

Open Universiteit
Bezoekadres
Valkenburgerweg 177
6419 AT Heerlen
Postadres
Postbus 2960
6401 DL Heerlen

Foto's © David Peskens, Kerkrade
Foto pag. 6 © Fotostudio Driepoot,
Sanne Linssen, Valkenburg

Alles uit deze uitgave – met uitzondering van de foto's – mag worden verveelvoudigd en/of openbaar worden gemaakt onder de vereisten van de Creative Commons-licentie Naamsvermelding-Niet-commercieel-Gelijk delen 3.0 Nederland. Zie de licentie voor details: <http://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/3.0/nl/>

Een digitale versie van het Jaarverslag en jaarrekening staat op www.ou.nl.

INHOUDSOPGAVE

Bestuursverslag 2017

Voorwoord	7
Verslag van de Raad van toezicht	11
1 Hoofdpijnen 2017	15
Nieuw instellingsplan	15
Missie	15
Onderwijs	15
Onderzoek	16
Opening academisch jaar	16
Dies natalis	16
Financiën	17
Huisvesting studiecentra	17
Vorbereiding Algemene verordening gegevensbescherming	17
Nieuwe extern accountant	17
Medezeggenschap	17
2 Onderwijs	23
Aanbod	23
Kwaliteitszorg	24
Resultaten	29
Diploma's	30
Studenten	30
3 Onderzoek	37
Open University Graduate School	37
Faculteiten	37
Impact	41
Wetenschappelijke integriteit	41
Onderzoekskenngetallen	42
4 Samenwerking	47
Internationaal	47
Nationaal	47
Provinciaal en regionaal	48
5 Sociale paragraaf	53
Organisatie	53
HRM	53
Vertrouwenspersonen ongewenste omgangsvormen	54

6	Financiën	59
	Financiële gegevens	59
	Financiële analyse	61
7	Infrastructuur	75
	Huisvesting	75
	Informatie- en communicatietechnologie	75
8	Helderheid en governance	79
	Notitie Helderheid in de bekostiging van het hoger onderwijs	79
	Regeling beleggen, lenen en derivaten	80
	Governance	80
	Beleid voor beheersing uitgaven inzake uitkeringen na ontslag	80
	Afhandeling klachten van studenten	80
9	De Open Universiteit in cijfers	85
	Jaarrekening 2017	87

Op de foto's staan, met uitzondering van de foto op pagina 6, medewerkers en een alumnus die in 2017 een prijs of andere vorm van waardering krijgen voor hun onderzoek of onderwijs.

VOORWOORD

In het voorliggende bestuursverslag en financieel verslag legt het College van bestuur verantwoording af over het gevoerde beleid, de gerealiseerde prestaties en resultaten in het jaar 2017.

In het verslagjaar wordt de vernieuwing van het bacheloronderwijs voortgezet om studenten beter te ondersteunen, zodat zij efficiënter en succesvoller studeren.

Studenten waarderen de onderwijskwaliteit weer hoog. In de Keuzegids Universiteiten 2018 (november 2017), waarin alle wetenschappelijke bacheloropleidingen worden vergeleken, is de Open Universiteit de tweede beste universiteit van de veertien universiteiten aangesloten bij de Vereniging van Nederlandse universiteiten (VSNU). En in de Keuzegids Masters 2017 wordt zij zelfs als beste universiteit van de veertien beoordeeld.

Studenten met een functiebeperking waarderen de Open Universiteit met een derde plaats van de veertien in een onderzoek in opdracht van het Expertisecentrum handicap + studie.

Verder werkt de Open Universiteit in 2017 aan het Instellingsplan 2018 – 2022 dat in december wordt afgerond. Het Instellingsplan biedt het strategisch kader om het onderwijs verder te verbeteren en vernieuwen, meer studenten te bereiken en het onderzoek te versterken.

Het jaar 2017 is afgesloten met een positief saldo van € 3,8 miljoen, hetgeen leidt tot verdere verbetering van de financiële ratio's van de Open Universiteit.

Het College van bestuur bedankt studenten en alumni voor hun betrokkenheid bij de Open Universiteit en alle medewerkers voor hun inzet in 2017.

Heerlen, juni 2018

College van bestuur
Mr. Arent van der Feltz, voorzitter
Prof. mr. Anja Oskamp, rector magnificus

DOCTOR HONORIS CAUSA

**Prof. dr. dr.h.c. Paul A. Kirschner,
universiteitshoogleraar**

Deze academische titel kreeg Paul in mei 2017 van de Finse Universiteit van Oulu. Een eredoctoraat is de hoogste eer die een universiteit kan toekennen. Hij kreeg het eredoctoraat vanwege zijn gerenommeerde internationale onderzoekscarrière die vier decennia bestrijkt, en in het bijzonder voor zijn zeer belangrijke bijdrage aan wetenschappelijk invloedrijk werk van de Learning & Educational Technology Research Unit van deze universiteit. De ceremonie in Oulu verliep volgens een middeleeuwse traditie; Paul ontving een hoed en een zwaard. De hoed symboliseert vrijheid, eruditie en vrijheid van onderzoek. Het zwaard symboliseert het gevecht van de wetenschapper voor wat hij of zij goed, juist en waar vindt.

PAUL KIRSCHNER

VERSLAG VAN DE RAAD VAN TOEZICHT

In oktober 2017 brengen Raad van toezicht, bestuur en management een inspirerend werkbezoek aan de Britse Open University. Dat werkbezoek staat mede in het teken van de strategieontwikkeling van de Open Universiteit, waaraan in de loop van 2017 in meerdere bijeenkomsten aandacht wordt besteed. De Raad benadrukt daarbij niet alleen het belang van een krachtige en zich onderscheidende profilering van de Open Universiteit, die zowel in onderwijs en onderzoek maatschappelijk relevant is. De Raad onderstreept ook de groei-ambitie en de betekenis daarvan voor de toekomst van de Open Universiteit.

In december 2017 verschijnt het Instellingsplan 2018 – 2022 met als titel 'Vernieuwend, open en verbonden'.

De Raad van toezicht komt in 2017 vier keer bijeen. In deze vergaderingen wordt in aanwezigheid van het College van bestuur een scala aan onderwerpen besproken. Naast de strategieontwikkeling gaat het hierbij onder meer om de jaarrekening en het jaarverslag 2016, de begroting 2018, een nieuwe meerjarenbegroting en een geactualiseerd Treasurystatuut. De Raad benoemt Deloitte als nieuwe extern accountant van de Open Universiteit. Deloitte gaat in september 2017 aan de slag. In december wordt gestart met de wervingsprocedure voor de nieuwe rector magnificus. De huidige rector, prof. mr. Anja Oskamp, zal ultimo 2018, aan het einde van haar tweede benoemingstermijn, haar rectoraat neerleggen.

De Raad van toezicht zal in 2018 een zelfevaluatie doorvoeren. Die wordt begeleid door Governance Support. In het kader van de zelfevaluatie zal ook worden verkend op welke terreinen verdere deskundigheidsbevordering binnen de Raad wenselijk is.

In het overleg met de medezeggenschap, Studentenraad en Ondernemingsraad, neemt het nieuwe plan van de Open Universiteit voor de huisvesting van studiecentra in Nederland een prominente plek in. Over het plan lopen de inzichten van College van bestuur en beide medezeggenschapsorganen uiteen. Op verzoek van de Studentenraad overlegt de Raad van toezicht met alle betrokken partijen om te verkennen op welke wijze de ontstane afstand te overbruggen is. De bemiddelingspoging van de Raad van toezicht slaagt niet, hetgeen de Raad zeer betreurt. Als gevolg van de ontstane situatie verlaten zes leden de Studentenraad en stapt de voorzitter van de Ondernemingsraad op.

In mei 2017 ontvangt de Raad het trieste bericht dat mr. Annie Brouwer-Korf, oud-voorzitter van de Raad van toezicht, op zeventigjarige leeftijd is overleden. Gedurende een periode van acht jaar (2008 – 2016) heeft zij op kundige en betrokken wijze de Raad van toezicht geleid en vanuit die positie een belangrijke bijdrage geleverd aan de verdere ontwikkeling van de Open Universiteit.

De samenstelling van de Raad van toezicht wijzigt in het voorjaar van 2017.

Prof. dr. Marijk van der Wende wordt door de minister van OCW per 1 maart benoemd als lid van de Raad. Zij volgt dan prof. dr. ir. Jo van Engelen op, na afloop van diens tweede benoemingstermijn. Ultimo 2017 is de Raad van toezicht als volgt samengesteld: drs. René Smit (voorzitter), drs. Philippe Raets, prof. dr. Vanessa Evers, dr. Ellen de Brabander, prof. dr. Marijk van der Wende.

Onder verwijzing naar de Code Goed Bestuur van de VSNU is de Raad van toezicht van oordeel dat het principe 'onafhankelijkheid' gewaarborgd is.

De Raad van toezicht bedankt College van bestuur en medewerkers voor het vele en goede werk dat in een context van dynamiek en verandering verzet wordt, en is studenten en alumni erkentelijk voor hun betrokkenheid bij de Open Universiteit.

OU DOCENT VAN HET JAAR 2017

Mr. Marelle Attinger, universitair docent Straf(proces)recht

In december 2017 is Marelle Attinger uitgeroepen tot OU Docent van het Jaar 2017. Zij is (mede)verantwoordelijk voor de cursussen Inleiding strafrecht, Formeel strafrecht, en Strafrecht en mensenrechten, en betrokken bij de begeleiding van het bacheloressay.

Volgens studenten die professionals zijn, is Marelle een docent die goed aanvoelt hoe ze met hen moet communiceren. Verder reageert zij in het discussieforum van de digitale leeromgeving niet alleen vlot, duidelijk en inhoudelijk op vragen en opmerkingen van studenten. In dat forum zet Marelle studenten ook aan tot nadenken over de stof door socratische vragen te stellen. Dat draagt bij aan kennis en begrip van de materie én aan het plezier om de cursus te volgen. Ook binnen de faculteit Cultuur- en rechtswetenschappen staat Marelle bekend als zeer consciëntieus en bijzonder betrokken bij studenten.

MARELLE ATTINGER

1

HOOFDSTUK

HOOFDLIJNEN 2017

Nieuw instellingsplan

Eind 2017 verschijnt het Instellingsplan 2018 – 2022 met als titel ‘Vernieuwend, open en verbonden’. Met dit nieuwe plan vervolgt de Open Universiteit de weg die zij in 2012 met het vorige instellingsplan is ingeslagen, met een forse groei-ambitie.

Voorop in het onderwijs staan vergroting van de toegankelijkheid en nieuwe impulsen geven aan een leven lang ontwikkelen. Daarbij staat onderwijsvernieuwing in combinatie met uitbreiding van vraaggerichtheid centraal. De inzet is, inhoud en vorm van het onderwijs sterker te laten aansluiten op de behoefte van bestaande doelgroepen, en nieuwe doelgroepen aan te spreken. Gelet op de groeiende vraag naar compacte onderwijstrajecten in het kader van een leven lang ontwikkelen, worden komende jaren korte programma’s ontwikkeld. Die spelen in op specifieke onderwijsvragen en zijn gericht op studerende die geen volledige bachelor- of masteropleiding willen of kunnen volgen. Bovendien worden de bachelor- en masteropleidingen verder verbeterd en vernieuwd, en zal uitbreiding van het portfolio opleidingen plaatsvinden. De Open Universiteit gaat onderzoeken of het mogelijk is te starten met een nieuwe brede en open bacheloropleiding, en het aanbod van schakelprogramma’s te versterken. Van belang is ook de doorontwikkeling van yOUlearn, de digitale leeromgeving die ontwikkeld is door de Open Universiteit. yOUlearn ondersteunt sinds enkele jaren het onderwijs van de eigen bachelor- en masteropleidingen en blijkt een goed functionerend en robuust platform te zijn. In samenspraak met andere organisaties zal bij de doorontwikkeling van yOUlearn het gebruik ervan buiten de Open Universiteit onderwerp van onderzoek zijn.

Op het gebied van onderzoek is het streven de opgebouwde reputatie verder te versterken en het onderzoekprofiel scherper en meer onderscheidend te maken. Verbinding met de samenleving en maatschappelijke relevantie zijn daarbij belangrijke dragers. Daarom krijgt het onderzoekprofiel invulling op vier dimensies: ‘digital’, ‘accessible’, ‘learning’ en ‘innovation’. In samenhang hiermee krijgt ook het onderwijswetenschappelijk onderzoek van de Open Universiteit een nieuwe impuls. Dat onderzoek is geconcentreerd in het Welten-instituut. Een ander speerpunt is verdere versterking van onderzoekondersteuning, passend bij de versterking van het onderzoek. Om de ambities uit het nieuwe instellingsplan te kunnen realiseren, gaat de Open Universiteit ook investeren in bedrijfsvoering, met het accent op ‘finance’, it en HR.

Missie

De Open Universiteit is dé deeltijduniversiteit van Nederland en Vlaanderen, biedt hoogwaardig, gepersonaliseerd en activerend online-onderwijs versterkt met maatschappelijk relevant onderzoek, en draagt bij aan vernieuwing van het hoger onderwijs.

Onderwijs

In 2017 zet de Open Universiteit de tweede stap in vernieuwing van het bacheloronderwijs, dat wordt vormgegeven volgens het concept gepersonaliseerd, activerend online-onderwijs. Doel is studenten beter ondersteunen, zodat zij efficiënter en met meer succes studeren. In 2018 zet de Open Universiteit de derde en laatste stap in de onderwijsvernieuwing binnen de bacheloropleidingen. De vernieuwing van het masteronderwijs, afgerond in 2016, is succesvol. Uit evaluatieonderzoek blijkt dat het studiesucces van studenten verbetert en dat zij het intensievere contact met docenten waarderen. Verbeterpunten zijn er ook. Studenten merken onder meer op dat (virtuele) bijeenkomsten waarde moeten toevoegen aan het zelfstudiemateriaal en dat dit nog niet overal het geval is.

De visitatie van de masteropleiding Onderwijswetenschappen levert een positieve eindbeoordeling op. In het verslagjaar zijn ook de bachelor- en masteropleiding van Rechtswetenschappen gevisiteerd. Het visitatierapport verschijnt in 2018.

In de Nationale Studenten Enquête 2017 boekt de Open Universiteit evenals voorgaande jaren een uitstekend resultaat. Vier bacheloropleidingen en één masteropleiding scoren de eerste plaats van alle universiteiten in de ranglijsten voor de betreffende studierichting.

Uit onderzoek uitgevoerd in opdracht van het Expertisecentrum handicap + studie blijkt dat de Open Universiteit een derde plaats behaalt in de lijst van Nederlandse universiteiten als het gaat om ondersteuning van studenten met een functiebeperking.

In oktober 2017 ontvangt de Open Universiteit de Computable Award ICT-opleider van het Jaar. De uitreiking van de Computable Awards is een initiatief van Computable, vakblad en platform voor ict-professionals.

Onderzoek

Het onderzoek van de Open Universiteit is geconcentreerd in vijf programma's. Programma's van de faculteit Cultuur- en rechtswetenschappen zijn getiteld Waarde en waardering van cultuur en Recht in een geïndividualiseerde netwerksamenleving. Het onderzoek van de faculteit Management, Science & Technology is gebundeld in het onderzoeksprogramma Learning and Innovation in Resilient Systems. De programma's van de faculteit Psychologie en onderwijswetenschappen zijn The Interaction between Implicit and Explicit Strategies for Behaviour en Learning and teaching in technology-enhanced environments. Meer informatie over deze programma's staat in hoofdstuk 3 Onderzoek.

In het kader van de Nationale Wetenschapsagenda ligt de focus van de Open Universiteit op drie thema's, namelijk Digital Learning, Safety, Security and Law Enforcement en Trustworthy Systems. In het verlengde van de Nationale Wetenschapsagenda presenteren de Nederlandse universiteiten in VSNU-verband de onderzoeksagenda Digitale Samenleving. Doel daarvan is Nederland een topositie geven in mensgerichte informatietechnologie en oplossingen vinden voor wereldwijde uitdagingen. De Open Universiteit is betrokken bij meerdere van de zeven thema's die op de agenda staan, waaronder Learning & Education.

Opening academisch jaar

De opening van het academisch jaar 2017 – 2018 staat in het teken van drempelvrij studeren. Tijdens deze academische zitting wordt vanuit verschillende invalshoeken belicht wat van belang is voor goede ondersteuning van studenten met een functiebeperking. Ook student Davy Kager en alumna Lydia Kok MSc komen aan het woord. Zij doen verslag van hun ervaring met studeren aan de Open Universiteit.

Dies natalis

De digitale samenleving. En nu?! is het thema van de dies natalis.

Rector magnificus prof. mr. Anja Oskamp wijst in haar rede op de invloed van de digitale samenleving op onderwijs en onderzoek. In hun redes over e-health respectievelijk robotrecht belichten prof. dr. Lilian Lechner en prof. mr. Jac Rinkes de gevolgen van digitale technologie voor onze samenleving vanuit hun respectievelijke disciplines. Tijdens de diesviering vindt ook de uitreiking plaats van de OU Wetenschapsprijs 2017. Die wordt toegekend aan dr. Halszka Jarodzka, onderzoeker bij het Welten-instituut.

Financiën

Het jaar 2017 is afgesloten met een positief saldo van € 3,8 miljoen, hetgeen duidelijk hoger is dan geraamd in de begroting 2017. Daarin is uitgegaan van een overschot van € 1,2 miljoen. In vergelijking met het jaar 2016 is het resultaat vrijwel stabiel gebleven (2016: € 3,6 miljoen positief). Wel is het operationeel resultaat in 2017 (€ 2,5 miljoen) beter dan in 2016 (€ 1,4 miljoen). Evenals in 2016 is het resultaat in 2017 overwegend van incidentele aard. Een groot deel wordt verklaard door een vertraagde invulling van vacatures en het niet-volledig benutten van specifieke projectbudgetten. Het positieve resultaat in 2017 leidt tot een verdere verbetering van de financiële ratio's van de Open Universiteit. De solvabiliteit (eigen vermogen/balanstotaal) stijgt hierdoor van 26% ultimo 2016 naar circa 35% eind 2017.

Huisvesting studiecentra

In juli 2017 besluit het College van bestuur de studiecentra in Emmen, Alkmaar, Breda en Den Haag te sluiten op 1 september 2018. Aan dat besluit ligt een onderzoek ten grondslag waaruit blijkt dat er door stijgende inzet van online-onderwijs minder behoefte is aan locaties in het land. Een belangrijk aspect bij het besluit is waarborging van een evenwichtige spreiding en goede bereikbaarheid van onderwijsactiviteiten en tentamenfaciliteiten in Nederland.

Voorbereiding Algemene verordening gegevensbescherming

Ter voorbereiding op de Algemene verordening gegevensbescherming die in mei 2018 in werking treedt, is een instellingsbreed project gestart. Dat project betreft privacy en de omgang met persoonsgegevens en is erop gericht tijdig te kunnen voldoen aan de nieuwe wettelijke eisen.

Nieuwe extern accountant

In september 2017 start Deloitte als accountant bij de Open Universiteit. Daar is een aanbestedings-traject aan voorafgegaan. Met Deloitte is een contract gesloten voor twee jaar, met de mogelijkheid tot verlenging.

Medezeggenschap

Binnen de medezeggenschap hebben de Ondernemingsraad (OR) en de Studentenraad (SR) elk eigen bevoegdheden. Voor een aantal dossiers trekken zij ook samen op in de Gezamenlijke Vergadering (GV).

Het plan van het College van bestuur om een aantal studiecentra te sluiten, is door OR en SR niet positief ontvangen. Beide gremia vinden de plannen onvoldoende onderbouwd en missen voor de langere termijn een beleidsmatige visie. OR en SR vinden het dan ook onmogelijk een degelijk advies uit te brengen. Het College van bestuur stelt hiertegenover dat het oorspronkelijke plan vele malen ingrijpender is en dat in het nieuwe plan minder studiecentra worden gesloten. Volgens het College van bestuur gaat het om een zo doelmatig mogelijke besteding van middelen, terwijl ook het gebruik voor studie en onderwijs van studenten verandert. De OR vindt het belangrijk dat er meer duidelijkheid komt over financiële en personele implicaties. Voor de SR gaat het vooral om borging van de oorspronkelijke dienstverlening van de studiecentra, waaronder bereikbaarheid en dienstenaanbod. Hoezeer de Open Universiteit ook een online-universiteit is, er kan naar de

overtuiging van de SR véél meer gehaald worden uit de bestaande centra. Procedureel kiest de SR halverwege het verslagjaar voor bemiddeling door de Raad van toezicht. De afloop daarvan vindt de SR teleurstellend. Voor zes leden van de negenkoppige SR vormt dit dossier dan ook een reden om in het najaar af te treden. In het laatste kwartaal van 2017 kan de SR door aanvulling met personen op de reservelijst op sterkte blijven met een bezetting van zes zetels. Tegen het einde van het verslagjaar vinden verkiezingen plaats voor een tweejarige zittingsperiode. Er melden zich acht kandidaten, waardoor verkiezingen niet nodig zijn.

De OR heeft enkele vragen meegegeven in het medewerkersonderzoek, dat in najaar 2017 plaatsvindt, betreffende actieve en passieve betrokkenheid van medewerkers. Ook vraagt de OR aandacht voor zaken als werkdruk, betere communicatie met medewerkers en inspirerende sturing door het management. De OR buigt zich in 2018 over de redenen van medewerkers om al dan niet belangstelling te tonen voor de OR.

Voorafgaand aan de feitelijke adviesaanvraag voor de begroting 2018 geeft de GV medio 2017 instemming op de hoofdlijnen van de begroting die er het kader voor vormen. De GV vraagt daarbij aandacht voor het belang van een randvoorwaardelijke ict-infrastructuur. Over de feitelijke begroting 2018 brengen OR en SR separaat advies uit. Vanwege de ambitie voor de komende jaren vraagt de OR bijzondere aandacht voor beheersing van de werkdruk, helderheid over realisatie van nieuwe doelen en grip op de risico's. De OR en het College van bestuur spreken af, dat de OR adviesrecht behoudt bij grote uitgaven voor strategische projecten uit het daarvoor gereserveerde bedrag van € 1,5 miljoen.

De GV reageert eind 2017 instemmend op het Instellingsplan 2018 – 2022. Aangezien de Open Universiteit kiest voor meer structurering van het vernieuwde onderwijs, vraagt de SR speciale aandacht voor blijvende borging van voldoende flexibiliteit die studeren aan de Open Universiteit kenmerkt. De OR benadrukt het belang van HR-beleid in verband met werkdruk en opkomende vergrijzing van het personeelsbestand.

Als gevolg van het verloop binnen de OR zijn in het najaar negen van de dertien beschikbare zetels bezet. Voor tussentijdse verkiezingen melden zich zes kandidaten vanuit het wetenschappelijk personeel, dat binnen de OR ondervetegenwoordigd was. De verkiezingen vinden plaats in januari 2018.

Inzake de Onderwijs- en examenregeling (OER) pleit de GV voor flexibiliteit. De GV doet dat mede tegen de achtergrond van de onderwijsvernieuwing, waardoor structurering toeneemt en vrijheid afneemt. De GV en het College van bestuur voeren over de OER een constructieve dialoog. Op 1 januari 2017 treedt de Wet versterking bestuurskracht in werking. Daarbij krijgen Opleidingscommissies instemmingsbevoegdheid betreffende een aantal onderdelen van de OER, waaronder studielast, afstudeerrichtingen en evaluatie van opleidingen.

Het Lokaal Overleg is het centrale overleg tussen het College van bestuur en werknemers. In het Lokaal Overleg zijn vertegenwoordigers aanwezig van de vier vakbonden (FNV Overheid, CNV Overheid, VAWO en Ambtenarencentrum) en het College van bestuur. In 2017 heeft het Lokaal Overleg enkele malen vergaderd. Tijdens deze vergaderingen is gesproken over aanpassing van het Sociaal Statuut, besteding van decentrale arbeidsvoorwaardengelden en arbeidsvoorwaardelijke regelingen.

ONDERWIJSPRODUCT VAN HET JAAR 2017

Dr. Jannes Eshuis, universitair docent Psychologie en project-leider vernieuwing cursus Inleiding in de psychologie

Deze prijs valt in december 2017 ten deel aan het team dat werkte aan algehele vernieuwing van de cursus Inleiding in de psychologie.

Er is bijvoorbeeld een virtuele snuffelstage in de vorm van een 'serious game' ontwikkeld. Tijdens die stage leggen studenten zestien virtuele bezoeken af bij psychologische professionals. Op die manier leren studenten wat over die professionals, onder meer over hun achtergrond, opleiding, werkzaamheden, tools en kernwaarden. Ook is een leerlijn Academische vaardigheden ontwikkeld, waarvan deze cursus nu het startpunt vormt. Verder is het begeleidingsprogramma grondig vernieuwd, waardoor er een sterkere focus op activering ligt. Studenten worden bijvoorbeeld in groepen aan een tutor toegewezen.

Die monitort via de digitale leeromgeving hun voortgang, polst op vaste tijden hoe de studie loopt en is beschikbaar om te helpen.

JANNES ESHUIS

2

HOOFDSTUK

ONDERWIJS

In 2017 verzorgen de faculteiten Cultuur- en rechtswetenschappen, Management, Science & Technology en Psychologie en onderwijswetenschappen zeven bacheloropleidingen, negen masteropleidingen en twee hbo-bacheloropleidingen (waarvan één in afbouw). Bovendien kennen alle studierichtingen Open bachelorprogramma's en schakelprogramma's voor hbo-afgestudeerden die een masteropleiding willen volgen. Het bacheloronderwijs kent geen vooropleidingseisen en het onderwijs is ingericht op studeren in deeltijd. De opleidingen kunnen in verschillende tempi, dus ook in voltijd, worden gevolgd. Het onderwijs is gepersonaliseerd en activerend en vindt online plaats, met veel flexibiliteit voor studenten. Bovendien worden verschillende korte programma's verzorgd voor studenten die hun kennis willen verrijken op specifieke deelterreinen.

Aanbod

Nieuw en vernieuwd bachelor- en masteronderwijs

De drie faculteiten voltooien in 2017 de implementatie van gepersonaliseerd, activerend online-onderwijs in de propedeuse van de bacheloropleidingen. Vanaf 1 september 2017 is dat onderwijs bij de faculteit Management, Science & Technology geheel geïmplementeerd in de bacheloropleiding Bedrijfskunde.

De faculteit Cultuur- en rechtswetenschappen gebruikt de toegekende middelen Duurzame Geesteswetenschappen (DGW) voor kwaliteitsverbetering van de bacheloropleiding Algemene cultuurwetenschappen en de masteropleiding Kunst- en cultuurwetenschappen. In genoemde bacheloropleiding is het curriculum van de gehele propedeuse en een deel van de postpropedeuse ingrijpend vernieuwd. Tevens zijn binnen deze opleiding met hulp van DGW-gelden de educatieve afstudeervarianten Geschiedenis en Nederlands ontwikkeld. Ten behoeve van de genoemde masteropleiding zijn twee nieuwe interdisciplinaire mastercursussen gemaakt. Ook is er meer hoogleraarsformatie ter beschikking gekomen voor geesteswetenschappelijk onderwijs op master-niveau. Rechtswetenschappen introduceert in het verslagjaar gepersonaliseerd, activerend online-onderwijs en studeren in cohorten in de postpropedeuse van de bacheloropleiding Rechtsgeleerdheid. Een deel van de cursussen wordt voortaan aangeboden op een vast startmoment, waarvoor tijdige inschrijving vereist is. Met een ander deel van de cursussen kunnen studenten op ieder moment starten. Nieuwe studenten gaan direct van start in het nieuwe onderwijsprogramma. Afhankelijk van het gewenste studietempo (twintig of dertig studiepunten per jaar) en het gewenste startmoment (september of februari) zijn aanbevolen opleidingsschema's online beschikbaar. De faculteit Psychologie en onderwijswetenschappen start in het verslagjaar drie premasters voor studenten die een nauw verwante opleiding hebben gevolgd en willen afstuderen in de varianten Arbeids- en organisatiepsychologie, Gezondheidspsychologie of Levenslooppyschologie. Met deze nieuwe premasters beoogt de faculteit de instroom in deze mastervarianten en de toegankelijkheid daarvan te vergroten.

Postinitieel onderwijs

Op dit vlak is de faculteit Management, Science & Technology in het verslagjaar op diverse terreinen actief. De master Loopbaanmanagement laat een positieve ontwikkeling zien. Er is een leergang voor de organisatie Calco opgezet, en voor de Belastingdienst verzorgt deze faculteit incompany het Certified Professional Program IT Security Engineer. Een deel van de Certified Professional Programs

is geactualiseerd. Verder zijn in 2017 de eerste stappen gezet op weg naar een nieuw en uitgebreider aanbod Certified Professional Programs en een aantal nieuwe MBA-trajecten. Deze faculteit wil nieuwe programma's waar mogelijk ontwikkelen in cocreatie met externe partners. In dat verband is in 2017 met de DIKW Academy het Certified Professional Program Data Science ontwikkeld, dat in 2018 van start gaat. Voor een aantal specialistische MBA-trajecten maakt de faculteit met partners concrete afspraken en is de ontwikkeling opgestart. Naar verwachting leiden de in 2017 ontstane initiatieven tot zes à tien nieuwe Certified Professional Programs en drie à vijf MBA-trajecten in 2018 en 2019.

Voortentamens

De Open Universiteit neemt op verzoek van de Technische Universiteit Delft voortentamens Wiskunde T af onder studenten die toegelaten willen worden tot een schakelprogramma naar een masteropleiding aan deze universiteit. De aantallen staan in onderstaande tabel.

	studiejaar 2016 – 2017	studiejaar 2015 – 2016
afgelegde voortentamens	509	446
studenten	289	276
geslaagde studenten	205	192

Werving

Bij de werving van nieuwe studenten ligt ook in 2017 de nadruk op bachelor- en masterprogramma's. Daarnaast ligt de focus ook op het aanspreken van professionals die zich willen bijscholen. Wervingsactiviteiten spitsen zich toe op de vaste startmomenten. Persoonlijke adviesgesprekken spelen daarin een belangrijke rol. Die biedt de Open Universiteit het hele jaar aan, met extra accent op de periode vóór de startmomenten. Er is ook gewerkt aan vergroting van naamsbekendheid van de Open Universiteit door middel van tv-commercials. Verdere uitbouw van het imago van de Open Universiteit krijgt in 2017 gestalte door storytelling in media die de autoriteit en het merkbeeld van de Open Universiteit ondersteunen.

Kwaliteitszorg

Visitaties

Eind 2017 vindt de visitatie van de bachelor- en masteropleiding van Rechtswetenschappen plaats, die een voldoende krijgen op de vier standaarden (eindkwalificaties, leeromgeving, toetsing en gerealiseerd eindniveau). Het eindoordeel verschijnt nog niet in het verslagjaar. De masteropleiding Onderwijswetenschappen van de faculteit Psychologie en onderwijswetenschappen is in 2017 gevisiteerd. Deze opleiding scoort eveneens een voldoende op de vier standaarden. In 2017 vinden voorbereidingen plaats voor visitatie van de bachelor- en masteropleidingen Psychologie, die in het voorjaar van 2018 plaatsvindt.

Midterm reviews

In 2017 vinden tijdens twee 'site visits' 'midterm reviews' plaats bij de faculteit Management, Science & Technology. Die betreffen de bacheloropleidingen Bedrijfskunde en Informatiekunde en de masteropleiding Management. Het visitatiepanel stelt vast dat beide managementopleidingen een relatief breed profiel hebben, dat goed recht doet aan de unieke positie van de Open Universiteit als enige Nederlandse aanbieder van deeltijdonderwijs op academisch niveau. Verder constateert het panel dat studenten die de vernieuwde bachelor- en masterprogramma's volgen, het prettig vinden dat er meer structuur geboden wordt. Het panel krijgt geen signalen dat rendementsverhoging ten koste gaat van de kwaliteit. Wat betreft de opleidingen Bedrijfskunde en Management is het panel van mening dat de theoretische inbedding van scripties sterker zou kunnen. Omdat de opleiding Informatiekunde relatief jong is, zijn er nog geen scripties beschikbaar. De opleidingen scoren voldoende, en daarnaast krijgt de faculteit aanknopingspunten voor visitatie van de opleidingen in 2019. Conclusie is, dat de opleidingen op de goede weg zijn met hun bachelor- en masteronderwijs. In oktober 2017 is ook de masteropleiding Software Engineering van de faculteit Management, Science & Technology gevisiteerd in het kader van een 'midterm review'. Ook deze visitatie verloopt positief; het panel is in het algemeen heel tevreden. De opleiding krijgt veel bruikbare tips en feedback voor verdere verbetering, zodat zij tijdens de 'echte' visitatie in 2018 nog sterker voor de dag kan komen. Studenten blijken behoefte te hebben aan nog beter activerend online-onderwijs. Volgens hen is er nog te vaak sprake van 'hoorcolleges'. Het panel heeft de opleiding onder andere aan het denken gezet over formulering van de eindterm over teamwork en over de eis dat er gebruikerssoftware gemaakt moet worden.

Kwaliteitszorg en professionalisering

Het nieuwe systeem voor cursusevaluaties is in het verslagjaar verder verfijnd. Vanaf september 2017 zijn alle cursusevaluatieformulieren geïntegreerd in de digitale leeromgeving yOUlearn en wordt evaluatie nog meer een integraal onderdeel van het onderwijsproces.

In 2017 verschijnen rapporten over onderzoeken naar de kwaliteit van opleidingen. Die onderzoeken zijn in 2016 verricht onder studenten en alumni. Daarnaast zijn ook de resultaten van de Nationale Studenten Enquête 2017 uitgebreid geanalyseerd. Alle rapportages zijn onderwerp van gesprek in de Universitaire commissie onderwijs.

In najaar 2017 zijn de onderzoeken Studentinzicht en Docentinzicht uitgezet. In Studentinzicht zijn ervaren studenten bevraagd over kwaliteit van de opleidingen, digitale leeromgeving yOUlearn, studieadviseurs en bibliotheekvoorzieningen. Docentinzicht bevraagt docenten over kwaliteit van de opleidingen, hun ervaringen met gepersonaliseerd, activerend online-onderwijs en docentprofessionalisering. Rapportages verschijnen in voorjaar 2018.

Parallel aan invoering van gepersonaliseerd, activerend online-onderwijs is een onderzoek opgezet om informatie te verzamelen over studenten die voor het vernieuwde onderwijs kiezen, over de waardering van dat onderwijs en de afzonderlijke cursussen, en over de resultaten. In het verslagjaar is eenzelfde onderzoek gestart onder studenten van de vernieuwde masteropleidingen. De eerste rapportages hierover verschijnen in 2018.

Het programma Basiskwalificatie onderwijs (BKO) is in 2017 tweemaal aangeboden. De Toetsingscommissie docentprofessionalisering kent vijftien medewerkers een BKO-certificaat toe. In 2017 is eveneens een BKO-traject voor hoogleraren georganiseerd. Bovendien is de online-cursus Werken met yOUlearn geactualiseerd.

In het kader van permanente docentprofessionalisering biedt de Open Universiteit diverse trainingen aan. Net zoals in 2016 ligt het accent op het gebruik van yOUlearn en Collaborate Ultra. Daarnaast zijn workshops en design labs georganiseerd over feedback geven, activerend online-onderwijs, scriptiebegeleiding, toetsing en leerdoelen formuleren. Om van elkaars docentprofessionalisering te leren, delen de universiteiten via de VSNU 'good practices' met elkaar. De VSNU heeft de 'good practices' van acht universiteiten gebundeld. De permanente docentprofessionalisering van de Open Universiteit is één van deze 'good practices'.

De VSNU besluit in 2017 clustergewijs een 'peer review' docentprofessionalisering te laten plaatsvinden om het systeem voor docentprofessionalisering te evalueren en te verbeteren. In juni 2017 organiseert de Open Universiteit samen met Universiteit Maastricht en Tilburg University de 'peer review' Cluster Zuid. Daaraan voorafgaand is een focusgroep-onderzoek uitgevoerd onder totaal 54 docenten van de drie universiteiten. In dat onderzoek is de kwaliteit van docentprofessionalisering in het algemeen gepeild en van de BKO in het bijzonder. Conclusies zijn, dat de BKO van de drie universiteiten voldoende robuust is en dat wederzijdse erkenning volledig gerechtvaardigd is. De permanente docentprofessionalisering van de Open Universiteit wordt beschouwd als een goed voorbeeld, dat navolging door andere universiteiten verdient. Voor de Open Universiteit is de 'peer review' aanleiding tot aanscherping van aanbod en organisatie van haar docentprofessionalisering.

Commissies voor de examens

De Open Universiteit heeft drie Commissies voor de examens; één per faculteit. Per wetenschapsgebied stelt elke Commissie een subcommissie in (Commissie vrijstelling en toelating), die haar inhoudelijk adviseert over verzoeken voor vrijstelling. In 2017 verbeteren de Commissies voor de examens procedures en regelgeving, en zij onderzoeken de kwaliteit en afname van tentamens. De voorzitters bezoeken daartoe in tweetallen onaangekondigd drie studiecentra tijdens reguliere tentamenrondes.

Iedere Commissie voert in het verslagjaar gesprekken met de decaan en het opleidingsmanagement, onder meer over opleidingsplannen en toetsbeleidsplannen. Ook vindt er in 2017 regelmatig overleg plaats tussen de voorzitters van de Commissies onderling, al dan niet samen met de rector magnificus. Hierbij komen faculteitsoverstijgende zaken aan de orde betreffende tentamens en examens, cum laude-regelingen en fraudebestrijding.

In het licht van deskundigheidsbevordering nemen de Commissies deel aan het congres Examencommissie onder de loep van Medilex Onderwijs en aan de interne training Regelgeving van de Jurist CvE.

Gegevens over toetsdeelnames, slaagpercentage, afgegeven certificaten, bachelor- en mastergetuigschriften, en behandelde vrijstellingsverzoeken staan in onderstaande tabel.

	2017*	2016**
toetsdeelnames (inclusief deeltentamens die niet rechtstreeks leiden tot een certificaat)	35.896***	30.360****
gemiddeld slaagpercentage	75,4	82
afgegeven certificaten	21.527	21.072*****
afgegeven bachelorgetuigschriften	254	275
afgegeven mastergetuigschriften	698	419
behandelde vrijstellingsverzoeken	825	588

* De cijfers met betrekking tot tentamens en certificaten zijn exclusief voortentamens.

** De cijfers met betrekking tot tentamens en certificaten zijn exclusief voortentamens, Academic Experience en Pre University College.

*** Waaronder 61 onder studenten in detentie en 228 onder studenten buiten Europa.

**** Waaronder 52 onder studenten in detentie en 222 onder studenten buiten Europa.

***** Waaronder 1.150 voor Schakelzone Recht.

Naast de wettelijke taken hebben de Commissies voor de examens van het College van bestuur mandaat om toelatingsbesluiten tot schakelprogramma's en masteropleidingen te nemen, en inpassingsbeschikkingen af te geven voor de overstap naar de vernieuwde masterprogrammeringen. De aantallen staan in nevenstaande tabel.

	2017	2016
toelatingsbesluiten tot schakelprogramma's	1.804	1.459
toelatingsbesluiten tot masteropleidingen	1.892	1.927
inpassingsbeschikkingen	347	805

Studenttevredenheid

In 2017 verschijnen de Keuzegids Universiteiten 2018 (vergelijking kwaliteit wetenschappelijke bacheloropleidingen) en de Keuzegids Masters 2017 (vergelijking kwaliteit wetenschappelijke masteropleidingen). De Open Universiteit behaalt opnieuw hoge scores in de ranglijsten van de veertien universiteiten die verenigd zijn in de VSNU. Dat geldt voor de ranglijsten van beste universiteiten, als instelling, en voor de ranglijsten van de bachelor- en masteropleidingen in de diverse studierichtingen. In de Keuzegids Universiteiten 2018 is de Open Universiteit tweede beste Nederlandse universiteit, over beide categorieën – van brede, klassieke en overige universiteiten – heen. Drie van de zeven beoordeelde bacheloropleidingen van de Open Universiteit zijn in hun vakgebied beoordeeld als beste van Nederland. Twee bachelors krijgen in de gids het predicaat 'topopleiding' omdat zij volgens de definities van de keuzegidsen tot de top van het Nederlandse wetenschappelijk onderwijs behoren. In de Keuzegids Masters 2017 is de Open Universiteit de beste universiteit in de lijst van de veertien Nederlandse universiteiten. Zes van de negen beoordeelde masteropleidingen van de Open Universiteit worden in hun vakgebied beoordeeld als beste van Nederland. Vijf masters krijgen in de gids het predicaat 'topopleiding'.

De oordelen in de keuzegidsen zijn voornamelijk gebaseerd op de studentoordelen uit de Nationale Studenten Enquête (NSE). In de NSE 2017 scoort de Open Universiteit weer goed. Vier bacheloropleidingen en één masteropleiding scoren de eerste plaats van alle universiteiten in de ranglijsten voor de betreffende studierichting. De NSE is een landelijk tevredenheidsonderzoek dat jaarlijks wordt uitgevoerd onder alle studenten, ruim 700.000, in het hoger onderwijs. Doel van de enquête is inzicht krijgen in de kwaliteit van het hoger onderwijs vanuit studentenperspectief. Het initiatief voor de NSE ligt bij universiteiten, hogescholen en studentenorganisaties. Opdrachtgevers van het onderzoek zijn het ministerie van OCW en de Stichting Studiekeuze123. Ongeveer 300.000 studenten geven hun oordeel over diverse aspecten van hun studie, zoals inhoud van de opleiding, docenten, studielast (studeerbaarheid), studiebegeleiding, toetsing en beoordeling, informatievoorziening, kwaliteitszorg en voorbereiding op de beroepsloopbaan.

Onderstaande tabel toont de positie van de bachelor- en masteropleidingen van de Open Universiteit in de ranglijsten van de betreffende studierichtingen in de keuzegidsen. Bij de score van een opleiding wordt vermeld hoeveel bachelor- of masteropleidingen van de veertien universiteiten in de betreffende studierichting zijn beoordeeld.

wetenschapsgebied	bacheloropleidingen*	masteropleidingen**
duurzaamheid en milieu	Milieu-natuurwetenschappen 2 ^e van 4 TOPOPLEIDING***	Environmental Sciences 1 ^e van 3
informatica	Informatiekunde 1 ^e van 5	Software Engineering 1 ^e van 10 TOPOPLEIDING***
	Informatica 2 ^e van 8	Computer Science 1 ^e van 10 TOPOPLEIDING***
kunst en cultuur	Algemene cultuurwetenschappen 1 ^e van 6	Kunst- en cultuurwetenschappen 1 ^e van 11 TOPOPLEIDING***
management	Bedrijfskunde 1 ^e van 6 TOPOPLEIDING***	Management 2 ^e van 8
		Business Process Management & IT 1 ^e (gedeeld) van 10 TOPOPLEIDING***
onderwijs	****	Onderwijswetenschappen 2 ^e van 7
psychologie	Psychologie 2 ^e (gedeeld) van 11	Psychology 1 ^e van 12 TOPOPLEIDING***
rechten	Rechtsgeleerdheid 2 ^e van 10	Rechtsgeleerdheid 4 ^e (gedeeld) van 10

* Bron: Keuzegids Universiteiten 2018

** Bron: Keuzegids Masters 2017

*** Een topopleiding behoort volgens de definitie die gehanteerd wordt in de keuzegidsen, tot de top van het Nederlandse wetenschappelijk onderwijs.

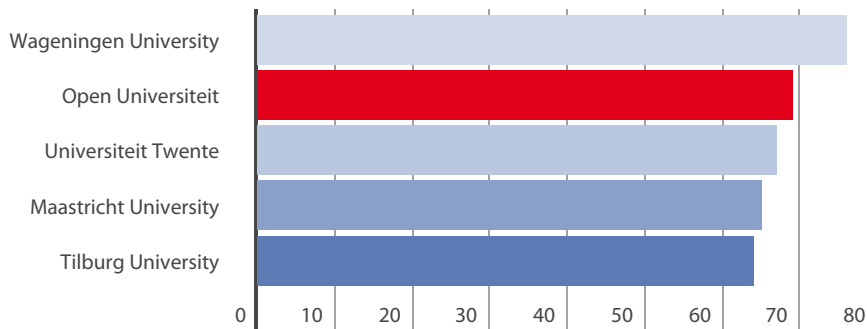
**** De Open Universiteit verzorgt geen bacheloropleiding Onderwijswetenschappen.

De totaalscores van de vijf beste universiteiten in de keuzegidsen staan in nevenstaande figuren.

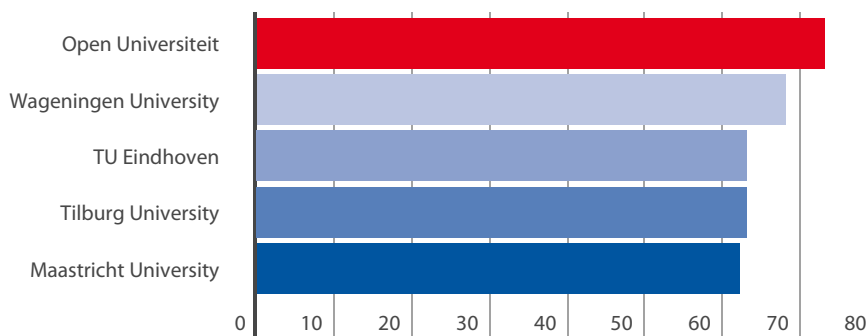
Score bacheloropleidingen

Bron: Keuzegids Universiteiten 2018

Score masteropleidingen

Bron: Keuzegids Masters 2017

Resultaten

Studenten

	2017	2016
nieuwe Nederlandse en Vlaamse studenten	4.273	3.990
Nederlandse en Vlaamse studenten met inschrijvingsrechten (op 31 december)	14.101	14.006
tweedekansstudenten*	3.317	4.135
studenten met inschrijvingsrechten voor de hogere beroepsopleiding Rechten (op 31 december)	32	32
studenten met inschrijvingsrechten voor de hogere beroepsopleiding Informatica (op 31 december)	13	34

* Studenten die ingeschreven staan bij Nederlandse studiecetra en niet eerder een hogere beroepsopleiding of wetenschappelijke opleiding hebben voltooid.

Onderwijsdeelname

In 2017 schrijven studenten zich in totaal voor 219.018 studiepunten (EC) in (in 2016: 207.253). In onderstaande tabel staat hoe die studiepunten procentueel verdeeld zijn over opleidingen, premasters en schakelprogramma's, en overige programma's.

	2017	2016
wetenschappelijke bachelor- of masteropleiding	84,2%	88,0%
premasters en schakelprogramma's	11,2%	10,5%
overige programma's	4,6%	1,5%

Verbetering van studiesucces

	ultimo 2017	ultimo 2016
cursusuitval	34%	35%
gemiddeld aantal behaalde studiepunten per student	8,64 EC	7,85 EC

Diploma's*

	bacheloropleidingen		masteropleidingen	
	2017	2016	2017	2016
faculteit Cultuur- en rechts-wetenschappen	107	101	149	82
faculteit Management, Science & Technology	36	37	360	203
faculteit Psychologie en onderwijswetenschappen	111	137	189	134
totaal	254	275	698	419

* Getuigschriften in wettelijke zin (Wet op het hoger onderwijs en wetenschappelijk onderzoek)

Studenten

Studiecentra

De Open Universiteit neemt het netwerk van Nederlandse studiecentra onder de loep omdat er minder intensief gebruik van wordt gemaakt. Dat komt vooral doordat studenten en docenten in toenemende mate digitale media gebruiken. Na een grondige analyse van de hoofdfuncties, (begeleidings)bijeenkomsten en tentaminering, wordt besloten het bestaande netwerk van vijftien Nederlandse studiecentra niet volledig in stand te houden. Per 1 september 2018 sluiten de studiecentra in Alkmaar, Den Haag, Breda en Emmen. Op diezelfde datum worden de studiecentra in

Groningen, Leeuwarden, Enschede en Vlissingen tentamenlocaties. De gevolgen voor wetenschappelijk personeel, ondersteunend personeel, studenten, faciliteiten en communicatie zijn verwerkt in een uitvoeringsplan Huisvesting. De implementatie is gepland vóór 1 september 2018 te zijn afgerond.

In Vlaanderen zijn zes studiecentra voor de Open Universiteit, onder management van Vlaamse universiteiten. Samen met de Vlaamse relaties bekijkt de Open Universiteit hoe verbeteringen en groei in Vlaanderen mogelijk zijn. In 2018 krijgt het plan verder gestalte en start de uitvoering.

Voorlichting en advisering

Informatie over bacheloropleidingen, masteropleidingen en schakeltrajecten wordt primair aangeboden op de website van de Open Universiteit. Daar kunnen informatiebrochures en facultaire studiegidsen gedownload worden. In 2017 zijn acht online-infomagazines geïntroduceerd. Die geven een globaal beeld van de studies en wetenschapsgebieden, zijn doorlopend beschikbaar en worden regelmatig geactualiseerd. Na lancering tijdens de opening van het academisch jaar kennen de magazines meer dan 300.000 unieke weergaven. De website van de Open Universiteit is begin 2017 vernieuwd. Er worden 20% meer bezoekers gemeten. Informatie voor ingeschreven studenten biedt de Open Universiteit aan via haar digitale leeromgeving yOUlearn. In mijnOU wordt de student op de hoogte gehouden van persoonlijke, onderwijsgerelateerde zaken. Elke week ontvangen studenten een uitgave met nieuws, informatie over bijeenkomsten en studie-ondersteunende workshops. De gedrukte versie van het studentenblad 'Modulair' is eind 2017 vervangen door een digitale uitgave, die ook beschikbaar is voor belangstellenden.

Studenten en belangstellenden met vragen over een studie of studiegerelateerde zaken kunnen die stellen aan het contactcentrum Service en informatie. Alle vragen worden door studievoorlichters beantwoord of doorgestuurd naar de studieadviseur van een opleiding voor specifiek advies. Service en informatie beheert en onderhoudt de database Vraag en antwoord, waarin alle afspraken over studie-informatie worden gepubliceerd. Die database is rechtstreeks te bereiken via www.ou.nl en na inloggen in de digitale leeromgeving en mijnOU.

In 2016 zijn per wetenschapsgebied studieadviseurs aangesteld. Zij zijn aanspreekpunt voor belangstellenden die studieadvies willen en vragen hebben over studieplanning voordat zij beginnen met een studie. Studenten die gestart zijn met de studie kunnen met vragen terecht bij hun studieadviseur. De studieadviseurs zijn gerelateerd aan bachelor- en masteropleidingen.

Studeren met een functiebeperking

In 2017 geven 1.044 studenten op het inschrijfformulier aan dat ze studeren met een functiebeperking. Studenten met een functiebeperking kunnen gebruikmaken van tentamenvoorzieningen. In totaal maken 125 studenten in 2017 gebruik van voorzieningen vanwege een functiebeperking. En er zijn in het verslagjaar 94 nieuwe beschikkingen afgegeven, waarin staat van welke voorziening een student gebruik kan maken. Het merendeel van de afgegeven beschikkingen betreft een combinatie van voorzieningen, zoals een aparte ruimte, extra tijd, opsplitsing tentamens, en tentamens thuis afleggen, op een afwijkend tijdstip, op een eigen laptop of pc van het studiecentrum. Een beschikking wordt afgegeven namens een Commissie voor de examens. De Open Universiteit streeft ernaar dat haar digitale leeromgeving ook toegankelijk is voor functiebeperkte studenten. Vanaf mei 2017 is het mogelijk cursusinhoud in de digitale leeromgeving te downloaden. In 2018 geeft de Open Universiteit nader gestalte aan digitale toegankelijkheid.

Kortingsregeling

Wettelijk is vastgelegd dat de Open Universiteit een voorziening treft voor minder draagkrachtige studenten. Om hoeveel studenten het gaat en wat het totaalbedrag is, staat in onderstaande tabel.

	2017	2016
studenten	526	611
totaalbedrag	€ 414.524	€ 421.307

Met ingang van 1 september 2017 kunnen studenten gebruikmaken van het levenlanglerenkrediet, een vorm van studiefinanciering die ook voor studenten van de Open Universiteit beschikbaar is.

PROFESSOR VAN WINTERPRIJS

**Dr. Janny Bloembergen,
universitair docent Cultuurgeschiedenis**

Die prijs krijgt Janny in november 2017 voor haar boek 'Paradoxale Modernisering. Ede 1945-1995: groot geworden, herkenbaar gebleven'. De Professor van Winterprijs wordt tweejaarlijks toegekend aan de auteur van het beste boek over lokale en regionale geschiedenis in Nederland. Janny concludeert in haar boek dat het gemeentebestuur van Ede flink werk heeft gemaakt van het faciliteren van de groei van werkgelegenheid en bevolking.

Janny zegt: 'Ede is door de sterke groei veranderd. Ondanks de uniformerende werking die van het moderniseringsproces uitging, bleken op verschillende terreinen tegengestelde bewegingen mogelijk, waardoor de lokale eigenheid stand kon houden binnen het nationale eenwordingsproces.'

JANNY BLOEMBERGEN

3

HOOFDSTUK

ONDERZOEK

De Open Universiteit wil omvang en kwaliteit van het onderzoek vergroten en verwevenheid tussen onderwijs en onderzoek versterken. Haar wettelijke taak is via onderwijskundig onderzoek bijdragen aan de innovatie van het Nederlandse hoger onderwijs. Ze heeft zich gespecialiseerd op het gebied van leren en doceren in een door technologie verrijkte omgeving. Het onderzoek naar onderwijsvernieuwing is in binnen- en buitenland relevant om de ontwikkelingen in het hoger onderwijs gelijke tred te laten houden met de ontwikkelingen in de maatschappij. Daarnaast ondersteunt dit onderzoek de vernieuwing van het onderwijs van de Open Universiteit.

Naast het onderwijskundig onderzoek, uitgevoerd door het Welten-instituut, verricht de Open Universiteit wetenschappelijk onderzoek in de zeven wetenschapsgebieden waarin ook academische opleidingen worden verzorgd. De Open Universiteit kent vijf onderzoeksprogramma's die de kaders en thema's beschrijven voor het onderzoek: Waarde en waardering van cultuur; Recht in een geïndividualiseerde netwerksamenleving; Learning and Innovation in Resilient Systems; The Interaction between Implicit and Explicit Strategies for Behaviour; Learning and teaching in technology-enhanced environments. Binnen de Nationale Wetenschapsagenda focust de Open Universiteit op drie thema's: Digital Learning, Safety, Security and Law Enforcement en Trustworthy Systems. Verder is zij nauw betrokken bij uitwerking van het thema De Digitale Samenleving dat door de VSNU tot centraal thema is benoemd.

Resultaten van wetenschappelijk onderzoek worden door het 'open access'-beleid sinds medio 2016 direct publiek beschikbaar gesteld. De zichtbaarheid van onderzoeksresultaten wordt vergroot door installatie van een Current Research Information System (CRIS) in 2018, waarmee een toegankelijk en actueel overzicht ontstaat van onderzoeksuitkomsten. Een deel van het onderzoek wordt opgezet met mensen en organisaties uit de praktijk. Dat betekent dat bevindingen wetenschappelijk zijn onderbouwd én dat de resultaten direct terugvloeien naar de praktijk. Dat laatste is vooral het geval bij onderzoek gericht op het onderwijsveld en daarbij betrokken lerarenopleidingen, scholen en schoolbesturen.

Open University Graduate School

In het verslagjaar organiseert de Open University Graduate School een cursus Introduction to Academic Writing, een promovendi-dag en twee trainingen voor begeleiders.

Eind 2017 zijn er 320 promotietrajecten: 28 aio's en 21 andere interne promovendi en 271 buitenpromovendi. Het gaat om trajecten van promovendi die net gestart zijn, tot en met trajecten die bijna afgerond zijn. In het verslagjaar vinden zestien promoties plaats.

Faculteiten

Cultuur- en rechtswetenschappen

Het onderzoeksprogramma 2015 – 2020 van Cultuurwetenschappen is getiteld Waarde en waardering van cultuur. Dit centrale thema wordt uitgewerkt in zes subthema's: Beeldvorming en identiteit, Cultuurbemiddeling en cultuurparticipatie, Literatuur als sociaal en esthetisch discours, Ruimten van de natiestaat, De wisselwerking van filosofie en wetenschap, en Het wijsgerige denken over mens en cultuur. Daarnaast bevat het programma enkele interdisciplinaire programmalijnen. Ook in 2017 werkt Cultuurwetenschappen aan substantiële versterking van het onderzoek. Door de middelen uit het facultaire Stimuleringsfonds 2016 – 2018 krijgt uitvoering van het programma een impuls,

omdat onderzoekers meer ruimte kunnen vrijmaken voor onderzoek. Daarnaast is het Stimuleringsfonds aangewend om het onderzoeksprogramma te versterken en uit te bouwen. In het verslagjaar is verder nagedacht over vruchtbare discipline-overstijgende programmalijnen en thema's. Dat leidt tot participatie in het Research Focusprogramma De Veilige Stad van de Open Universiteit. Bij Cultuurwetenschappen beginnen in 2017 vier externe promovendi en er wordt één nieuwe (Westerdijk-)leerstoel ingesteld, getiteld Literatuur, cultuur en diversiteit. Rechtswetenschappen zet het onderzoeksprogramma Recht in een geïndividualiseerde netwerksamenleving voort. Dat is in 2014 gestart en duurt tot 2019. Het programma kent twee thema's: Vernetwerking en Individualisering en de belangenmaatschappij. In 2014 resulteert het programma in een bundel over recht in een geïndividualiseerde netwerksamenleving, met bijdragen van dertien medewerkers. Binnen de thema's is het onderzoek verder uitgebouwd. Dit resulteert in 2017 in een bundel over de netwerksamenleving vanuit juridisch perspectief, waaraan een reeks van onderzoekers een bijdrage levert. Beide publicaties omvatten het gehele onderzoeksdomein rechtswetenschappen en vormen een krachtige stimulans voor het succes van het onderzoeksprogramma. In meer praktische zin houdt het onderzoeksbeleid in 2017 in, dat medewerkers met een fulltime-aanstelling die onderzoek in het takenpakket hebben, ten minste twee wetenschappelijke artikelen per jaar publiceren (peer reviewed). Voorts is het streven eens per twee jaar één internationale publicatie te schrijven. Ook in 2018 wordt het onderzoeksprogramma voortgezet. Waar mogelijk vindt continuering plaats door het langlopende facultaire onderzoeksproject Rechtswetenschappen zoveel mogelijk samen te voegen met het Research Focusprogramma De Veilige stad van de Open Universiteit, dat start in 2018. Rechtswetenschappen verwacht tevens dat het programma kan worden aangewend om aanvullende 'funding' extern te initiëren. In 2018 staat het onderzoeksprogramma op de agenda vanuit de optiek verlenging ná 2019. Daarbij streeft Rechtswetenschappen, met inachtneming van bevindingen van 'midterm reviews', naar nog meer focus en samenwerking binnen het programma. Dat wil een brede en stimulerende verbinding bieden tussen de bovengenoemde perspectieven. Onderzoek naar meer fundamentele vragen over de rol van het recht in een netwerksamenleving zal gestimuleerd worden. De verwachting is, dat deze initiatieven verdere profilering van het juridisch onderzoek aan de Open Universiteit gaan dienen. In het verslagjaar starten bij Rechtswetenschappen twee externe promovendi met hun proefschrift-onderzoek. Er is één nieuwe leerstoel ingesteld, met als leeropdracht Encyclopedie van de rechtswetenschap. Overige vacatures zijn ingevuld door nieuwe collega's in de kerngebieden van de rechtsgeleerdheid.

Management, Science & Technology

De focus van het onderzoeksprogramma van de faculteit Management, Science & Technology, getiteld Learning and Innovation in Resilient Systems – MST Research Program 2015 – 2020, ligt op 'resilient systems' en beoogt begripsvergroting van de innovatieve capaciteit en leercapaciteit van die systemen. Daarbij ligt de nadruk op (i) 'information and computer systems', (ii) 'organizational and management systems', en (iii) 'environmental systems'. Het interdisciplinaire onderzoek van deze faculteit is georganiseerd in drie onderzoekslijnen: Resilience, Learning en Innovation. Die slaan een brug tussen de drie belangrijkste wetenschapsgebieden die vertegenwoordigd zijn in de faculteit, namelijk Management Science, Natural Sciences en Computer Sciences.

In oktober 2017 vindt de tussentijdse onderzoeksevaluatie plaats. De beoordelingscommissie concludeert in het tussentijdse rapport dat het onderzoek heeft geleid tot een uitstekende publicatielijst en zij vindt de onderzoekskwaliteit zeer goed. Wat betreft de betrouwbaarheid van de onderzoeksgroep concludeert de commissie dat alle personeelsleden tijdens de interviews duidelijk bewijs leveren voor validatie van het onderzoeksprogramma. Dat duidt volgens de commissie op een uitstekende basis waarop de faculteit de komende jaren kan voortbouwen, en zij is van mening dat de fundamentele ingrediënten voor interdisciplinaire samenwerking beschikbaar zijn. De maatschappelijke relevantie en impact van het onderzoek vindt de commissie zeer goed. Zij heeft ook aanbevelingen voor verbetering. Een van de belangrijkste betreft de kwaliteit van de rapportage

over de publicatieoutput en de invoering van een geïntegreerd Current Research Information System (CRIS) op Open Universiteit-niveau. Een ander element dat volgens de commissie verbeterd kan worden, is internalisering van de onderzoekvaardigheden en expertise van senior onderzoekers ('associate' en 'full professors') die de faculteit parttime aanneemt. Wat betreft de externe financiële steun is de aanbeveling deze te versterken en daardoor toekomstbestendigheid te vergroten. Naar het oordeel van de commissie kan financiële steun van maatschappelijke partners de maatschappelijke relevantie van het onderzoek verder versterken, zeker op basis van de huidige impact-inspanningen. Tot slot adviseert de commissie het uitstekende resultaat dat in de laatste jaren bereikt is, te blijven aanmoedigen, koesteren en faciliteren.

Eind 2016 opent de faculteit een interne 'call' voor onderzoeksvorstellen. Hoofddoelen zijn maximaliseren van interdepartementale samenwerkingsverbanden binnen de verschillende vakdisciplines en verdere stimulering van multidisciplinair onderzoek. Met en door externe evaluatoren, geselecteerd op basis van substantiële wetenschappelijke prestaties, zijn de negentien ingediende voorstellen zorgvuldig geëvalueerd. De voorstellen van vier PhD's en drie postdocs zijn geselecteerd om te starten in 2017 – 2018. In 2017 zijn drie promovendi en drie postdocs toegetreden tot de onderzoeksstaf. Bovendien is met de Radboud Universiteit Nijmegen een begin gemaakt met een PhD-programma. In 2017 schrijven vijf promovendi zich bij de faculteit daarvoor in. Deelnemende promovendi kunnen cursussen en trainingen volgen over onderwerpen die verband houden met hun promotieonderzoek. Het educatieve aanbod omvat cursussen over literatuuronderzoek, literatuur zoeken, onderzoeksmethoden en onderzoeksethiek, en begeleiding op maat bij het onderzoeksthema. Die begeleiding bestaat uit individuele of collectieve bijeenkomsten waarin senior onderzoekers van de faculteit specifieke vragen over het promotieonderzoek beantwoorden. Bij deze faculteit beginnen in 2017 vijf interne promovendi en vijftien buitenpromovendi met hun dissertatie. Twee nieuwe leerstoelen zijn ingesteld, te weten Integrated Environmental Modeling en Financial Accounting.

Psychologie en onderwijswetenschappen

Het onderzoek van Psychologie is uitgewerkt in vier domein-specifieke onderzoekslijnen, namelijk klinische psychologie, gezondheidspsychologie, arbeids- en organisatiepsychologie en levensloop-psychologie. Deze onderzoekslijnen zijn nauw gerelateerd aan de bachelor- en masteropleiding Psychologie.

In 2017 verwerft Psychologie vier subsidies voor onderzoek en impact. Allereerst van FNO, een vermogensfonds dat zich inzet voor kwetsbare groepen in onze samenleving. Gesteund door die subsidie gaan twaalf Limburgse gemeenten het programma Actief Plus voor 65-plussers beschikbaar stellen, in samenwerking met onderzoekers van de vakgroep Gezondheidspsychologie. Deelnemers aan Actief Plus gaan meer bewegen. Met subsidie van de Europese Unie starten de vakgroepen Gezondheidspsychologie en Klinische psychologie twee internationale onderzoeksprojecten over pesten. Blurred lives richt zich op jongeren van veertien tot zestien jaar en beoogt hen beter te wapenen tegen cyberpesten. Gate-Bull is gericht op het basisonderwijs en streeft naar meer bewustzijn over de effecten van pesten. Bovendien verwerft de vakgroep Antrozoölogie subsidie van het Europese programma Erasmus+ voor het tweejarig project Preparation and training of human dog teams in Dog Assisted Education and Therapy. Gestreefd wordt naar internationale richtlijnen voor de kwalificaties van een therapeut/leerkracht die werkt met honden. In dit project werkt de vakgroep Antrozoölogie samen met Animals for People Association (projectleider), Norwegian Centre of Anthrozoology en NPO Estonian Association of Assistance and Therapy Dogs. Het onderzoek van Psychologie wordt voor het eerst gevisiteerd in het najaar van 2017, als onderdeel van de landelijke visitatie Psychologie. Alle categorieën (onderzoekskwaliteit, maatschappelijke relevantie, levensvatbaarheid) worden als 'goed' beoordeeld.

Drie interne promovendi en negen externe promovendi beginnen in 2017 met hun dissertatie. Er zijn twee nieuwe leerstoelen ingesteld, namelijk Klinische psychologie en Vaktherapie.

Het Welten-instituut, onderzoekscentrum voor leren, doceren en technologie, is onderdeel van de faculteit Psychologie en onderwijswetenschappen. In het verslagjaar continueert dit instituut projecten om innovaties in het onderwijs van de Open Universiteit te versterken en haar vernieuwde onderwijs te onderzoeken. In samenwerking met de faculteit Psychologie en onderwijswetenschappen onderzoekt de vakgroep Doceren en docentprofessionalisering mogelijkheden om middels geavanceerde taaltechnologie feedback te automatiseren. Doel is reductie van de werkbelasting die feedback met zich meebrengt voor docenten. Voor dit thema start in 2017 een PhD-project, in samenwerking met de faculteit Management, Science & Technology. De vakgroep Doceren en docentprofessionalisering onderzoekt ook of er relaties te leggen zijn tussen netwerken van studenten en hun studieprestaties. Er is een app ontwikkeld om de netwerken waarin mensen zich bewegen in kaart te brengen. Die zal toegepast worden bij studenten die beginnen met de masteropleiding Onderwijswetenschappen. Binnen de vakgroep Door technologie verrijkte leeromgevingen voor doceren en leren is een zelftoets ontwikkeld voor studenten van de Open Universiteit. Verder is als gevolg van het project Working Environment with Social and Personal Open Tools for inquiry-based learning (weSPOT) een model voor mobiele portfolio's ontwikkeld. Daarnaast ligt de focus van de vakgroep Doceren en docentprofessionalisering op impact en praktijkgericht onderzoek in nauwe samenwerking met scholen. Partners zijn onder meer de Stichting Limburgs Voortgezet Onderwijs, de Stichting Onderwijs Midden-Limburg en Leeuwenborgh. Een project in samenwerking met het Steunpunt Opleidingsscholen van de PO-Raad en VO-Raad leidt tot publicaties en conferenties voor scholen.

Het Nationaal Regieorgaan Onderwijsonderzoek (NRO) subsidieert diverse projecten. Door nauwe samenwerking met het Expertisecentrum Beroepsonderwijs start de vakgroep Doceren en docentprofessionalisering het driejarig project Op weg naar professionele organisaties in het mbo. Een ontwikkelingsgerichte benadering. Onder meer in samenwerking met de Beroepsvereniging Opleiders MBO is een netwerk opgericht, waarin mbo-docenten worden voorbereid op een mogelijk promotietraject. In dit netwerk participeren ook aan het Welten-instituut verbonden bijzondere hoogleraren die zich richten op het beroepsonderwijs. De vakgroep Het bevorderen van effectief, efficiënt en aangenaam leren onderzoekt open online-onderwijs in het hoger onderwijs in het vijfjarig project Structuratie van Open Online Onderwijs in Nederland (SOONER). Dit onderzoek vindt plaats in samenwerking met de Universiteit Utrecht. Op het gebied van 'learning and expertise development' starten twee projecten. A key role for adults with low basic reading and numeracy skills omvat vijf studies naar de manier waarop volwassenen met lage basisvaardigheden in lezen en rekenen het onderwijs ervaren en welke implicaties hun ervaringen hebben voor hun onderwijs. De laaggeletterden centraal heeft als doel zicht krijgen op de problemen die laaggeletterden ervaren in hun dagelijks leven, hun behoeften aan ondersteuning en hun drijfveren om een leescursus te volgen. Het project PHysical activity INterventions to enhance LEARNING in vocational education and training (PHIT2LEARN) betreft beweeginterventies die leren in het middelbaar beroepsonderwijs verbeteren. Het praktijkgerichte project Viewbrics onderzoekt formatief evalueren van complexe vaardigheden in het voortgezet onderwijs middels 'video-rubrics'. Daarnaast start het onderzoek naar effecten van de implementatie van 'viewbrics' op vaardigheidsontwikkeling en feedbackkwaliteit in het onderwijs. Het Welten-instituut participeert in het project Move21: De ontwikkeling van toekomstgerichte vaardigheden en vorming in beeld. Dit is een driejarig onderzoek naar 21e-eeuwse vaardigheden in het mbo. Verder kent NRO subsidie toe aan een reviewstudie naar overeenkomsten tussen formatief toetsen en het testing-effect.

Door deelname aan het Europese project Realising an Applied Gaming Eco-system (RAGE) ontwikkelt de vakgroep Bevorderen van effectief, efficiënt en aangenaam leren nieuwe expertise voor online leren en games. In 2017 start het driejarig Erasmus+project LEARN STEM - Innovative Model Of Learning STEM In Secondary Schools. Met negen partners in zes landen werkt het Welten-instituut aan een 'agile'-onderwijsmodel voor het aanleren van STEM (Science, Technology, Engineering, Mathematics) in het voortgezet onderwijs. Verder is begeleidend trainingsmateriaal ontwikkeld voor leraren, waaronder een MOOC. Voor het Strategic Partnership Enhancing Learning In Teaching via e-inquiries (ELITE), een Erasmus+project, zijn negen online-masterclasses gerealiseerd voor professionalisering van Europese leraren.

Bij het Welten-instituut zijn in 2017 zeven interne promovendi gestart en dertien externe promovendi, en er is één nieuwe leerstoel ingesteld: Biopsychologie van leren.

Impact

Onderzoek en onderwijs bij de Open Universiteit zijn vaak op een bijzondere manier met elkaar verbonden. Het grootste deel van de studenten werkt, vaak in het domein van hun studie. Zij nemen regelmatig vragen mee die in hun praktijk van belang zijn, als inspiratiebron of als uitgangspunt voor hun bachelor- of masterscriptie. Voordeel daarvan voor docenten en onderzoekers van de Open Universiteit is, dat zij onderzoek kunnen doen aan de hand van materiaal dat anders niet of moeilijker toegankelijk is. Bovendien kunnen zij vragen onderzoeken die daadwerkelijk voor de praktijk van belang zijn. Voor studenten en hun werkgevers is het voordeel, dat de impact van wetenschappelijk onderzoek direct duidelijk is. Studenten en docenten publiceren ook met regelmaat gezamenlijk. Daarnaast verrichten veel onderzoekers van de Open Universiteit van oudsher activiteiten die op korte of lange termijn, direct of indirect, en lokaal, nationaal of zelfs internationaal effect sorteren op het welbevinden van burgers en het functioneren van bedrijven en instellingen. Deze activiteiten variëren in het verslagjaar van een zestal presentaties op het Onderwijsfestival Parkstadlab tot het verzorgen van een Praktijkleergang Coaching, en van het lidmaatschap van de adviesgroep Ethiek van een instelling voor mensen met een verstandelijke beperking tot samenwerking in het Business Intelligence & Smart Services (BISS) Institute.

In het BISS Institute werkt de Open Universiteit samen met de Universiteit Maastricht en Zuyd Hogeschool. Een van de voornaamste doelen is zorgen voor goede kennistransfer tussen wetenschappelijk onderzoek en toepassing in de regio om aldaar economische groei te bewerkstelligen. Voorbeeld is het project Techruption, dat expliciet gericht is op uitwisseling van kennis om in bedrijven 'disruptive technology' toe te passen. Een ander voorbeeld is het project dat zich richt op 'emotion recognition'. Hierbij wordt artificiële intelligentie als instrument ingezet om te onderzoeken hoe dienstverlening aan klanten verbeterd kan worden. Eveneens een voorbeeld van impact is de eerste internationale conferentie Learning and Innovation in Resilient Systems, die de Open Universiteit organiseert in maart 2017. Tijdens die conferentie gaan meer dan 170 vertegenwoordigers uit wetenschap en praktijk met elkaar in gesprek over mogelijke toepassingen van het gelijknamige onderzoeksprogramma van de faculteit Management, Science & Technology. Een voorbeeld van impact bij de faculteit Cultuur- en rechtswetenschappen start met de recensie van een onderzoekster over de tentoonstelling De Wereld van de VOC in het Nationaal Archief. In haar recensie maakt de onderzoekster duidelijk dat de tentoonstelling de VOC-periode eenzijdig belicht en te weinig aansluit op de state-of-the-art in het onderzoek. Het gelanceerde idee om fundamenteeler na te denken over mogelijk andere, postkoloniale perspectieven op, en presentatie van bestaande archieven, sorteert een duidelijk aanwijsbaar effect. De toenmalige projectleider Presentaties van het Nationaal Archief leest de recensie en vindt die belangrijk genoeg om veranderingen aan te brengen in de randprogrammering en de tentoonstelling. Er komt bijvoorbeeld een alternatieve route. Bovendien organiseert het Nationaal Archief in 2017 workshops voor medewerkers en groot publiek, met een lezing die verzorgd wordt door de Open Universiteit.

Wetenschappelijke integriteit

De Open Universiteit hanteert de Nederlandse Gedragscode Wetenschapsbeoefening en heeft een Klachtenregeling wetenschappelijke integriteit en een Commissie wetenschappelijke integriteit. Bij die commissie kan een klacht worden ingediend door eenieder die vermoedt dat een (voormalig) medewerker van de Open Universiteit inbreuk heeft gepleegd op de wetenschappelijke integriteit. Er zijn in 2017 geen klachten bij de Commissie wetenschappelijke integriteit ingediend. Naast de Commissie wetenschappelijke integriteit heeft de Open Universiteit een vertrouwenspersoon wetenschappelijke integriteit. Waar nodig vindt overleg en afstemming plaats tussen deze vertrouwenspersoon en de Commissie wetenschappelijke integriteit. In het verslagjaar is de vertrouwenspersoon wetenschappelijke integriteit driemaal geraadpleegd en heeft hij twee keer een advies gegeven.

Onderzoekskenngetallen

	inaugurele redes		dissertaties		wetenschappelijke publicaties/ totaal		wetenschappelijke publicaties 'peer reviewed'		'open access'- publicaties		vak- publicaties		congres- bijdragen/ overig		afscheids- redes	
	2017	2016	2017	2016	2017	2016	2017	2016	2017	2016	2017	2016	2017	2016	2017	2016
faculteit Cultuur- en rechtsweten- schappen	-	-	3	9	67	85	27	33	7	8	51	88	228	268	-	-
faculteit Manage- ment, Science & Technology	2	1	7	7	253	260	99	105	36	41	37	103	98	192	-	-
faculteit Psycholo- gie en onderwijs- wetenschappen*	2	2	6	9	239	210	148	146	119	45	287	296	397	482	-	1
totaal	4	3	16	25	559	555	274	284	162	94	375	487	723	942	-	1

* Inclusief de onderzoekskenngetallen van het Welten-instituut

TOPINSTITUUT LEERTECHNOLOGIE

Wetenschappelijk medewerkers Welten-instituut – Open Universiteit behoort wereldwijd tot topinstituten voor leer technologie

Dat schrijven Amerikaanse onderzoekers in een artikel in het tijdschrift 'Educational Technology Research and Development'. Het verschijnt in augustus 2017 en gaat over de academische productiviteit van universiteiten op het gebied van leerontwerp en -technologie. Op dat vakgebied behoort de Open Universiteit volgens de Amerikaanse onderzoekers wereldwijd op een aantal punten tot de topinstituten. Zij keken onder andere naar het aantal publicaties in de twintig belangrijkste wetenschappelijke tijdschriften op het vakgebied, in de jaren 2005 – 2014. Een ander beoordelingspunt was het aantal bijdragen aan hét standaardhandboek op het vakgebied: het 'Handbook of Research on Educational Communications and Technology' (derde en vierde editie).

4

HOOFDSTUK

SAMENWERKING

Internationaal

De Open Universiteit concentreert zich internationaal gezien als universiteit voor online-onderwijs vooral op samenwerking met de European Association of Distance Teaching Universities (EADTU). Rector magnificus prof. mr. Anja Oskamp neemt in oktober 2017 na vier jaar afscheid als president van de EADTU. Zij doet dat tijdens de Online, Open and Flexible Higher Education Conference. Sinds 2013 is de EADTU intensief betrokken bij het pan-Europese programma OpenupED dat inmiddels honderden MOOC's omvat. In het verslagjaar continueert de EADTU het project Empower dat zich richt op vernieuwing van het hoger onderwijs in Europa. Dat project is opgezet in samenwerking met het Directoraat-generaal Onderwijs en cultuur van de Europese Unie. De taskforce Short Learning Programms (SLP), door de EADTU gestart in 2016, sluit zijn werkzaamheden af. Opvolger is het Erasmus+-project European SLP's for continuous professional development and lifelong learning (E-SLP). Daarin participeren dertien Europese universiteiten, waaronder de Open Universiteit. E-SLP is erop gericht 'life long learning' in Europa van een nieuwe impuls te voorzien door programma's met een omvang van 10 tot 25 EC. De Open Universiteit participeert actief in de overtuiging dat afstandsonderwijs bij uitstek geschikt is actuele en soms ook instellings- en grensoverstijgende combinaties van vakken aan te bieden. In het verslagjaar ontvangt de Open Universiteit meerdere malen buitenlandse delegaties, waaronder een delegatie van The Open University of China, om informatie uit te wisselen over open onderwijs en online-onderwijs.

Cultuurwetenschappen leidt het NWO-onderzoeksproject The Congo Free State across Language, Media, Culture, waarin samengewerkt wordt met Leeds Beckett University, Uppsala Universitet en Koninklijk Museum voor Midden-Afrika. Voor het onderzoek naar territoriaal bestuur in de lange negentiende eeuw is de partner Universit  Rennes 2.

In het European Distance Education in Law Network (EDELNet) werkt Rechtswetenschappen samen met rechtenfaculteiten van afstandsuniversiteiten in Europa. Door een convenant met de Anton de Kom Universiteit van Suriname kunnen haar studenten en medewerkers promoveren aan de Open Universiteit.

Nationaal

Cultuurwetenschappen continueert in 2017 de samenwerking met de Radboud Universiteit Nijmegen. Dit partnerschap betreft twee bachelorcursussen. In het project Duurzame Geesteswetenschappen zijn de partners onder meer de Universiteit Leiden en de Universiteit Utrecht. Samenwerking met de Erasmus Universiteit Rotterdam vindt plaats in het project Common Lab Research Infrastructure for the Arts and Humanities (CLARIAH). In het project War! Popular Culture and European Heritage of Major Armed Conflicts werkt Cultuurwetenschappen samen met drie onderzoeksinstituten van de Erasmus Universiteit Rotterdam en het NIOD. Cultuurwetenschappen leidt het NWO-onderzoeksproject Dutch Middlebrow Literature: Production, Distribution, Reception. Uitvoering van dit project vindt plaats in samenwerking met de Rijksuniversiteit Groningen en de Radboud Universiteit Nijmegen. Daarnaast coördineert Cultuurwetenschappen het NRO-onderzoeksproject Objecten in perspectief: vragen in het museum als opening voor het bespreken van gevoelige onderwerpen in de geschiedenisles. Dit project wordt uitgevoerd in samenwerking met Universiteit van Amsterdam, Interfacultair centrum voor lerarenopleiding, onderwijsontwikkeling en nascholing (ICLON) van de Universiteit Leiden, Hogeschool van Amsterdam, Hogeschool Rotterdam, Christelijke Scholengemeenschap Veenendaal, Lentiz Groen van Prinstererlyceum, Calvijn College, Rijksmuseum van Oudheden en Haags Historisch Museum. Samenwerking met het Van Abbeemuseum betreft het onderzoeksproject Het levend museum van Jean Leering 1964 – 1973.

Rechtswetenschappen werkt in de Open Juridische Hogeschool samen met de Juridische Hogeschool Avans-Fontys. Partners in Schakelzone Recht zijn de Vrije Universiteit Amsterdam en de Universiteit van Amsterdam. Voor de Specialisatieopleiding Deskundige in Strafzaken werkt Rechtswetenschappen samen met het Nederlands Register Gerechtelijke Deskundige en Maastricht University.

Psychologie continueert de praktijkleergang Coaching in samenwerking met Kwatee coaching & training, waarmee in 2017 de praktijkleergang Organisatieverandering ontwikkeld is. Met RINO Zuid als partner verzorgt Psychologie de postacademische cursus Advanced e-mental health voor psychologen die een postmaster-beroepsopleiding tot gezondheidszorgpsycholoog, psychotherapeut of klinisch psycholoog hebben afgerond of daarin vergevorderd zijn. Via Kies op Maat is met hbo-instellingen samengewerkt en het schakelprogramma voortgezet voor instroom van masterstudenten aan de Erasmus Universiteit Rotterdam. Sinds juni 2017 werkt Psychologie samen met de Academie Verloskunde Amsterdam Groningen (AVAG). Die samenwerking betreft een tweejarig contract voor academisch minoronderwijs in de opleiding Verloskunde. Onderwijswetenschappen werkt samen met de vijf academische pabo's. Via Kies op Maat is met de Christelijke Hogeschool Ede een partnerschap opgezet in het kader van de premaster Onderwijswetenschappen.

Provinciaal en regionaal

Business Intelligence & Smart Services Institute

De Open Universiteit, Universiteit Maastricht en Zuyd Hogeschool bundelen sinds 2015 hun kennis over 'business intelligence' en 'smart services' in het expertisecentrum Business Intelligence & Smart Services (BISS) Institute. Dat instituut zet in 2017 wederom een belangrijke stap in realisatie van zijn ambitie: uitgroeien tot een toonaangevend internationaal expertisecentrum voor onderzoek en impact. In de komende jaren wil het BISS Institute een volgende stap zetten om zijn ambities te realiseren. Daartoe zal governance van het instituut mogelijk enkele wijzigingen ondergaan. Het BISS Institute, met de daarin vertegenwoordigde drie kennisinstellingen, vormt het wetenschappelijk 'hart' van de Brightlands Smart Services Campus en draagt middels onderzoek in de relevante expertisegebieden bij aan realisatie van de ambities van het campus-ecosysteem. Dit instituut verricht vooral toegepast onderzoek. In interdisciplinaire expertiseteams, waarin hoogleraren, lectoren, docenten, PhD's, studenten, marktpartijen, overheden en andere partners participeren, wordt onderzoek gedaan in cocreatie met de markt. De ambitie van het BISS Institute en het campusmanagement is een state-of-the-artomgeving creëren voor de partners op en rond de campus. In 2017 participeren diverse onderzoekers van de Open Universiteit in onderzoeksprojecten en postinitieel onderwijs dat door BISS is ontwikkeld voor de partners van de campus. De Open Universiteit levert in 2017 de zakelijk directeur. Zij wil ook komende jaren onverminderd bijdragen aan de ambities van de Brightlands Smart Services Campus.

Stichting The Area Smart Technology

De stichting The Area Smart Technology (TAST) heeft tot doel bevordering van kennis en praktische toepassingen van nieuwe technologische ontwikkelingen, zowel in het onderwijs als in het bedrijfsleven, in het bijzonder het midden- en kleinbedrijf. Daarbij gaat het met name om digitalisering, 3D-printen, Internet of Things, big data, cloud computing en robotica. TAST wil haar doel op diverse manieren bereiken. Zij ontwikkelt onderwijsprogramma's, stimuleert onderzoek, draagt bij aan leerwerkplaatsen, startups, publicaties, congressen en internationale uitwisselingen. Daarnaast werkt TAST samen met overheden, en instellingen en organisaties voor onderwijs en opleidingen, in het bijzonder Smart Industry. Deze stichting werkt ook aan inrichting van juridische entiteiten die voortkomen uit nieuwe projecten en zij levert aan derden (betaalde) diensten. Met tandtechnische bedrijven, tandartsen, ROC Arcus College, Indicia, Chemelot Brightlands, NextDent en TNO gaat de stichting in 2015 samenwerken om de maakindustrie op het gebied van

dentale producten vanuit goedkope arbeidskrachtlanden terug te brengen naar Limburg. Limburg Economic Development verstrekt in 2016 subsidie, die bijdraagt aan onderzoek naar de haalbaarheid. In 2017 zijn de eerste experimenten en haalbaarheden uitgewerkt. Dit onderzoek wordt begin 2018 afgerond.

Hart voor Limburg 2.0

De Open Universiteit participeert in het project Hart voor Limburg. Dit project is gericht op wetenschappelijk onderzoek en inrichting van een netwerk dat bevordert dat het percentage personen dat overlijdt door een hartstilstand daalt. In Limburg stijgt de overlevingskans na een hartstilstand door de combinatie van opleidingen en oproepnetwerk van ongeveer 16% naar 23%. De successen van Hart voor Limburg 1.0, waarin onder meer de producten voor 'blended learning' van de Open Universiteit zijn gebruikt in het reanimatieonderwijs, zijn niet onopgemerkt gebleven. Dat blijkt bijvoorbeeld uit initiatieven in de provincie Limburg en uit het feit dat de Hartstichting op haar website burgerhulpverleners voor aanmelding verwijst naar de website hartslagNu, die tot stand is gekomen door het project Hart voor Limburg.

Verder begeleidt de Open Universiteit in 2017 projecten voor de Regionale Ambulance Voorziening Limburg-Noord en werkt zij mee aan een promotiefilm voor burgerhulpverleners. Die film wordt in verschillende varianten gebruikt tijdens instructieavonden en door hulpdiensten. In het verslagjaar vinden activiteiten plaats om heel Nederland te koppelen aan het oproepnetwerk voor hartcirculatiestilstanden. De doelen zijn bereikt en op 1 januari 2018 start de koppeling.

Neimed: Limburgs kenniscentrum demografische transitie

In samenwerking met Zuyd Hogeschool en Universiteit Maastricht participeert de Open Universiteit actief in het Nederlands expertise en innovatiecentrum maatschappelijke effecten demografische krimp (Neimed). Dit Limburgse kenniscentrum wordt 'gedragen' door de Open Universiteit, Zuyd Hogeschool en Universiteit Maastricht en is gevestigd op de campus van de Open Universiteit.

Neimed maakt deel uit van het landelijk Platform Demografische Transitie dat is ingesteld door het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties. Financiële steun krijgt Neimed onder meer van de Provincie Limburg en de gemeente Heerlen.

Dit instituut bestudeert de regionale aspecten van vraagstukken in de domeinen economie, samenlevingsopbouw, openbaar bestuur, onderwijs en fysiek gebouwde omgeving. Die domeinen komen in Neimed bijeen, en worden belicht en uitgedragen vanuit wetenschappelijk, maatschappelijk en bestuurlijk perspectief. De kern van het academisch onderzoeksprogramma is ondergebracht in het bijzonder lectoraat Demografische transitie (Zuyd Hogeschool) en de bijzondere leerstoel Demografische transitie, menselijk kapitaal en werkgelegenheid (Universiteit Maastricht). Neimed heeft zich gepositioneerd als toonaangevend instituut voor hedendaagse discussies en formulering van ideeën over sociaaleconomische en sociaal-culturele ontwikkelingen in de context van demografische transitie. Publicaties zoals 'Zwischenstadt Parkstad', 'Nieuw Vocabulaire', 'De Antistad. Pionier van kleiner groeien' en 'REALLABOR: de ont-groeiende stad', dragen in belangrijke mate bij aan de toonaangevende positie.

De vraag aan Neimed ontwikkelt zich steeds meer in de richting van monitoring en/of duiding van maatschappelijke ontwikkelingen en de vertaling van statistische data, zodat die bruikbaar zijn voor beleid.

Ook in 2017 werkt Neimed aan verdere versterking van netwerkrelaties in Nederland en Europa. Het ontwikkel- en onderzoeksproject Gebrookerbos, gestart in 2016, staat in 2017 in binnen- en buitenland in de schijnwerpers als 'good practice' en is uitgegroeid tot het grootste project van Neimed. Bijdragen aan het Institute for Transnational and Euregional cross border cooperation and Mobility / ITEM van de Universiteit Maastricht krijgen brede waardering en worden als zeer relevant gezien. In het verslagjaar neemt Neimed mede het initiatief tot organisatie en programmering van drie conferenties en festivals voor breed publiek. Voorbeelden zijn het Festival van de Toekomst, georganiseerd in samenwerking met onder meer het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties en de Stadsregio Parkstad Limburg, en het Festival Randland. Dat organiseert Neimed samen met onder meer SCHUNCK* en Cultura Nova.

SUBSIDIE VOOR BEWEEGPROGRAMMA

**Dr. Denise Peels en dr. Brenda Berendsen,
universitair docenten Gezondheidspsychologie**

Twaalf Limburgse gemeenten willen het programma Actief Plus voor 65-plussers beschikbaar stellen in hun gemeente. Hiervoor verstrekt het FNO-programma 'Meer veerkracht, Langer thuis' subsidie aan de vakgroep Gezondheidspsychologie van de Open Universiteit. Die vakgroep ontwikkelde de beweginginterventie Actief Plus. Dat is de eerste beweginginterventie die door de Nederlandse erkenningscommissie Sport en Bewegen officieel erkend is als een effectieve leefstijlinterventie. Actief Plus krijgt de erkenning vanwege laagdrempeligheid, toepasbaarheid in het dagelijks leven, planmatige opzet en bewezen effectiviteit in verbetering van beweeggedrag. De subsidie is toegekend naar aanleiding van positieve resultaten in eerdere implementaties van het programma; deelnemers aan Actief Plus gaan meer bewegen en er zijn ook aanwijzingen dat zij zich minder eenzaam voelen.

BRENDA BERENDSEN EN DENISE PEELS

5

HOOFDSTUK

SOCIALE PARAGRAAF

Organisatie

De Open Universiteit heeft ultimo 2017 634 medewerkers (528 fte's) in dienst, exclusief onbezoldigde en bijzondere hoogleraren. Het wetenschappelijk personeel (WP) omvat 273 fte's, het ondersteunend beheerspersoneel (OBP) 255 fte's. Ten opzichte van 2016 stijgt de omvang van het WP met 14 fte's. De omvang van het OBP daalt met 1 fte. Afgerond is de verhouding 52% WP versus 48% OBP. Naast het onderscheid tussen WP en OBP maakt de Open Universiteit onderscheid tussen generieke overhead en overhead voor onderwijs- en onderzoekondersteuning, op grond van het benchmarkonderzoek overhead universiteiten van Berenschot. Op 31 december 2017 bedraagt de generieke overhead 23,3%. Op dezelfde datum in 2016 25,2%. Ten opzichte van de eerste meting, op basis van de formatie op 31 december 2010, is het percentage generieke overhead gedaald van 30,5% naar 23,3%.

Het ziekteverzuimpercentage exclusief zwangerschap bedraagt in het verslagjaar 4,50. Dat is 0,12% lager dan in 2016. Het ziekteverzuimpercentage ligt nog steeds ruim boven de Verbaannorm 2016 (3,40%). De Verbaannorm geeft een indicatie van het haalbare ziekteverzuim-niveau in een organisatie, afgezet tegen het ingeschatte haalbare verzuim in heel Nederland. In 2018 wordt de Verbaannorm opnieuw berekend op basis van de formatie per 1 januari 2018. De gemiddelde meldingsfrequentie daalt in 2017 naar 0,89 (0,94 in 2016).

HRM

Tot eind 2017 is het HR-beleidsplan 2014 – 2016 richtinggevend. Eind 2017 is het Instellingsplan 2018 – 2022 vastgesteld, dat de basis vormt voor het strategisch HR-beleidsplan 2018 – 2022. Het verslagjaar staat voornamelijk in het teken van de strategiesessies Resultaat- en ontwikkelgesprekken, het nieuwe huisvestigingsbeleid voor studiecentra, het plan van aanpak voor risico-inventarisatie en -evaluatie (RI&E), de ontwikkeling van het leer- en loopbaanportaal yOUdevelop, het medewerkersonderzoek, de toename van het aantal werving- en selectieprocedures en de verhoging van het aantal vrouwelijke hoogleraren. Opvallend bij de werving en selectie van wetenschappelijk personeel is de toename van het aantal dienstverbanden met medewerkers die een niet-Nederlandse nationaliteit hebben.

Bij de faculteiten Management, Science & Technology en Psychologie en onderwijswetenschappen vinden voorafgaande aan de resultaat- en ontwikkelgesprekken strategiesessies plaats, om vertalingen te kunnen maken naar teamdoelstellingen en individuele afspraken tijdens het RenO-gesprek. Voor management en medewerkers zijn trainingen RenO-gesprekken georganiseerd.

Het College van bestuur besluit in 2017 dat in elf vestigingsplaatsen eigen studiecentra blijven, waarvan vier uitsluitend voor tentaminering. De studiecentra in Alkmaar, Breda, Den Haag en Emmen sluiten op 1 september 2018. De medewerkers van die studiecentra krijgen een andere standplaats.

In 2017 stemt de Ondernemingsraad in met het plan van aanpak voor de RI&E. Daarin staat hoe de Open Universiteit de aanbevelingen uitvoert die ArboNed doet in een rapport dat in mei 2017 verschijnt. Naar aanleiding daarvan benoemt de Open Universiteit een preventiemedewerker. De uitvoering en voortgang van het plan van aanpak is tweemaal per jaar onderwerp van gesprek in het bedrijfsvoeringsoverleg. Dat wordt dan aangevuld met de preventiemedewerker, een vertegenwoordiger van de Ondernemingsraad en de bedrijfsarts.

Ontwikkeling van het leer- en loopbaanportaal yOUdevelop voor medewerkers start in het najaar van 2017. Dat portaal is een aanvulling op reeds beschikbare instrumenten en activiteiten die de Open Universiteit aanbiedt voor stimulering van loopbaanontwikkeling en duurzame inzetbaarheid. Dan gaat het onder meer om de duurzame inzetbaarheidsscan, de leergang Academisch leiderschap, loopbaanadvies en permanente educatie. yOUdevelop wordt in 2018 geïmplementeerd.

In oktober 2017 wordt het medewerkersonderzoek uitgevoerd, als vervolg op het medewerkersonderzoek 2015. De respons in 2017 bedraagt 73,8%. Eind november zijn de resultaten gepresenteerd aan het College van bestuur en het management. Begin december 2017 zijn alle medewerkers geïnformeerd over de uitkomsten. Die zijn per organisatie-eenheid en (sub)afdeling besproken. Alle organisatie-eenheden dienen de twee belangrijkste verbeterpunten te benoemen. Op basis hiervan wordt vóór 1 maart 2018 een plan van aanpak opgesteld.

In de cao Nederlandse Universiteiten staat dat de universiteiten in samenspraak met het Lokaal Overleg een plan van aanpak opstellen om de hoge werkdruk te verminderen en actief te werken aan duurzame inzetbaarheid van medewerkers. Omdat werkdruk en werkbeleving nadrukkelijk onderdelen zijn van het medewerkersonderzoek, spreekt de Open Universiteit met het Lokaal Overleg af, dat het plan van aanpak wordt opgesteld zodra de resultaten van het medewerkersonderzoek bekend zijn.

De Open Universiteit overlegt jaarlijks met het Landelijk Netwerk Vrouwelijke Hoogleraren (LNVH). Dat netwerk beoogt bevordering van een evenredige vertegenwoordiging van vrouwen in de universitaire gemeenschap en zet zich in voor structurele en duurzame verbetering van de positie van vrouwen in de wetenschap. Het LNVH monitort jaarlijks de man-vrouwverdeling en de percentages vrouwelijke wetenschappers en bestuurders bij Nederlandse universiteiten, universitaire medische centra en andere wetenschappelijke organisaties. Het aandeel vrouwelijke hoogleraren bij de Open Universiteit is ultimo 2016 gestegen van 24,5% naar 29,1%. Volgens de Monitor Vrouwelijke Hoogleraren 2017 heeft de Open Universiteit daarmee het grootste aandeel vrouwelijke hoogleraren van de veertien universiteiten. De verwachting is, dat het aandeel vrouwelijke hoogleraren komende jaren verder toeneemt. De Open Universiteit wil het percentage vrouwelijke hoogleraren verhogen tot 35 in 2020.

Het ministerie van OCW stelt in het verslagjaar de Westerdijk stimuleringsregeling in, om honderd extra vrouwelijke hoogleraren te benoemen. Naar aanleiding hiervan geeft de Open Universiteit haar drie faculteiten de mogelijkheid ieder een nieuwe leerstoel in te stellen. De benoemingsprocedures vinden eind 2017 plaats en in januari 2018 worden drie vrouwelijke hoogleraren benoemd.

Vertrouwenspersonen ongewenste omgangsvormen

Conform de Arbeidsomstandighedenwet heeft de Open Universiteit als werkgever de verantwoordelijkheid ongewenst gedrag te voorkomen en daarvoor een beleid te hebben. De Open Universiteit heeft een adequaat opvangsysteem; er zijn drie vertrouwenspersonen aangesteld. Zij adviseren en ondersteunen medewerkers en studenten die geconfronteerd worden met ongewenste omgangsvormen, ongelijke behandeling en/of andere misstanden. In 2017 nemen vijftien medewerkers en zeven studenten contact op met een van de vertrouwenspersonen.

SCRIPTIEPRIJS MASTERONDERZOEK

**Raf Baeyens MSc,
alumnus**

Raf Baeyens ontvangt in 2017 van de Open Universiteit de jaarlijkse scriptieprijs Milieuwetenschappen voor zijn onderzoek naar de zeewaartse migratie van jongvolwassen palingen (schieraal) in en om het Albertkanaal. Bij de uitreiking van de scriptieprijs benadrukt de jury de hoge mate van zelfstandigheid waarin Raf zijn onderzoek heeft verricht. Naast zijn groot probleemoplossend vermogen roemt de jury zijn grote gedrevenheid en creativiteit. Zijn onderzoeksresultaten vormen een succesvolle eerste stap in een onderzoek dat verricht wordt in opdracht van de Vlaamse Waterweg nv. Daarmee hoopt de Vlaamse Waterweg nv de doortrek van schieraal naar de Noordzee te verhogen. Dat streven past in een door de EU opgesteld beschermingsplan voor de Europese paling.

RAF BAEYENS

6

HOOFDSTUK

FINANCIËN

Financiële gegevens

Balanspositie ultimo 2017

In de initiële begroting is een resultaat van € 1,2 miljoen positief voorzien. De herziene begroting 2017 gaat uit van een klein tekort van € 0,2 miljoen, in verband met budgettoekenningen voor capaciteitsaanpassingen. Deze aanpassingen blijken in de loop van het jaar op te vangen binnen de initiële begroting respectievelijk zijn niet volledig in het jaar 2017 gerealiseerd. De hierdoor groter dan verwachte vacatureruimte is een belangrijke verklaring voor het grote verschil tussen raming en realisatie in het jaar 2017.

Geconsolideerde staat van baten en lasten over 2017

Bedragen maal € 1.000

	rekening 2017	begroting 2017	rekening 2016
baten			
rijksbijdrage OCW	43.076	41.988	39.667
cursus-, les- en examengelden	17.047	17.008	15.835
baten werk in opdracht van derden	3.648	3.171	5.336
overige baten	1.326	854	1.644
totaal baten	65.097	63.021	62.482
lasten			
personele lasten	45.258	46.032	43.235
afschrijvingen	2.151	2.150	2.203
huisvestingslasten	2.518	2.491	2.417
overige lasten	11.374	11.171	11.108
totaal lasten	61.301	61.844	58.963
saldo baten en lasten	3.796	1.177	3.519
financiële baten en lasten	5	39	35
resultaat	3.801	1.216	3.554

Opbouw resultaatontwikkeling 2017

Bedragen maal € 1.000

omschrijving	realisatie 2017	prognose 2017	actuele begroting 2017	realisatie 2016
operationeel resultaat	2.489	2.787	67	1.442
financiële baten/lasten	5	15	39	35
	2.494	2.802	106	1.477
mutatie voorzieningen				
wachtgeldvoorziening	-/- 348		-/- 126	-/- 198
reorganisatievoorziening	575	-/- 116		929
voorziening MST	71			-/- 69
eigen risico WAO	-/- 396			69
jubileumgratificatie	-/- 229	-/- 190	-/- 190	-/- 70
	-/- 327	-/- 306	-/- 316	661
niet opgenomen verlof	-/- 162	PM	PM	362
voorziening voorraad & correctie	353	PM	PM	520
VVP 2016				
dubieuze debiteuren	-/- 24	PM	PM	-/- 177
baten/lasten mutatie	990	774	0	574
transitiegelden	477	222	0	138
netto resultaat geconsolideerd	3.801	3.492	-/- 210	3.554

Ten opzichte van de initiële begroting 2017 stijgen de ontvangsten met € 2,1 miljoen en dalen de lasten met € 0,5 miljoen, hetgeen leidt tot de positieve bijstelling van € 2,6 miljoen ten opzichte van het geraamde overschot van € 1,2 miljoen. De hogere ontvangsten van ruim € 2,1 miljoen zijn verdeeld over de rijksbijdrage (€ 1,1 miljoen), cursusgelden (stabiel), werken voor derden (+ € 0,5 miljoen) en overige baten (€ 0,5 miljoen). De lastendaling van (afgerond) € 0,5 miljoen wordt vooral veroorzaakt door lagere personele lasten (-/- € 0,8 miljoen) en hogere overige lasten (€ 0,2 miljoen). Een uitgebreide toelichting staat in de jaarrekening.

De sterke verbetering van het resultaat heeft een aanzienlijk gunstig effect op de financiële ratio's van de Open Universiteit. De solvabiliteit (eigen vermogen/balanstotaal) stijgt hierdoor van 26% ultimo 2016 naar circa 35% eind 2017.

Overzicht ontwikkeling kengetallen

kengetal	2017	2016
solvabiliteit (eigen vermogen/balanstotaal)	0,35	0,26
current ratio (vlottende activa/vlottende passiva)	1,46	1,26
rentabiliteit (resultaat/totale baten + rentebaten)	5,8%	5,7%
% personele lasten van de totale lasten	73,8%	73,3%
% rijksbijdrage van de totale baten	66,2%	63,5%

Een nadere toelichting staat in de jaarrekening 2017.

Voorinvesteringen in onderwijskwaliteit in verband met de Wet studievoorschot hoger onderwijs

Evenals in 2015 en 2016, investeert de Open Universiteit in 2017 in onderwijskwaliteit, onderwijsgebonden onderzoek, en een moderne infrastructuur en digitale leeromgeving voor studenten. Dat is in lijn met de bestuurlijke afspraak met het ministerie van OCW. Er zijn hiervoor binnen de eigen begroting bedragen vrijgemaakt; de zogenoemde voorinvesteringen. De Open Universiteit brengt hiermee versnelling en verdieping aan in verbetering van de onderwijskwaliteit. Deze onderwijsvernieuwing wordt gefaciliteerd door ontwikkeling van een innovatieve, digitale leeromgeving. Daarnaast is en wordt ook de overige studentgerelateerde infrastructuur beter afgestemd op studenten en gepersonaliseerd, activerend online-leren (zie ook hoofdstuk 2 Onderwijs). In 2017 ligt het accent op gedetailleerd herontwerp van derdejaarsbachelorcursussen. Daarnaast is intensief verder gewerkt aan de digitale leeromgeving yOUlearn, waarbij veel wensen gehonoreerd zijn die voortkomen uit het eerste gebruik in het master- en bacheloronderwijs. Ook zijn meerdere onderwijsportalen verbeterd voor intern en extern gebruik. Verder is de systeemondersteuning van studieadviseurs verbeterd, waardoor studenten beter geadviseerd kunnen worden. Bij het onderwijsgebonden onderzoek worden alle nieuw gestarte cohorten studenten halfjaarlijks gemonitord op voortgang. Daarnaast vinden met regelmaat verdiepende, kwalitatieve studies plaats. De input daarvan benut de Open Universiteit voor verdere verbetering van de onderwijskwaliteit. In de jaren 2015 – 2017 verricht de Open Universiteit, naast bovenstaande inspanningen, relevante inspanningen die niet tot de voorinvesteringen worden gerekend. Die betreffen onder meer de versnelde ontwikkeling van nieuwe onderwijscurricula en inbedding in de digitale leeromgeving, en uitfasering van 'oude' leeromgevingen. Tevens is er sprake van een aanzienlijke toename van het aandeel BKO-gekwalificeerd wetenschappelijk personeel. Dit heeft geleid tot een aanzienlijke belasting van het wetenschappelijk personeel en de daarbij betrokken ondersteunende diensten. De voorinvesteringen zullen de komende jaren worden voortgezet, waarbij de Open Universiteit gebruik zal maken van de financiële middelen die het ministerie van OCW hiervoor beschikbaar stelt. Vanaf 2019 zullen hiervoor kwaliteitsafspraken worden gemaakt die tot stand komen in goede samenspraak met de medezeggenschap en, waar relevant, met externe stakeholders.

Financiële instrumenten, marktrisico's en risicobeheersing

De Open Universiteit is voornamelijk actief in Nederland en loopt geen significante valutarisico's. Er is in 2017 niet belegd in effecten, waardoor de instelling geen prijsrisico's loopt. De instelling loopt onvermijdelijk een renterisico over de rentedragende vorderingen (liquide middelen). Het renteresultaat is geoptimaliseerd in overleg met de huisbankier. De Open Universiteit heeft geen vastrentende vorderingen of financiële derivaten. Er is in 2017 geen gebruik gemaakt van bancaire kredietfaciliteiten.

Reële waarde

De reële waarde van in de balans opgenomen financiële instrumenten verantwoord onder kasmiddelen, kortlopende vorderingen en schulden en dergelijke benadert de boekwaarde daarvan.

Financiële analyse

Risicoparagraaf

De financiële positie van de Open Universiteit is in 2017 verder verbeterd. De solvabiliteit van de Open Universiteit bevindt zich met circa 35% nog wel onder het gemiddelde van de conventionele Nederlandse universiteiten (circa 50%). De risicopositie van de Open Universiteit is niet een-op-een vergelijkbaar met die van de andere universiteiten, mede als gevolg van het ontbreken van omvangrijk vastgoed. In het basisscenario uit de meerjarenramingen groeit de solvabiliteit (eigen vermogen/

totaal passiva) naar circa 46% in het jaar 2022. Hierbij is rekening gehouden met een meerjarige ruimte voor strategische initiatieven van € 1,5 miljoen op jaarbasis. Het streven is deze ruimte te vergroten om extra impulsen te kunnen geven aan uitvoering van het Instellingsplan 2018 – 2022. Deze ambitie is mede bepalend voor het budgettaire beleid van de Open Universiteit in de komende jaren. Uitgangspunt blijft een gezonde doorontwikkeling van de solvabiliteit. Uitvoering van het Instellingsplan draagt daar ten volle aan bij.

Strategische risico's

Is de Open Universiteit in staat nieuwe doelgroepen studenten aan zich te binden?

De Open Universiteit is in Nederland de enige universiteit die zich volledig richt op het ontwikkelen en verzorgen van wetenschappelijk onderwijs dat online en in deeltijd kan worden gevolgd. De samenleving heeft hieraan behoefte. Maar de samenstelling van doelgroepen en hun wensen ten aanzien van studie en begeleiding veranderen. De instroom van studenten is in vergelijking met andere universiteiten minder vanzelfsprekend en extra gevoelig voor een goede aansluiting van het studieaanbod op de actuele onderwijsvraag. Het risico bestaat dat de Open Universiteit aansluiting met nieuwe groepen studenten verliest. Met het oog daarop zijn de afgelopen twee jaar de curricula van het onderwijs vernieuwd. Nieuw (kort) onderwijsaanbod wordt ontwikkeld, waarvan inhoud en studielast goed worden afgestemd op de behoefte vanuit de samenleving. Dit vergroot de flexibiliteit en actualiteit van het studieaanbod. Ook het studierendement is kwetsbaar in vergelijking met andere universiteiten, omdat studenten in deeltijd studeren. Door recente aanpassingen in het onderwijsmodel is het studierendement in het masteronderwijs sterk gestegen. In de bachelorfase is het risico van minder instroom of afhaken van studenten groter dan in de masterfase. Daarom krijgen studenten goede voorlichting en worden intensiever begeleid. Verder is in de vernieuwde curricula de studeerbaarheid van het cursusmateriaal verbeterd.

Een risico is, dat de strategische initiatieven die in het Instellingsplan 2018 – 2022 staan, te weinig opleveren. Daardoor zou het daarvoor ingezette budget zonder rendement blijven. Dat zou overigens niet leiden tot een aanpassing van het begrotingsresultaat en het eigen vermogen, omdat aan de budgetreservering voor strategische initiatieven geen directe opbrengst is gekoppeld. De werkdruk kan onbedoeld oplopen als de Open Universiteit er niet in slaagt voldoende nieuwe medewerkers aan zich te binden om de bestaande onderwijsprogramma's én de strategische vernieuwingsambitie te realiseren. Dit risico zal worden meegenomen in de HRM-agenda voor het jaar 2018. Het is moeilijk dit in financiële zin te vertalen.

Heeft de Open Universiteit een veranderkracht die bij haar ambitie past?

In het Instellingsplan 2018 – 2022 staat het strategisch kader voor de komende vijf jaar. In die jaren zal de Open Universiteit haar onderwijs blijvend vernieuwen en flexibiliseren, korte onderwijsprogramma's ontwikkelen, het aanbod van wetenschappelijke opleidingen uitbreiden met meer afstudeervarianten, starten met een nieuwe bacheloropleiding, yOUlearn doorontwikkelen, het innovatieve, brede multidisciplinair onderzoek versterken, de tweede en derde geldstroom stimuleren, het onderwijswetenschappelijk onderzoek verstevigen, meer aandacht besteden aan impact en de onderzoeksondersteuning uitbouwen. Dit is een vergaande ambitie, die een groot beroep zal doen op de gehele organisatie: op medewerkers, systemen en budget. Door de vele, recent doorgevoerde wijzigingen is de werkdruk reeds een nadrukkelijk aandachtspunt. Het risico bestaat dat de nieuwe strategie de organisatie overlaadt. Dat is een breed risico, maar in de kern speelt dit het meest bij de werkdruk van de medewerkers. Daarom zal bij de uitvoering van het Instellingsplan het effect op het eigen personeel een expliciet toetsingspunt zijn. Een passende werkdruk en een inspirerende en veilige werkomgeving zullen aandachtspunten zijn in de jaarplannen van de onderdelen, maar ook in de dagelijkse besturing. Er zal hierover met regelmaat worden gesproken door het College van bestuur met het management van faculteiten en directies en binnen de onderdelen zelf. Het relatief hoge ziekteverzuim van de Open Universiteit krijgt daarbij specifieke aandacht.

De HR-planning zal worden aangescherpt. Elementen daarbij zijn een zorgvuldige planning van de personele capaciteit, het stellen van heldere en haalbare doelen, bespreking in de RenO-gesprekken en waar nodig aanvulling met opleidingen. De voortgang in de strategie-uitvoering wordt besproken met medewerkers. De Open Universiteit zal zorgen voor helderheid in rollen en processen, met aandacht voor ketenmanagement. Daarnaast bevordert de Open Universiteit de samenwerking en stelt middelen beschikbaar voor het doorvoeren van veranderingen. Vernieuwende activiteiten zullen worden onderscheiden van lopende zaken. De programmering van projecten zal hierop inspelen, altijd realistisch-ambitieuw zijn en waar nodig dynamisch en flexibel. De risico's worden in de jaarlijkse budgetcyclus gewogen en gemonitord.

Financiële risico's

Blijft de rijksbijdrage voor de Open Universiteit gelijke tred houden met de kostenontwikkeling?

De effecten van het nieuwe regeerakkoord zijn in 2018 minimaal. De begroting 2018 van de Open Universiteit hoeft dus niet te worden aangepast. Meerjarig verandert er meer. Er is aan het ministerie van OCW een doelmatigheidsstaakstelling opgelegd van bijna € 200 miljoen. Indicatief mag ervan worden uitgegaan dat het aandeel van de Open Universiteit hierin circa € 0,3 miljoen zal zijn. In 2018 vindt onderzoek plaats naar de actualiteit en redelijkheid van de bekostiging in het wetenschappelijk onderwijs. Het ministerie van OCW geeft aan te zoeken naar 'een structurele oplossing voor een verdeling van de rijksbijdrage die (meer) recht doet aan de taken, activiteiten en studentengroei van instellingen'. Het risico bestaat, dat een toekomstige wijziging van de verdeling van de rijksbijdrage (na 2018) negatief uitpakt voor de Open Universiteit, ten gunste van technische universiteiten en beta-faculteiten. Het effect daarvan is moeilijk in te schatten, maar een nadeel van enkele tonnen is in dat geval plausibel. De Open Universiteit zal in VSNU-verband participeren in de begeleiding van genoemd onderzoek en zich voorbereiden op helder in kaart brengen van haar taak en de daarbij behorende ambitie, het kosten- en investeringsprofiel en passende bekostiging.

Gelet op het hoge aandeel personele lasten is een vergoeding voor de jaarlijkse loonstijging van groot belang. De begroting 2018 gaat ervan uit dat het effect van de loonontwikkeling op de loonkosten van de Open Universiteit gecompenseerd wordt. Mag dat niet zo zijn, dan zal een 1% ongedekte loonstijging leiden tot € 0,4 miljoen aan meerkosten; een 1% ongedekte pensioenpremiestijging veroorzaakt een tegenvaller van € 0,2 miljoen.

In 2018 wordt de bekostiging per studentinschrijving een relevante parameter in de bekostiging van de Open Universiteit. De overgang naar de nieuwe bekostiging is in 2018 budgetneutraal. Na 2018 zal er een groter financieel effect uitgaan van volumeontwikkelingen in de onderwijsafzet van de Open Universiteit. Groei loont dus meer dan in het verleden, krimp doet meer pijn. Op grond van haar missie streeft de Open Universiteit ernaar meer studenten te bereiken. Maatschappelijke en financiële effecten gaan dan hand in hand; succes wordt beloofd.

De extra middelen in 2018 uit hoofde van de Wet studievoorschot hoger onderwijs (€ 0,6 miljoen) zet de Open Universiteit in voor verbetering van haar onderwijs. Daarbij wordt nauw aangesloten op de voorinvesteringen in de jaren 2015 – 2017 die de Open Universiteit binnen het bestaand budget heeft gedekt. Besluit van het nieuwe kabinet is structurele toekenning van de zogenoemde studievoorschotmiddelen ingaande 2018. Vanaf 2019 dienen prestatieafspraken te worden gemaakt over de inzet van deze middelen. Het risico bestaat, dat als de Open Universiteit tekort schiet ten aanzien van deze afspraken, het budget wordt gekort.

Is de Open Universiteit in staat de instroom van studenten te laten toenemen?

Naast het strategische risico samenhangend met de vraag of de Open Universiteit in staat is voldoende nieuwe studenten te bereiken, is er de financiële impact van de instroom van studenten. Naast de rijksbijdrage per studentinschrijving ingaande 2018, is de raming collegegelden direct gerelateerd aan de omvang van de onderwijsvraag (het aantal afgenomen studiepunten). In het Instellingsplan 2018 – 2022 wordt ingezet op groei van zowel bestaande opleidingen als nieuw onderwijsaanbod. Het is aannemelijk dat dit zal leiden tot extra ontvangsten in 2018 en daaropvolgende jaren.

Heeft de Open Universiteit voldoende ontwikkelkracht in de tweede en derde geldstroom?

Onderzoeksubsidies van NWO en KNAW vormen de tweede geldstroom. De derde geldstroom betreft door bedrijven, Europese Unie en overheden gefinancierd onderzoek, contractonderwijs en premasteropleidingen. De onderzoekinkomsten staan al enige tijd onder druk en de matchingslasten nemen toe. Dat geldt voor alle Nederlandse universiteiten. Dit vormt niet alleen financieel een risico, ook de wetenschappelijke performance is gediend bij een behoorlijk onderzoekvolume. Mede door het onderzoekstimuleringsbudget van de Open Universiteit krijgt het gesubsidieerde onderzoek een impuls, naast onderzoek dat gefinancierd wordt uit de eerste geldstroom. Daarbij zal nadrukkelijk worden gezocht naar multidisciplinaire samenwerking binnen de Open Universiteit en partnerschap met andere onderzoeksinstituten. Begeleiding en advisering van wetenschappers van de Open Universiteit bij opstelling van onderzoekaanvragen krijgt meer aandacht en er wordt geïnvesteerd in daarbij behulpzame tools.

Wat betreft het contractonderwijs speelt mee, dat er te weinig capaciteit beschikbaar is geweest voor ontwikkeling van aanbod en een gerichte marktbenadering. Dat is veroorzaakt door het vernieuwde onderwijsmodel en de daarmee samenhangende piek in het aantal afstudeerders. In 2018 werkt de Open Universiteit aan vernieuwing en uitbreiding van het contractonderwijs. Daarbij is er extra aandacht voor de kwaliteit, de flexibiliteit en het realisme van de plannen, en realisatie van de benodigde capaciteit. Ook zal de Open Universiteit samenwerken met derden, die qua inhoud en begeleidingscapaciteit kunnen bijdragen aan ontwikkeling en exploitatie. Mocht (vooral) de derde geldstroom in 2018 niet terugkomen op het niveau van de initiële begroting 2017, dan zal dit in 2018 een negatief netto-effect (minder inkomsten minus minder kosten) op het resultaat hebben van € 0,2 à 0,4 miljoen.

Legt de Open Universiteit adequaat verantwoording af over de resultaten in de tweede en derde geldstroom?

Risico is, dat geen adequate verantwoording plaatsvindt aan subsidieverstrekkers en er sprake is van een vertekening van de behaalde financiële resultaten. Ook kan een onvolledige tijdregistratie erin resulteren dat niet vast te stellen is of het commerciële deel van de derde geldstroom minimaal kostendekkend is. Daardoor kan het zijn dat ontvangen subsidies terugbetaald moeten worden en het kan leiden tot mogelijke problemen in de rechtmatigheid. Om deze risico's te vermijden, krijgt volledige tijdregistratie in de tweede en derde geldstroom in 2018 versterkte aandacht in de reguliere budgetcyclus.

Is het eigen vermogen van de Open Universiteit op het vereiste niveau?

Het eigen vermogen van de Open Universiteit is ultimo 2014 gedaald tot 9% van het balanstotaal. Dat is een kwetsbare financiële positie. Het eigen vermogen stijgt in 2017 naar 35%. Hoewel de financiële kwetsbaarheid van de Open Universiteit daardoor duidelijk is verminderd, is het eigen vermogen nog niet op het beoogde niveau. Mede gezien de beperkte absolute omvang van het eigen vermogen en de aanzienlijke investeringsbehoefte in de komende jaren, zijn er diverse redenen om het eigen vermogen verder te versterken. De redenen zijn sterkere inkomstenonzekerheid door bekostiging per studentinschrijving, dreiging van OCW-taakstellingen of nadelige herschikkingen in de rijksbijdrage en beperkte mogelijkheden voor snelle kostenverlaging vanwege de hoge personele lasten. Op basis van de meerjarenbegroting 2019 – 2022 komt de Open Universiteit uit op een solvabiliteit tussen de 40% en 50%. Het gemiddelde van de andere Nederlandse universiteiten is ongeveer 50%.

Organisatorische risico's en kwaliteitsrisico's*Is er een samenhangend overzicht van risico's en wordt hierop gestuurd?*

De Open Universiteit werkt sinds 2017 met een risicomonitor waarin zowel financiële als niet-financiële risico's zijn opgenomen. De monitor indiceert kans en impact van de risico's en benoemt de verantwoordelijke functionarissen, alsmede de tijd waarin eventuele actiepunten gerealiseerd dienen te worden. De directeur van de Bestuursdienst en de interne auditor bespreken de monitor eens per twee maanden. Tweemaal per jaar worden de conclusies voorgelegd aan het Universitair managementteam. Dat team bespreekt hoe de risico's te verhelpen zijn of te beheersen. Risicomanagement, afzetontwikkeling en kwaliteitsmetingen zullen een vast onderdeel vormen van de reguliere lijnbesturing.

Werkt de planning en controlcyclus naar behoren en is de managementinformatie op orde?

De verantwoordelijkheden in de financiële 'kolom' van de Open Universiteit zijn onvoldoende scherp belegd. Budgetprognoses zijn niet altijd goed onderbouwd, en betrouwbare en actuele managementinformatie is soms niet voorhanden. Deze factoren versterken elkaar, hetgeen schade berokkent aan de kwaliteit van interne sturing en beheersing. De Open Universiteit heeft de planning en controlcyclus met externe ondersteuning laten doorlichten en zal deze in 2018 aanscherpen. De managementinformatie wordt gestandaardiseerd en de mogelijkheden voor real time-informatieverschaffing worden uitgebreid. Daarmee krijgen de interne sturing en externe verantwoording een kwaliteitsimpuls.

Is er sprake van een voldoende robuuste doorontwikkeling van de ict?

Ict is een kernactiviteit voor de hoofdzakelijk online werkende Open Universiteit. Zij heeft de ambitie in de ontwikkeling van online-onderwijs voorop te lopen. Dat biedt kansen, maar brengt ook risico's met zich mee, die afbreuk kunnen doen aan de groei-ambitie. Een robuuste doorontwikkeling van ict ten behoeve van onderwijs, onderzoek en bedrijfsvoering vergt binnen het meerjarenperspectief voldoende financiële middelen en voldoende ontwikkelcapaciteit. De benodigde financiële ruimte is gereserveerd. Qua ontwikkelcapaciteit speelt een gespannen arbeidsmarkt de Open Universiteit parten. Interne kennisoverdracht en opleidingen krijgen daarom extra aandacht. Realistische projectplanningen en een verscherpte aansturing op ict-gebied beperken de afbreukrisico's. In het kader van de uitvoering van het Instellingsplan is een project gestart om 1) een Master IT-plan vast te stellen, 2) de benodigde formatie en kosten- en investeringsbudgetten te bepalen, en 3) om de processen, besturing en interne inbedding van de it-organisatie in te richten.

Is de Open Universiteit compliant op gebied van it-security en privacywetgeving?

De risico's op het gebied van it-security en privacywetgeving zijn de laatste jaren toegenomen. Er zijn manifeste risico's van ongewenste inbraken op datasystemen van de Open Universiteit. Ook de omgang van medewerkers met privacygevoelige gegevens van studenten of medewerkers vormt een risico. De wettelijke eisen worden aangescherpt, en er is de dreiging dat bij overtreding van regelgeving aanzienlijke boetes opgelegd worden. De Open Universiteit heeft mede op basis van een extern onderzoek een nieuw informatiebeveiligingsbeleid vastgesteld. Er wordt een verbeterplan opgesteld en capaciteit beschikbaar gesteld om de uitvoering te begeleiden. De Open Universiteit treft voorts technische maatregelen die de kwetsbaarheid van systemen verminderen. Verder bevordert zij dat er aandacht is voor de noodzaak van informatiebeveiliging, onder andere door medewerkers daarop regelmatig te attenderen via intranet.

Werkkapitaal en financieringsbehoefte

Het werkkapitaal bedraagt ultimo 2017 € 8,7 miljoen ten opzichte van € 5,4 miljoen ultimo 2016. In 2017 vinden geen externe financieringsactiviteiten plaats en zijn ook geen middelen belegd in niet-direct opeisbare middelen zoals effecten en deposito's. Zoals blijkt uit de meerjarenbegroting in de continuïteitsparagraaf zullen ook de komende jaren in beginsel geen externe financieringsactiviteiten plaatsvinden.

Treasury

Beleid, taken en verantwoordelijkheden zijn vastgelegd in het Treasurystatuut, dat gebaseerd is op de Regeling beleggen, lenen en derivaten van het ministerie van OCW. Bij de Open Universiteit is het primaire treasurydoel financieel risicobeheer. Het secundaire doel is het behalen van een goed renteresultaat. Dat levert met de actuele zeer lage rentestand nauwelijks rendement op, maar door een alert dagelijks liquiditeitenbeheer is de 'score' van de Open Universiteit goed. Voorkomen is dat de Open Universiteit geconfronteerd wordt met negatieve rentepercentages, waardoor feitelijk betaald zou moeten worden voor het aanhouden van banktegoeden. Er is de komende jaren ruimte voor investeringen, waarvoor geen bancaire kredieten afgesloten hoeven te worden. De Open Universiteit heeft geen beleggingen en bijzondere risicoafdekking is niet nodig.

Aanwezigheid en werking intern risicobeheersings- en controlesystemen

De Open Universiteit heeft een risicobeheersings- en controlesysteem ingericht dat afgestemd is op de belangrijkste geïdentificeerde risico's. Daarbij houdt de instelling rekening met de bevindingen en aanbevelingen van de externe accountant (Deloitte), zoals opgenomen in de managementletter. Die wordt jaarlijks besproken met het College van bestuur en de Raad van toezicht. De Open Universiteit verwerkt deze risico's in een monitor riskmanagement. Per risico is daarbij de kans en impact opgenomen alsook de verantwoordelijk manager van de Open Universiteit die moet zorgen voor beheersing van het risico en opvolging van de geformuleerde actiepunten en de daarbij afgesproken rapportagertermijnen. Afhankelijk van de aard van het risico vindt beoordeling van de opvolging plaats door de concerncontroller, de interne auditor of de informatiemanager. Met ingang van 2017 wordt een risicomonitor tweemaandelijks geactualiseerd. Tweemaal per jaar wordt hierover gerapporteerd aan de leiding van de Open Universiteit. De uitkomsten van de halfjaarlijkse bespreking van de risicomonitor in het Universitair managementteam en het College van bestuur en de daaraan gekoppelde actiepunten worden met medewerkers besproken. Dat vindt plaats om het bewustzijn omtrent risico's en de beheersing daarvan binnen de organisatie te vergroten. Aan de opvolging van actiepunten wordt gepaste aandacht besteed. In het vroege voorjaar van 2018 wordt een risico-assessment georganiseerd, met brede deelname vanuit de Open Universiteit. Gelet op de potentiële impact, zowel direct door financiële schade als indirect als gevolg van reputatieschade, wordt hierbij bijzondere aandacht besteed aan frauderisico's en -preventie.

Begroting 2018

De door de Raad van toezicht goedgekeurde begroting 2018 laat een positief exploitatieresultaat zien van € 1,2 miljoen. De collegegeldtarieven worden in 2018 niet verhoogd.

Declaraties leden College van bestuur

In overeenstemming met de brief van het ministerie van OCW van 25 november 2011 met kenmerk 337429 inzake transparantie declaraties bestuurders is het overzicht declaraties bestuursleden verslagjaar 2017 opgesteld.

Overzicht declaraties bestuurders verslagjaar 2017 (bedragen in €)

	mr. Arent van der Feltz	prof. mr. Anja Oskamp
representatiekosten	657	279
reiskosten binnenland	9.122	7.580
reiskosten buitenland	555	8.111
overige kosten	750	-
totaal	11.084	15.970

Juridische structuur

De Open Universiteit is een publiekrechtelijke rechtspersoon, statutair gevestigd te Heerlen. De Open Universiteit heeft de volgende belangen in andere maatschappijen.

	Aandeel in geplaatst kapitaal
OU Holding BV, Heerlen	100%
Open Universiteit Diensten BV, Heerlen	100%
Open Universiteit Deelnemingen BV, Heerlen	100%
Open Universiteit Bedrijfsopleidingen BV, Heerlen	100%
Lex BV, Heerlen	100%

Continuïteitsparagraaf

Het positieve financiële resultaat in 2017 heeft een gunstig effect op de financiële ratio's van de Open Universiteit. Deze liggen duidelijk boven de signaalwaarden die het ministerie van OCW hanteert; zie onderstaande tabel.

	kengetal 2017	kengetal 2016	signaleringswaarde ministerie van OCW
vermogensbeheer solvabiliteit I (EV/TV)	35%	26%	< 20% (Open Universiteit) n.v.t. (OCW)
solvabiliteit II (EV+VZ/TV)	53%	47%	< 30%
budgetbeheer rentabiliteit (resultaat/TL)	0,06	0,06	drie jaar < 0,00
liquiditeit	1,47	1,25	< 0,50
weerstandsvermogen (EV/TB)	0,22	0,17	< 0,05
werkkapitaal (VA-KVV)	8,7 mio	5,4 mio	n.v.t.

Personele kengetallen in fte's

	2017	2018	2019	2020	2021	2022
management/directie	15	16	16	16	16	16
onderwijzend personeel	-	-	-	-	-	-
wetenschappelijk personeel	270	276	281	287	292	298
overig	243	238	238	238	238	238
totaal	528	530	535	541	546	552

De formatie stijgt voor het eerst sinds de Open Universiteit-brede reorganisatie, de reorganisatie in het kader van de stopzetting van de subsidie voor het Wetenschappelijk Centrum Leraren Onderzoek (LOOK) en de personele maatregelen bij de faculteit Management, Science & Technology.

De formatiestijging betreft het wetenschappelijk personeel. In de komende jaren is voortzetting van de groei van het wetenschappelijk personeel voorzien (2% per jaar). De categorie 'overig' zal nog dalen, gelet op de reductiedoelstelling (2%) in 2018. Vanaf 2019 wordt uitgegaan van een gelijkblijvende overige formatie.

In de prognose is geen rekening gehouden met toekomstige tweede- en derdegeldstroomprojecten.

Onderwijsdeelname in EC

In de meerjarige extrapolatie is er vanuit gegaan dat studentaantallen en daarmee samenhangende onderwijsdeelname stabiel blijven op het niveau van 2018, bij wijze van technische veronderstelling.

	2017	2018	2019	2020	2021	2022
faculteit Cultuur- en rechtswetenschappen	76.879	76.549	76.549	76.549	76.549	76.549
faculteit Management, Science & Technology	79.914	81.373	81.373	81.373	81.373	81.373
faculteit Psychologie en onderwijswetenschappen	62.225	61.773	61.773	61.773	61.773	61.773
totaal	219.018	219.695	219.695	219.695	219.695	219.695

Verlies- en winstrekening: meerjarige ontwikkeling

Bedragen maal € 1.000

	jaarrekening 2016 (geconsolideerd)	jaarrekening 2017 (geconsolideerd)	2018	2019	2020	2021	2022
rijksbijdragen	39.667	43.076	43.530	43.133	42.789	43.364	43.897
overige overheidsbijdragen/ subsidies	0	0	0	0	0	0	0
cursus-, les-, en examengelden	15.835	17.047	18.255	18.205	18.205	18.205	18.205
batens werk in opdracht van derden	5.336	3.648	3.309	3.309	3.309	3.309	3.309
overige baten	1.644	1.326	1.060	1.060	1.060	1.060	1.060
som der bedrijfsopbrengsten	62.482	65.097	66.154	65.708	65.363	65.939	66.471
personele lasten	43.235	45.258	48.118	47.863	47.925	48.068	48.333
afschrijvingen	2.203	2.151	2.036	2.004	2.084	2.252	2.426
huusvestingslasten	2.417	2.518	2.401	2.403	2.380	2.324	2.324
overige lasten	11.108	11.374	12.396	12.457	12.118	12.091	12.099
som der bedrijfskosten	58.963	61.301	64.951	64.727	64.506	64.735	65.182
bedrijfsresultaat	3.519	3.796	1.204	981	856	1.204	1.289
rentebaten	35	5	0	0	0	0	0
financiële baten en lasten	35	5	0	0	0	0	0
resultaat gewone bedrijfsuitoefening	3.554	3.801	1.204	981	856	1.204	1.289
buitengewoon resultaat	0	0	0	0	0	0	0
resultaat boekjaar	3.554	3.801	1.204	981	856	1.204	1.289

Balans: meerjarige ontwikkeling

Bedragen maal € 1.000

	jaarrekening 2016 (geconsolideerd)	jaarrekening 2017 (geconsolideerd)	2018	2019	2020	2021	2022
immateriële vaste activa	468	444	370	453	469	428	472
materiële vaste activa	12.919	12.099	11.483	11.490	11.293	10.874	10.193
totaal vaste activa	13.387	12.543	11.853	11.943	11.762	11.302	10.665
voorraden	1.053	953	953	953	953	953	953
vorderingen	5.398	5.526	5.526	5.526	5.526	5.526	5.526
liquide middelen	19.873	20.900	21.911	22.091	22.532	23.790	25.406
totaal vlottende activa	26.324	27.379	28.390	28.570	29.011	30.269	31.885
totaal activa	39.711	39.922	40.243	40.513	40.774	41.571	42.549
algemene reserve (publiek)	10.774	14.575	15.779	16.759	17.616	18.819	20.108
algemene reserve (privaat)	-408	-408	-408	-408	-408	-408	-408
bestemmingsreserve (publiek)							
bestemmingsfonds (publiek)							
eigen vermogen	10.366	14.167	15.371	16.351	17.208	18.411	19.700
voorzieningen	8.428	7.062	6.180	5.471	4.878	4.474	4.166
langlopende leningen	0	0	0	0	0	0	0
crediteuren	3.652	3.752	3.752	3.752	3.752	3.752	3.752
belastingen en sociale premies	2.754	2.882	2.882	2.882	2.882	2.882	2.882
vooritontvangen cursusgelden	6.925	5.996	5.996	5.996	5.996	5.996	5.996
vooritontvangen subsidies	3.212	2.139	2.139	2.139	2.139	2.139	2.139
OCW/EZ	734	145	144	142	140	137	135
overige overlopende passiva							
schulden	3.640	3.779	3.779	3.779	3.779	3.779	3.779
totaal vlottende passiva	20.917	18.693	18.692	18.690	18.688	18.685	18.683
totaal passiva	39.711	39.922	40.243	40.513	40.774	41.571	42.549

Solvabiliteit: meerjarige ontwikkeling

	jaarrekening 2016 (geconsolideerd)	jaarrekening 2017 (geconsolideerd)	2018	2019	2020	2021	2022
	26%	35%	38%	40%	42%	44%	46%

Eigen vermogen

Ultimo 2017 bedraagt het eigen vermogen € 14,2 miljoen. De verwachting is, dat het eigen vermogen de komende jaren toeneemt door de positieve resultaten die de komende jaren worden voorzien. Ultimo 2022 verwacht de Open Universiteit een eigen vermogen van € 19,7 miljoen.

Financieringsstructuur

Op basis van de meerjarenbegroting blijkt, dat er geen externe financieringsactiviteiten noodzakelijk zijn. De cijfers tot en met 2022 zijn behoedzaam begroot. Ontvangsten uit hoofde van promotievergoedingen en ook de collegegeldontvangsten zijn om die reden constant verondersteld ten opzichte van de ramingen in de begroting 2018. Dat is in lijn met de handelwijze van vorig jaar. Ook is afgezien van het inboeken van een hogere rijksbijdrage, samenhangend met een stijging van het aantal afstudeerders (afstudeerpiek, voornamelijk 2017). In de paragraaf Financiële risico's in dit hoofdstuk staat informatie over financiële en andere risico's die de Open Universiteit nadrukkelijk zal monitoren. Waar nodig zal dit leiden tot tussentijdse bijstellingen van het beleid.

Solvabiliteit

De solvabiliteit, gedefinieerd als eigen vermogen/balanstotaal, is door het resultaat 2017 sterk toegenomen en bedraagt ultimo 2017 35% (2016: 26%). De verwachting is, dat de solvabiliteit in 2022 verder zal stijgen tot 46%. Als de voorzieningen worden meegerekend (solvabiliteit II), dan is dit verhoudingspercentage 53% (2016: 47%).

Liquiditeit

De Open Universiteit volgt de liquiditeit nauwgezet door middel van opvolgende liquiditeitsbegrotingen. Er vindt ook regelmatig overleg plaats met de huisbankier en de Open Universiteit wint op gezette tijden treasury-advies in. De liquiditeitspositie van de Open Universiteit is ultimo 2017 adequaat. Het banksaldo bedraagt ultimo 2017 € 20,9 miljoen.

Voorzieningen

In 2017 is de post Voorzieningen gemuteerd met in totaal € 1,4 miljoen neerwaarts. Dat is een saldo van dotaties (€ 2,2 miljoen), vrijval (€ 2,0 miljoen) en onttrekkingen (€ 1,7 miljoen). Nieuw in 2017 is het opnemen van een reservering voor transitievergoedingen. In de cao Nederlandse Universiteiten, geldig van 2 juli 2016 tot en met 30 juni 2017, is bepaald dat medewerkers van openbare universiteiten, die (onvrijwillig) uit dienst gaan na een dienstverband van twee jaar of langer, per 1 januari 2018 aanspraak kunnen maken op een transitievergoeding. Dit vooruitlopend op de invoering van de Wet normalisering rechtspositie ambtenaren (Wnra) per 1 januari 2020. De transitievergoeding is bedoeld als compensatie voor ontslag én om de transitie naar ander werk te vergemakkelijken. Nadere uitleg, ook over het verloop van de onderscheiden onderdelen van de post Voorzieningen, staat in de jaarrekening.

Huisvestingslasten

In de huisvestingslasten zijn inbegrepen uitgaven voor groot onderhoud volgens het Meerjaren-onderhoudsplan van de Open Universiteit. De gebouwen van de hoofdvestiging in Heerlen zijn eigendom van de Open Universiteit. Naast de hoofdvestiging heeft de Open Universiteit verspreid over het land nog vijftien studiecetra. Die worden gehuurd, met uitzondering van studiecetrum Parkstad Limburg. De huisvestingslasten zijn in 2017 circa € 0,1 miljoen hoger dan in 2016. Om beter aan te sluiten op haar huidige onderwijs en onderzoek start de Open Universiteit in 2017 met uitvoering van het besluit Huisvesting studiecetra. Vier studiecetra zullen gesloten worden, waardoor enkele medewerkers integreren in andere studiecetra. Tevens worden vier studiecetra omgevormd tot tentamenlocatie, waardoor enkele huidige functies van die centra verschuiven naar andere studiecetra. Naast personele gevolgen is er sprake van huurbeëindiging (c.a.), uithuizingen en communicatie- en materiaal aanpassingen. Gelijktijdig neemt de Open Universiteit maatregelen die voortkomen uit beëindiging in 2017 van overeenkomsten met externe afnemers van tentamenlocaties. Meerjarig is er sprake van een vrijval van middelen.

PRIJS PAPER AUGMENTED REALITY

Wetenschappelijk medewerkers van het Welten-instituut in projectteam WEKIT

Het projectteam WEKIT (Wearable Experience for Knowledge Intensive Training), waarin het Welten-instituut participeert, behoort tot de koplopers op het gebied van 'immersive learning'. Hierbij wordt bijvoorbeeld gebruikgemaakt van 'augmented reality' en draagbare technologieën zoals een smartwatch of kleding met sensoren. Het paper 'Technology Acceptance of Augmented Reality and Wearable Technologies' is bekroond tijdens de derde internationale conferentie van het Immersive Learning Research Network. Die conferentie vond in juni 2017 plaats in het Portugese Coimbra.

WETENSCHAPPELIJK MEDEWERKERS
WELTEN-INSTITUUT IN PROJECT
WEKIT

7

HOOFDSTUK

INFRASTRUCTUUR

Huisvesting

De Open Universiteit besluit in het verslagjaar de studiecetra in Alkmaar, Breda, Emmen en Den Haag te sluiten op 1 september 2018. De studiecetra in Leeuwarden, Groningen, Enschede en Vlissingen worden tentamenlocaties en de overige studiecetra worden onderwijslocaties. Voor het wetenschappelijk personeel is gekozen voor twee standplaatsen: Heerlen en Utrecht. De komende twee jaar onderzoekt de Open Universiteit of de locatie in Utrecht nog voldoet als onderwijslocatie en voldoende ruimte biedt voor het wetenschappelijk personeel. Verder zoekt de Open Universiteit een langdurige en bedrijfseconomisch verantwoorde bestemming voor twee gebouwen op de campus in Heerlen. In 2017 is hierover geen besluit genomen. In 2018 zal er vanuit marktperspectief een advies komen over de integrale doorontwikkeling van het gehele complex in Heerlen.

Informatie- en communicatietechnologie

In 2017 is de digitale leeromgeving yOUlearn verder doorontwikkeld. De functionaliteiten zijn verbeterd en er zijn uitbreidingen aan toegevoegd om het onderwijsmodel van de Open Universiteit nog beter te ondersteunen. Zo kunnen docenten zich voor hun cursus tijdelijk inschrijven als student, om de cursus vanuit studentperspectief te testen en is het mogelijk reeds eerder gegeven feedback terug te vinden en te 'hergebruiken'. Verder krijgen docenten betere ondersteuning bij het nakijken en beoordelen van instuuropdrachten tegen het eind van de inschrijfperiode. In verband met aanscherping van privacyregels zijn de rollen kwaliteitsbewaker, docent, tutor en auteur duidelijker afgebakend. Bovendien kunnen medewerkers alle 'actieve' cursussen in yOUlearn bekijken.

Het systeem voor aanmelden, toelaten en inschrijven (ATI) is verder uitgebreid. Daardoor kunnen mensen die geen student zijn, zich ook in yOUlearn inschrijven voor onderwijs dat niet valt onder de Wet op het hoger onderwijs en wetenschappelijk onderzoek. Dan gaat het bijvoorbeeld om online-masterclasses en zogenoemde uitprobeercursussen. In het verslagjaar is gewerkt aan de export door de cursusexaminator van studentresultaten vanuit yOUlearn naar SPIL. Naar verwachting neemt de Open Universiteit dit begin 2018 in productie. De leeromgevingen Moodle en OpenU zijn afgebouwd en de afbouw van leeromgeving Blackboard staat gepland in augustus 2018. De website, mijnOU en het medewerkersportaal zijn verder doorontwikkeld. Daardoor kan de Open Universiteit bijvoorbeeld eerder dan voorheen de nieuwe Onderwijs- en examenregeling publiceren, is er een nieuwe versie van het aanmeldsysteem voor tentamens, een nieuwe, verbeterde versie van de selfservice en een nieuwe profiel dienst. De Open Universiteit vernieuwt de rapportageomgeving in het managementinformatie-domein waardoor betrouwbaarheid en herleidbaarheid van stuur- en verantwoordingsinformatie is verbeterd. Verder zal een nieuwe centrale data 'hub' ervoor zorgen dat bedrijfsgegevens op een veilige manier voor big data-analyse beschikbaar zijn. Met deze faciliteit wil de Open Universiteit haar onderwijs verder optimaliseren. Het systeem voor identitymanagement is vervangen, zodat de Open Universiteit kan voldoen aan hedendaagse standaarden en beveiligings-eisen. Er is ook een nieuwe, meertalige versie van de profiel dienst opgeleverd. De jaarlijkse DigiD-audit is wederom met succes afgerond en het levenlanglerenkrediet is geïmplementeerd in de systemen van de Open Universiteit.

BEST DISSERTATION AWARD IN SERVICE RESEARCH 2017

**Dr. Alex Henkel,
universitair docent Organisatiegedrag**

Deze prestigieuze prijs van de American Marketing Association SERVSIG ontvangt Alex in juni 2017. De uitreiking vindt plaats tijdens het International Research Symposium on Service Excellence in Management in het Portugese Porto. In zijn proefschrift 'Social dynamics of marketplace interactions' toont Alex onder andere aan dat een prijsbewuste instelling bij consumenten ertoe kan leiden dat zij de menselijke kwaliteiten van servicemedewerkers in een commerciële context niet meer goed zien. Dit kan ertoe leiden dat consumenten die medewerkers ongevoeliger bejegenen, wanneer zij service van onvoldoende niveau leveren.

ALEX HENKEL

8

HOOFDSTUK

HELDERHEID EN GOVERNANCE

Notitie Helderheid in de bekostiging van het hoger onderwijs

De richtlijnen zijn stringent toegepast bij zowel de publieke verantwoording als bij het interne toezicht van de Open Universiteit.

Thema 1 Uitbesteding

De Open Universiteit heeft in 2017 geen delen van geregistreerde opleidingen uitbesteed aan private organisaties die niet door de overheid bekostigd worden.

Thema 2 Investeren van publieke middelen in private activiteiten

De Open Universiteit investeert in het verslagjaar € 365 in private activiteiten van haar deelnemingen. In het kader van de splitsing publiek/privaat is eind 2009 een holdingstructuur opgezet om private activiteiten separaat te financieren. Daar wordt momenteel geen gebruik van gemaakt.

Thema 3 Het verlenen van vrijstellingen

Verlenen van vrijstellingen is een taak die bij wet belegd is bij de examencommissie. Bij de Open Universiteit zijn de drie Commissies voor de examens, iedere faculteit heeft er één, bevoegd vrijstelling te verlenen op grond van artikel 7.12 van de Wet op het hoger onderwijs en wetenschappelijk onderzoek, in combinatie met artikel 7.13 van diezelfde wet en de Onderwijs- en examenregelingen van de Open Universiteit. De Commissies voor de examens doen dat op twee gronden. Ten eerste: elders gevolgd hoger beroepsonderwijs of wetenschappelijk onderwijs (voor de bachelor) c.q. wetenschappelijk onderwijs (voor de master) dat naar het oordeel van de commissie naar inhoud, omvang en niveau in voldoende mate overeenstemt met het vrij te stellen deel van de opleiding van de Open Universiteit en dat de student daardoor reeds in gelijke of hoge mate een bewijs van bekwaamheid heeft geleverd. Ten tweede: buiten het hoger onderwijs opgedane kennis of vaardigheden die naar het oordeel van de commissie naar inhoud, omvang en niveau, voldoende overeenstemmen met het vrij te stellen deel van de opleiding. De Commissies voor de examens kunnen binnen de opleidingen vrijstelling verlenen voor het afleggen van een of meer tentamens, met dien verstande dat de student altijd minimaal 25% van het aantal studiepunten bij de Open Universiteit moet behalen. Een bachelor- of mastergetuigschrift kan alleen verleend worden als de student aan deze verplichting voldaan heeft.

Thema 4 Bekostiging van buitenlandse studenten

De Open Universiteit kent in 2017 geen studentgebonden bekostiging voor wat betreft inschrijvingen. Dat verandert met ingang van 2018. Voor de bekostiging van graden zijn de algemeen geldende wettelijke voorschriften van toepassing.

Thema 5 Collegegeld niet betaald door student zelf

De Open Universiteit heeft hiervoor geen voorzieningen, behalve een wettelijk opgelegde regeling, waardoor minder draagkrachtige studenten een tegemoetkoming in de studiekosten kunnen verkrijgen.

Thema 8 Bekostiging van maatwerktrajecten

De Open Universiteit organiseert in 2017 geen maatwerktrajecten voor bedrijven of organisaties voor zover het regulier bekostigde studenten betreft.

De thema's 6, 7 en 9 zijn niet van toepassing op de Open Universiteit.

Regeling beleggen, lenen en derivaten

De Open Universiteit heeft in 2017 geen externe middelen aangetrokken of uitgezet welke niet voldoen aan de Regeling beleggen, lenen en derivaten. De vrijgekomen middelen uit operationele kasstromen zijn als direct opneembare tegoeden beheerd. Van de rekening courant-faciliteiten is geen gebruik gemaakt.

Governance

De Open Universiteit onderschrijft de Code Goed Bestuur van de VSNU.

Beleid voor beheersing uitgaven inzake uitkeringen na ontslag

Het personeelsbeleid van de Open Universiteit is erop gericht zoveel mogelijk te voorkomen dat medewerkers aanspraak moeten maken op een ontslaguitkering. Voor medewerkers die in verband met reorganisaties of als gevolg van het aflopen van een tijdelijk dienstverband zijn ontslagen, investeert de Open Universiteit in hun begeleiding bij het vinden van een nieuwe werkring. Daarbij maakt de Open Universiteit onder meer gebruik van outplacementbureaus en van de faciliteiten die netwerkorganisaties bieden.

Afhandeling klachten van studenten

Studenten die klachten hebben, kunnen deze indienen bij een loket voor klachten en geschillen. In 2017 zijn er 514 geschillen ingediend, waarvan er 448 zijn afgehandeld (in 2016: 381 geschillen, waarvan 313 afgehandeld).

ICT -OPLEIDER VAN HET JAAR

Prof. dr. Marko van Eekelen, hoogleraar Software Technologie, en docenten vakgroep Informatica

Tijdens de uitreiking van de Computable Awards in oktober 2017 is de Open Universiteit uitgeroepen tot beste ict-opleider van Nederland, mede vanwege de waardering voor de kwaliteit van de masteropleiding Software Engineering. Die waardering is volgens Marko in ieder geval te danken aan de studenten. Zij zorgen er met hun enthousiasme, inzet, doorzettingsvermogen en feedback voor, dat de kwaliteit van het onderwijs hoog is. Maar ook medewerkers van de Open Universiteit zijn volgens Marko van belang voor het succes van de opleiding. Dan doelt hij niet alleen op medewerkers van de ondersteunende afdeling, maar zeker ook op docenten (zie de foto in de foto). Die instrueren, begeleiden en inspireren studenten, zodat zij zich optimaal kunnen ontwikkelen.

De uitreiking van de Computable Awards is een initiatief van Computable, vakblad en platform voor ict-professionals. Deze prijzen worden jaarlijks toegekend aan bedrijven, projecten en personen die zich volgens lezers van 'Computable' nadrukkelijk onderscheiden.

MARKO VAN EEKELEN

9

HOOFDSTUK

DE OPEN UNIVERSITEIT IN CIJFERS

Onderwijs / studenten	2017	2016
Ingeschreven Nederlandse en Vlaamse studenten (op 31 december)	14.101	14.006
Instroom nieuwe Nederlandse en Vlaamse studenten	4.273	3.990
Diploma's (getuigschriften in wettelijke zin)	254 diploma's bacheloropleidingen 698 diploma's masteropleidingen	275 diploma's bacheloropleidingen 419 diploma's masteropleidingen
Studentoordeel over de opleiding in het algemeen (op basis van de Nationale Studenten Enquête)	84,1% geeft een score van 4 of 5	86,2% geeft een score van 4 of 5
Afgelegde tentamens	35.896	30.360
Keren dat studenten voor een tentamen zijn geslaagd	21.527	21.072
Onderwijsdeelname	219.018 EC	207.253 EC
Behaalde studiepunten per student	8,64 EC	7,85 EC
Cursusuitval	34%	35%

Onderzoek	2017	2016
Promoties	16	25
Wetenschappelijke publicaties / totaal	559	555
'Open access'-publicaties	162	94
Vakpublicaties	375	487
Congresbijdragen/overig	723	942

Personeel	2017	2016
Wetenschappelijk personeel	273 fte's	259 fte's
Ondersteunend beheers- personeel	255 fte's	256 fte's
Totaal	528 fte's	515 fte's

Financiële kerncijfers	2017	2016
Eigen vermogen	€ 14,2 miljoen	€ 10,4 miljoen
Exploitatieresultaat	€ 3,8 miljoen	€ 3,6 miljoen
Solvabiliteit	35%	26%

JAARREKENING 2017 | Open Universiteit

Jaarrekening 2017
U2018/03627
Open Universiteit
Nummer Bevoegd gezag 30720
Brinnummer 22NC

INHOUDSOPGAVE

Jaarrekening 2017

Geconsolideerde jaarrekening

Geconsolideerde balans per 31 december 2017	90
Geconsolideerde staat van baten en lasten over 2017	91
Geconsolideerd kasstroomoverzicht over 2017	96
Toelichting op de geconsolideerde balans	111
Toelichting op de geconsolideerde staat van baten en lasten	122

Enkelvoudige jaarrekening

Enkelvoudige balans per 31 december 2017	136
Enkelvoudige staat van baten en lasten over 2017	138
Toelichting op de enkelvoudige balans en staat van baten en lasten	140
Gebeurtenissen na balansdatum	144

Overige gegevens

Controleverklaring van de onafhankelijk accountant	145
--	-----

Vastgesteld door het College van bestuur op 1 mei 2018
Goedgekeurd door de Raad van toezicht op 8 juni 2018

Geconsolideerde balans per 31 december 2017

Na voorstel resultaatbestemming

Bedragen x € 1.000

	31-12-2017	31-12-2016
	€	€
ACTIVA		
Vaste activa		
1.1 Immateriële vaste activa	444	468
1.2 Materiële vaste activa	12.099	12.919
Vlottende activa		
1.4 Voorraden	953	1.053
1.5 Vorderingen	5.526	5.398
1.7 Liquide middelen	20.900	19.873
	39.922	39.711
PASSIVA		
2.1 Groepsvermogen	14.167	10.366
2.2 Voorzieningen	7.062	8.428
2.4 Kortlopende schulden	18.693	20.917
	39.922	39.711

Geconsolideerde staat van baten en lasten over 2017

Bedragen x € 1.000

	Begroting 2018	Rekening 2017	Begroting 2017	Rekening 2016
	€	€	€	€
Baten				
3.1 Rijksbijdrage OCW	43.530	43.076	41.988	39.667
3.2 Cursus-, les- en examengelden	18.255	17.047	17.008	15.835
3.3 Baten werk in opdracht van derden	3.309	3.648	3.171	5.336
3.4 Overige baten	1.060	1.326	854	1.644
Totaal baten	66.154	65.097	63.021	62.482
Lasten				
4.1 Personele lasten	48.117	45.258	46.032	43.235
4.2 Afschrijvingen	2.035	2.151	2.150	2.203
4.3 Huisvestingslasten	2.401	2.518	2.491	2.417
4.4 Overige lasten	12.397	11.374	11.171	11.108
Totaal lasten	64.950	61.301	61.844	58.963
Saldo baten en lasten	1.204	3.796	1.177	3.519
5 Financiële baten en lasten	0	5	39	35
Resultaat	1.204	3.801	1.216	3.554

Toelichting verschillen tussen begroting en realisatie 2017

Baten

Rijksbijdrage

Ten opzichte van de begroting wijkt de rijksbijdrage positief af met 1.088 met name door de loon- prijs bijstelling ad 950, waarmee in de begroting vanwege het voorzichtigheidsprincipe geen rekening is gehouden. Daarnaast is de realisatie Geesteswetenschappen 105 hoger dan begroot.

Cursus-, les- en examengelden

De realisatie van de cursus- les en examengelden is 39 hoger dan begroot. Enerzijds is bij de reguliere opleidingen, rekening houdend met de dotatie cursusgelden, sprake van een stijging van de cursus- les en examengelden van 1.079. Dit wordt veroorzaakt door een hogere afzet WHW. Bovendien heeft de afzet en relatief kortere looptijd, waardoor steeds meer van de omzet in het betreffende boekjaar wordt verantwoord. Tevens dient vermeld te worden dat ten opzichte van de begroting een verschuiving zichtbaar is van afzet tegen instellingscollegegeld naar afzet wettelijk. Bij de commerciële opleidingen daarentegen is sprake van het achterblijven op de begroting voor een bedrag van 903. De reden hiervoor is dat bij de faculteit MST een groot aantal Certified Professional Programs niet is gestart. Verder is meer gebruik gemaakt van de KCOU korting (185 hoger dan begroot) en zijn de vrijstellingsverzoeken 114 hoger dan begroot.

Baten werk in opdracht van derden

De realisatie baten werk in opdracht van derden is 477 hoger dan begroot. Dit is deels toe te schrijven aan de realisatie voor het project BISS (261 hoger dan begroot). Dit geldt voor de opbrengsten evenals voor de kosten. Evenzo is dit van toepassing voor het project Maestro Kompas. In de begroting is ervan uitgegaan dat dit project zou worden afgerond in 2016. In 2017 heeft echter 'nazorg' plaatsgevonden, als gevolg waarvan in dat jaar nog 197 aan opbrengsten is gerealiseerd. Ook is een aantal niet in de begroting opgenomen nieuwe NWO en NRO projecten in 2017 van start gegaan met een realisatie van 146, en zijn opbrengsten verantwoord van 240 voor met name kleinere niet in de begroting verantwoorde onderzoeksopdrachten bij PenOW. Hier staat tegenover het achterblijven op de begroting van de opbrengsten Elektronisch Tentamineren met 241, door het per 1 juli 2017 wegvallen van de grootste afnemer. Ten slotte is het project KWF Couple Therapy per 30 april 2017 vroegtijdig stopgezet door de subsidiegever, waardoor 161 aan opbrengsten niet is gerealiseerd.

Overige baten

Ten opzichte van de begroting wijken de overige baten positief af met 472. Deze positieve afwijking bestaat uit 262 meer opbrengsten detachering personeel. De opbrengsten PhD zijn daarentegen 104 lager dan begroot doordat een aantal studenten (on)vrijwillig is gestopt, vanwege geringe voortgang van hun promotietraject en door oninbare betaalachterstanden. Per 1 januari 2018 wordt het hele programma stopgezet en stappen de actieve studenten over naar de Graduate School. Ten slotte is een groot aantal kleine opdrachten uitgevoerd, welke vanwege het incidentele karakter, niet zijn opgenomen in de begroting. Dit heeft geleid tot extra opbrengsten voor een bedrag van 263.

Lasten

Personele lasten

De personele lasten zijn 774 lager dan begroot. De lonen en salarissen zijn 585 lager dan begroot. Alhoewel de feitelijke bezetting in FTE overeen komt met het aantal FTE waarmee rekening is gehouden in de begroting (522 FTE) dient vermeld te worden dat in de begroting geen rekening is gehouden met de cao loonstijging van 1,4% in 2017. Het effect hiervan bedraagt 378. Echter hier staat tegenover dat de budgetten beschikbaar gesteld voor het onderzoeksstimuleringsfonds en het

IT-Beraad niet volledig zijn uitgeput in 2017 voor een bedrag van 489. Verder is de vergoeding WAO/WAZO en de korting langdurende zieken, tezamen 306, niet opgenomen in de begroting. Het restant van de mutatie in de lonen en salarissen kan worden verklaard door een wijziging in de premies sociale verzekeringen, waarvan de daling van het premie percentage WGA van 0,37% naar 0,00% het grootste effect heeft gehad van 94.

Verder is in de begroting een dotatie van de voorzieningen opgenomen van 316, betrekking hebbend op de afloop tijdelijke contracten 2018 voor 126 en een verwachte dotatie voorziening jubileum van 190. De realisatie bedraagt echter een vrijval van 151. Enerzijds is een vrijval gerealiseerd van 786 ten aanzien van de reorganisatie voorziening 2013 en de reorganisatie voorziening MST. Dit houdt verband met het feit dat een aantal personen een nieuwe baan heeft. Een dotatie van 139 heeft echter plaatsgevonden aan de reorganisatie voorziening 2011 in verband met een verlenging van rechten. Ook heeft een dotatie plaatsgevonden aan de eigen risico voorziening WAO van 396 door een stijging van het aantal WAO gevallen. Ten aanzien van de voorziening WW/BW geldt dat hieraan per saldo een bedrag is gedoteerd, enerzijds door het in de voorziening opnemen van nieuw verworven rechten, uitkeringsgevallen en het conform nieuwe wet- en regelgeving toevoegen van transitievergoedingen. Hier tegenover staat echter dat met ingang van 2017 de rechten voor de tijdelijke dienstverbanden afgeschat tegen 10 procent worden verantwoord (2016: 25%) door de feitelijke lage onttrekking, als gevolg van het aantrekken van de arbeidsmarkt. Verder ligt de dotatie aan de voorziening jubileum redelijk in lijn met de begroting. Ten slotte is een niet begrote vrijval bijdrage OCW inzake de reorganisatie 2013 gerealiseerd van 477.

De inhuur en overige personele lasten zijn per saldo 277 hoger dan begroot. Dit hangt er mee samen dat de kosten voor opgenomen verlof ad 162 niet worden begroot.

Overige lasten

Ten opzichte van de begroting wijken de overige lasten negatief af met 203. Dit is voor 175 toe te schrijven het project BISS, waarvoor geen materiele lasten waren begroot. Verder is de realisatie van de kosten voor publiciteit en voorlichting 236 hoger dan begroot. Dit na goedkeuring door het College van Bestuur en met als doel de instroom te bevorderen. Het verbruik cursusmateriaal is 111 lager dan begroot, met name door het herberekenen en hanteren van een lagere vaste verrekenprijs. De overige materiaalgebonden lasten zijn 100 hoger met name door het hoge bedrag verantwoord voor present- en werkexemplaren van 88. Dit bedrag was niet opgenomen in de begroting. Ten slotte is in de begroting rekening gehouden met 200 voor onvoorziene kosten. Dit budget is niet benut.

Toelichting verschillen tussen realisatie 2016 en realisatie 2017

Baten

Rijksbijdrage

Ten opzichte van de realisatie 2016 wijkt de rijksbijdrage 2017 positief af met 3.409. Het grootste deel zijnde 2.651 kan worden verklaard door een wijziging van de systematiek van OCW ter verdeling van de promotiegelden. Daarnaast is in 2017 een loon- prijs bijstelling ontvangen ad 950. Hier staat tegenover dat door OCW een lumpsum- en subsidietaakstelling is doorgevoerd van 300. De studentgebonden financiering is gestegen met 328 door met name meer bekostigde mastergraden. Ten slotte is de realisatie Geesteswetenschappen 270 lager dan in 2016.

Cursus- les- en examengelden

Ten opzichte van 2016 zijn de cursus- les- en examengelden gestegen met 1.212. Met name bij de reguliere opleidingen is, rekening houdend met de dotatie cursusgelden, sprake van een stijging van de cursus- les en examengelden van 1.486. Dit wordt veroorzaakt door een hogere afzet WHW.

Bovendien heeft de afzet een relatief kortere looptijd, waardoor steeds meer van de omzet in het betreffende boekjaar wordt verantwoord. Eveneens dient vermeld te worden dat met ingang van 1 september 2016 de tarieven wettelijk en instellingscollegegeld zijn verhoogd, maar dat de tarieven nadien constant zijn gehouden. Van de stijging reguliere opleidingen van 1.486 is 435 toe te rekenen aan de tariefverhoging. Bij de commerciële opleidingen daarentegen is sprake van een daling voor een bedrag van 307. Van dit bedrag is 364 verklaarbaar door het stopzetten van de begeleide master. Ten slotte zijn de vrijstellingsverzoeken 98 hoger dan in 2016.

Baten werk in opdracht van derden

De opbrengsten baten werk in opdracht van derden zijn 1.688 lager dan in 2016. Dit is grotendeels toe te schrijven aan de afronding van het project Maestro Kompas, waardoor de opbrengsten 1.000 lager zijn dan in 2016. Daarnaast is 527 van de daling toe te schrijven aan minder opbrengsten Elektronisch Tentamineren, door het per 1 juli 2017 wegvallen van de grootste afnemer. Ten slotte is het project KWF Couple Therapy per 30 april 2017 vroegtijdig stopgezet door de subsidiegever, wat heeft geleid tot een lagere realisatie van 100 ten opzichte van 2016.

Overige baten

Ten opzichte van 2016 zijn de overige baten gedaald met 318. Deze daling wordt voor 153 veroorzaakt door minder opbrengsten verhuur onroerend goed. De opbrengsten PhD zijn verder 114 lager dan in 2016 doordat een aantal studenten (on)vrijwillig is gestopt, vanwege geringe voortgang van hun promotietraject dan wel door oninbare betaalachterstanden. Per 1 januari 2018 wordt het hele programma stopgezet en stappen de actieve studenten over naar de Graduate School.

Personele lasten

De personele lasten zijn 2.023 hoger dan in 2016. De lonen en salarissen zijn 2.160 hoger dan begroot. Enerzijds is er een lichte stijging waarneembaar in de bezetting in FTE met een impact van 100. Daarnaast is in juli 2016 een cao loonstijging geweest van 0,8% en in 2017 van 1,4 procent. Het effect hiervan bedraagt een stijging van 486. Verder hebben mutaties in tredes en functieherwaarderingsen een effect van 514. Het restant van de mutatie in de lonen en salarissen kan worden verklaard door wijzigingen in de premies sociale verzekeringen en pensioenpremies en het feit dat de afdrachten toenemen doordat de brutolonen zijn gestegen.

Ten aanzien van de voorzieningen bedraagt de vrijval in 2017 649 minder dan in 2016. Enerzijds is een hogere vrijval gerealiseerd van 188 ten aanzien van de reorganisatie voorziening 2013 en de reorganisatie voorziening MST. De achterliggende reden hiervoor is de veronderstelling dat een aantal personen een nieuwe baan heeft. De mutatie aan de reorganisatie voorziening 2011 bedraagt 354. Enerzijds heeft in 2016 een vrijval plaatsgevonden na tewerkstelling van een ex medewerker. In 2017 daarentegen is de voorziening gedoteerd in verband met een verlenging van rechten. Ook heeft een dotatie plaatsgevonden aan de eigen risico voorziening WAO van 396 door een stijging van het aantal WAO gevallen. Ten aanzien van de voorziening WW/BW geldt dat sprake is van een mutatie ten opzichte van 2016 van 150. Enerzijds heeft een dotatie plaatsgevonden door het in de voorziening opnemen van nieuw verworven rechten, uitkeringsgevallen en het conform nieuwe wet- en regelgeving toevoegen van transitievergoedingen. Hier tegenover staat echter dat met ingang van 2017 de rechten voor de tijdelijke dienstverbanden afgeschat tegen 10 procent worden verantwoord (2016: 25%) door de feitelijke lage onttrekking, als gevolg van het aantrekken van de arbeidsmarkt. Verder is de dotatie aan de voorziening jubileum beduidend hoger dan in 2016 afhankelijk van het medewerkerbestand en verworven rechten. Ten slotte is de vrijval bijdrage OCV inzake de reorganisatie 2013 339 in 2017 hoger dan in 2016.

De inhuur is per saldo 1.258 lager dan in 2016. Dit is grotendeels toe te schrijven aan de afronding van het project Maestro Kompas, waardoor de kosten 990 lager zijn dan in 2016. Van het restant is 122 verklaarbaar door het stopzetten van de begeleide master en 153 aan Elektronisch Tentamineren, doordat per 1 juli 2017 de grootste afnemer is wegvallen.

Ten slotte zijn de overige personele lasten 472 hoger dan in 2016. Voor een bedrag van 524 is dit toe te rekenen aan een wijziging van de berekeningssystematiek kortlopende schuld inzake vakantie-dagen. Deze schattingswijziging heeft in 2016 tot een vrijval geleid.

Huisvestingslasten

De huisvestingslasten zijn 101 hoger door de uitvoering van achterstallig onderhoud in 2017.

Overige lasten

De overige lasten zijn 266 hoger dan in 2016. Dit is voor 105 toe te schrijven het project BISS, waarvoor in 2016 69 aan materiele lasten is gerealiseerd versus 175 in 2017. Verder is de realisatie van de kosten voor publiciteit en voorlichting 182 hoger dan in 2016. Dit na goedkeuring door het College van Bestuur en met als doel de instroom te bevorderen. Het verbruik cursusmateriaal is 255 hoger dan in 2016 in lijn met de toename van de afzet. De overige materiaalgebonden lasten daarentegen zijn 95 lager met name door minder present- en werkexemplaren. Verder is de dotatie aan de voorziening debiteuren 153 lager dan in 2016. De reden hiervoor is dat de faculteit MST in 2016 voor vorderingen, op met name buitenlandse PhD studenten, voor een bedrag van 125 een voorziening heeft moeten treffen. De realisatie honoraria derden en advieskosten is in 2017 gedaald met 177. Ondanks enkele incidentele posten, waaronder de werving van een nieuw RvT-lid, het uitvoeren van een onderzoek naar het prijsbeleid en een onderzoek naar de financiële functie, zijn de kosten gedaald doordat tot en met 2016 hoge kosten verantwoord zijn in samenhang met de implementatie en de overgang naar de staande organisatie van het nieuwe onderwijsmodel.

Geconsolideerd kasstroomoverzicht over 2017

Bedragen x € 1.000

	2017	2016
	€	€
KASSTROOM UIT OPERATIONELE ACTIVITEITEN		
Saldo baten en lasten	3.796	3.519
Aanpassingen voor:		
4.2 Afschrijvingen	2.151	2.203
2.2 Mutatie voorzieningen	(1.366)	(3.565)
	785	(1.362)
Mutaties in werkkapitaal:		
1.4 Voorraden	100	(72)
1.5 Vorderingen	(128)	(153)
2.4 Kortlopende schulden	(2.224)	(3.494)
	(2.252)	(3.719)
Kasstroom uit bedrijfsoperaties	2.329	(1.562)
5 Ontvangen interest	5	35
5 Betaalde interest	0	0
	5	35
Totaal kasstroom uit operationele activiteiten	2.334	(1.527)
KASSTROOM UIT INVESTERINGSACTIVITEITEN		
1.1 Investerings immateriële vaste activa	(249)	(406)
1.2 Investerings materiële vaste activa	(1.058)	(718)
1.2 Desinvesteringen materiële vaste activa	0	0
Totaal kasstroom uit investeringsactiviteiten	(1.307)	(1.124)
KASSTROOM UIT FINANCIERINGSACTIVITEITEN		
Totaal kasstroom uit financieringsactiviteiten	0	0
Mutatie geldmiddelen	1.027	(2.651)
Het verloop van de geldmiddelen is als volgt:		
1.7 Beginstand liquide middelen	19.873	22.524
Mutatie boekjaar	1.027	(2.651)
1.7 Eindstand liquide middelen	20.900	19.873

Toelichting op de geconsolideerde balans en staat van baten en lasten

Algemeen

Deze jaarrekening heeft betrekking op de Open Universiteit, gevestigd te Valkenburgerweg 177 te Heerlen (KvK-nummer 14128608).

Activiteiten

Aan de Open Universiteit is op basis van de wet (artikel 1 lid 2. Boek 2 BW en artikel 1.8 Wet op het hoger onderwijs en wetenschappelijk onderzoek) rechtspersoonlijkheid toegekend.

De wettelijke taak van de universiteit is beschreven in artikel 1.3 lid 4 van de Wet op het hoger onderwijs en wetenschappelijk onderzoek (WHW):

‘De Open Universiteit is gericht op het verzorgen van wetenschappelijk onderwijs en hoger beroeps-onderwijs, het in overeenstemming met het profiel van de Open Universiteit verrichten van wetenschappelijk onderzoek en onderzoek gericht op de beroepspraktijk, alsmede het leveren van een bijdrage aan de vernieuwing van het hoger onderwijs. Zij verzorgt in elk geval initiële opleidingen. Zij verzorgt deze in de vorm van afstandsonderwijs.’

Verslaggevingsperiode

Deze jaarrekening heeft betrekking op het boekjaar 2017, dat is geëindigd op balansdatum 31 december 2017.

Continuïteit

Deze jaarrekening is opgesteld uitgaande van de continuïteitsveronderstelling.

Groepsverhoudingen

De instelling behoort tot een groep met Open Universiteit als hoofd. De jaarrekening van de instelling is opgenomen in de geconsolideerde jaarrekening van de Open Universiteit gevestigd Valkenburgerweg 177 te Heerlen.

De geconsolideerde balans en staat van baten en lasten omvat naast de cijfers van de Open Universiteit ook de gegevens van de 5 hierna genoemde deelnemingen.

De belangen van de instelling in andere maatschappijen zijn als volgt verdeeld:

Naam, vestigingsplaats	Aandeel in geplaatst kapitaal in %
OU Holding BV, Heerlen	100%
Open Universiteit Diensten BV, Heerlen	100%
Open Universiteit Deelnemingen BV, Heerlen	100%
Open Universiteit Bedrijfsopleidingen BV, Heerlen	100%
LEX BV, Heerlen	100%

Toepaste standaarden en verslaggevingsperiode

De jaarrekening van de Open Universiteit is opgesteld in overeenstemming met de Regeling Jaarverslaggeving Onderwijs. In deze regeling is vastgelegd dat de jaarverslaggeving ingericht dient te worden in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 van het Burgerlijk Wetboek en de in de regeling aangegeven afwijkende bepalingen. In het bijzonder wordt verwezen naar richtlijn 660 van de Raad voor de Jaarverslaggeving (RJ).

RJ 660 is specifiek bedoeld voor onderwijsinstellingen. In RJ 660 zijn presentatievoorschriften opgenomen voor onder meer de indeling van de balans, de staat van baten en lasten en het jaarverslag.

Waarderingsgrondslagen

Grondslagen voor de waardering van activa en passiva

Algemeen

Activa en passiva worden tegen nominale waarde opgenomen, tenzij anders vermeld in de verdere grondslagen.

De jaarrekening wordt gepresenteerd in euro's, de functionele valuta van de instelling. Alle financiële informatie in euro's is afgerond op het dichtstbijzijnde duizendtal.

De grondslagen die worden toegepast voor de waardering van activa en passiva en de resultaatbepaling zijn gebaseerd op historische kosten, tenzij anders vermeld in de verdere grondslagen.

Een actief wordt in de balans opgenomen wanneer het waarschijnlijk is dat de toekomstige economische voordelen naar de instelling zullen toevloeien en de waarde daarvan betrouwbaar kan worden vastgesteld. Een verplichting wordt in de balans opgenomen wanneer het waarschijnlijk is dat de afwikkeling daarvan gepaard zal gaan met een uitstroom van middelen die economische voordelen in zich bergen en de omvang van het bedrag daarvan betrouwbaar kan worden vastgesteld.

Een in de balans opgenomen actief of verplichting blijft op de balans als een transactie (met betrekking tot het actief of de verplichting) niet leidt tot een belangrijke verandering in de economische realiteit met betrekking tot het actief of de verplichting.

Indien een transactie ertoe leidt dat nagenoeg alle of alle toekomstige economische voordelen en alle of nagenoeg alle risico's met betrekking tot een actief of verplichting aan een derde zijn overgedragen, wordt het actief of de verplichting niet langer in de balans opgenomen. Verder worden activa en verplichtingen niet meer in de balans opgenomen vanaf het tijdstip waarop niet meer wordt voldaan aan de voorwaarden van waarschijnlijkheid van de toekomstige economische voordelen en/of betrouwbaarheid van de bepaling van de waarde.

Gebruik van schattingen

De opstelling van de jaarrekening vereist dat het management oordelen vormt en schattingen en veronderstellingen maakt die van invloed zijn op de toepassing van grondslagen en de gerapporteerde waarde van activa en verplichtingen, en van baten en lasten. De daadwerkelijke uitkomsten kunnen afwijken van deze schattingen. De schattingen en onderliggende veronderstellingen worden voortdurend beoordeeld. Herzieningen van schattingen worden opgenomen in de periode waarin de schatting wordt herzien en in toekomstige perioden waarvoor de herziening gevolgen heeft.

Indien het voor het geven van het in art. 2:362 lid 1 BW vereiste inzicht noodzakelijk is, is de aard van deze oordelen en schattingen inclusief de bijbehorende veronderstellingen opgenomen bij de toelichting op de betreffende jaarrekeningposten.

De volgende waarderingsgrondslagen zijn naar de mening van het College van bestuur het meest kritisch voor het weergeven van de financiële positie en vereisen schattingen en veronderstellingen: Voorzieningen en vooruitontvangen cursus-, les- en examengelden. Voor de bepaling van de voorzieningen zijn de veronderstellingen ten aanzien van de verwachte toekomstige uitgaven en de disconteringsvoet relevant, zie hiervoor de grondslagen ten aanzien van de voorzieningen zoals toegelicht op pagina 106. Ten aanzien van de vooruitontvangen cursus-, les- en examengelden is voornamelijk de verwachte gemiddelde inschrijvingsduur relevant voor de bepaling van de verplichting, zie hiervoor de grondslagen ten aanzien van de vooruitontvangen cursus-, les- en examengelden zoals toegelicht op pagina 108.

Consolidatie

Consolidatiekring

De geconsolideerde jaarrekening omvat de financiële gegevens van de instelling en haar groepsmaatschappijen en andere rechtspersonen waarover overheersende zeggenschap kan worden uitgeoefend dan wel waarover de centrale leiding bestaat.

Groepsmaatschappijen zijn deelnemingen waarin de instelling een meerderheidsbelang heeft, of waarop op een andere wijze een beleidsbepalende invloed kan worden uitgeoefend. Bij de bepaling of beleidsbepalende invloed kan worden uitgeoefend, worden financiële instrumenten die potentiële stemrechten bevatten en zodanig kunnen worden uitgeoefend dat ze daardoor de entiteit meer of minder invloed verschaffen.

Nieuw verworven deelnemingen worden in de consolidatie betrokken vanaf het tijdstip waarop beleidsbepalende invloed kan worden uitgeoefend. Afgestoten deelnemingen worden in de consolidatie betrokken tot het tijdstip van beëindiging van deze invloed. De posten in de geconsolideerde jaarrekening worden opgesteld volgens uniforme grondslagen van waardering en resultaatbepaling van de groep.

Consolidatiemethode

In de geconsolideerde jaarrekening zijn de onderlinge schulden, vorderingen en transacties geëlimineerd, evenals de binnen de groep gemaakte resultaten voor zover de resultaten niet door transacties met derden buiten de groep zijn gerealiseerd en er geen sprake is van een bijzondere waardevermindering. De groepsmaatschappijen zijn integraal geconsolideerd.

Voor een overzicht van de geconsolideerde groepsmaatschappijen wordt verwezen naar de toelichting op de enkelvoudige balans inzake de Financiële vaste activa.

Transacties in vreemde valuta's

Transacties luidend in vreemde valuta's worden in de betreffende functionele valuta van de groepsmaatschappijen omgerekend tegen de geldende wisselkoers op de transactiedatum. In vreemde valuta's luidende monetaire activa en verplichtingen worden per balansdatum in de functionele valuta omgerekend tegen de op die datum geldende wisselkoers. Niet-monetaire activa en passiva in vreemde valuta's die tegen historische kostprijs worden opgenomen, worden naar euro's omgerekend tegen de geldende wisselkoersen op de transactiedatum. De bij omrekening optredende valutakoersverschillen worden als last in staat van baten en lasten opgenomen.

Stelselwijzigingen

In 2017 hebben zich geen stelselwijzigingen voorgedaan.

Schattingswijzigingen

In 2017 hebben zich de volgende schattingswijzigingen voorgedaan.

Voorziening WW/BW

De voorziening WW/BW bestaat uit twee onderdelen. Enerzijds bestaat deze uit een voorziening berekend voor mogelijke toekomstige verplichtingen als gevolg van de afloop van tijdelijke contracten. Anderzijds is een voorziening opgenomen voor personen die een vast dienstverband bij de Open Universiteit hadden, maar vervolgens in de uitkering terecht zijn gekomen.

Voor wat betreft de personen met een vast dienstverband die in de uitkering terecht zijn gekomen, geldt dat de Open Universiteit deze verplichting berekent op persoonsniveau en voor 100 procent verantwoordt in de jaarrekening.

Ten aanzien van de voorziening afloop tijdelijk contracten wordt jaarlijks beoordeeld op basis van 'backtesting' of het waarschijnlijk is dat voor afwikkeling van de verplichting een uitstroom van middelen nodig is. Deze beoordeling wordt uitgevoerd op basis van de feitelijke uitkeringen. Tot en met 2016 is de voorziening afloop tijdelijke contracten afgeschat tegen 25 procent. In 2017 heeft dezelfde beoordeling plaatsgevonden en is geconstateerd dat de onttrekking aan de voorziening zeer beperkt is. Dit met name door het aantrekken van de arbeidsmarkt. Om die reden heeft met ingang van 2017 een schattingswijziging plaatsgevonden en is de voorziening niet meer afgeschat tegen 25 procent verantwoord in de jaarrekening maar tegen 10 procent.

Het effect van deze schattingswijziging over 2017 bedraagt een vrijval van 351.

Inschrijvingsduur commerciële opleidingen

De inschrijvingsduur voor de commerciële opleidingen is opnieuw beoordeeld in 2017. Tot 2016 heeft de Open Universiteit een inschrijvingsduur van 9/12 maanden gehanteerd voor Certified Professional Programs (CPP's) en 30 maanden voor begeleide Masters. De beoordeling in 2017 heeft ertoe geleid dat de gemiddelde inschrijvingsduur is aangepast naar 10/11 maanden voor Certified Professional Programs (CPP's). De inschrijvingsduur voor begeleide Masters is ongewijzigd ten opzichte van 2016. Bovendien is het programma voor begeleide Masters gestopt.

De reden voor het wijzigen van de termijn voor Certified Professional Programs (CPP's) is gelegen in een wijziging van de gemiddelde looptijd van de aangeboden opleidingen. Het effect van deze schattingswijziging over 2017 bedraagt een vrijval van 38.

Financiële instrumenten

Financiële instrumenten omvatten investeringen in aandelen en obligaties, handels- en overige vorderingen, geldmiddelen, leningen en overige financieringsverplichtingen, afgeleide financiële instrumenten (derivaten), handelsschulden en overige te betalen posten. In de jaarrekening zijn de volgende categorieën financiële instrumenten opgenomen: handels- en overige vorderingen, geldmiddelen, handelsschulden en overige te betalen posten.

Financiële instrumenten worden bij de eerste opname verwerkt tegen reële waarde, waarbij (dis)agio en de direct toerekenbare transactiekosten in de eerste opname worden meegenomen. Na de eerste opname worden financiële instrumenten op de hierna beschreven manier gewaardeerd.

Handels- en overige vorderingen

Handelsvorderingen en overige vorderingen worden na eerste opname gewaardeerd tegen geamortiseerde kostprijs op basis van de effectieverentemethode, verminderd met bijzondere waardevermindingsverliezen.

Kortlopende schulden en overige financiële verplichtingen

Kortlopende schulden en overige financiële verplichtingen worden na eerste opname gewaardeerd tegen geamortiseerde kostprijs op basis van de effectieverentemethode.

Bijzondere waardeverminderingen financiële activa

Een financieel actief dat *niet* wordt gewaardeerd tegen (1) reële waarde met waardewijzigingen in de staat van baten en lasten of (2) geamortiseerde kostprijs of lagere marktwaarde, wordt op iedere verslagdatum beoordeeld om te bepalen of er objectieve aanwijzingen bestaan dat het actief een bijzondere waardevermindering heeft ondergaan. Een financieel actief wordt geacht onderhevig te zijn aan een bijzondere waardevermindering indien er objectieve aanwijzingen zijn dat na de eerste opname van het actief zich een gebeurtenis heeft voorgedaan die een negatief effect heeft gehad op de verwachte toekomstige kasstromen van dat actief en waarvan een betrouwbare schatting kan worden gemaakt.

Objectieve aanwijzingen dat financiële activa onderhevig zijn aan een bijzondere waardevermindering omvatten het niet nakomen van betalingsverplichtingen en achterstallige betaling door een debiteur, herstructurering van een aan de instelling toekomend bedrag onder voorwaarden die de instelling anders niet zou hebben overwogen en aanwijzingen dat een debiteur of emittent failliet zal gaan.

Aanwijzingen voor bijzondere waardeverminderingen van vorderingen die door de instelling worden gewaardeerd tegen geamortiseerde kostprijs worden zowel op het niveau van specifieke activa als op collectief niveau in aanmerking genomen. Van alle individueel significante vorderingen wordt beoordeeld of deze specifiek onderhevig zijn aan bijzondere waardevermindering. Alle individueel significante vorderingen waarvan is vastgesteld dat deze niet specifiek onderhevig zijn aan bijzondere waardevermindering worden vervolgens collectief beoordeeld op een eventuele waardevermindering die zich al heeft voorgedaan maar nog niet is vastgesteld. Van individueel niet significante vorderingen wordt collectief beoordeeld of deze onderhevig zijn aan bijzondere waardevermindering door samenvoeging van vorderingen met vergelijkbare risicokenmerken.

Bij de beoordeling van de collectieve waardevermindering gebruikt de instelling historische trends met betrekking tot de waarschijnlijkheid van het niet nakomen van betalingsverplichtingen, het tijdsbestek waarbinnen incassering plaatsvindt en de hoogte van gemaakte verliezen. De uitkomsten worden bijgesteld als de leiding van de instelling van oordeel is dat de huidige economische en kredietomstandigheden zodanig zijn dat het waarschijnlijk is dat de daadwerkelijke verliezen hoger dan wel lager zullen zijn dan historische trends suggereren.

Een bijzonder waardevermindingsverlies met betrekking tot een tegen geamortiseerde kostprijs gewaardeerd financieel actief wordt berekend als het verschil tussen de boekwaarde en de contante waarde van de verwachte toekomstige kasstromen, gediscoteerd tegen de oorspronkelijke effectieve rente van het actief.

Verliezen worden opgenomen in de staat van baten en lasten. Rente op het aan een bijzondere waardevermindering onderhevige actief blijft verantwoord worden via oprenting van het actief met de oorspronkelijke effectieve rente van het actief.

Als in een latere periode het actief, onderhevig aan een bijzondere waardevermindering, stijgt en het herstel objectief in verband kan worden gebracht met een gebeurtenis die plaatsvond na de opname van het bijzondere waardevermindingsverlies wordt het bedrag uit hoofde van het herstel (tot maximaal de oorspronkelijke kostprijs) opgenomen in de staat van baten en lasten.

Saldering van financiële instrumenten

Een financieel actief en een financiële verplichting worden gesaldeerd als de instelling beschikt over een deugdelijk juridisch instrument om het financiële actief en de financiële verplichting gesaldeerd af te wikkelen en de instelling het stellige voornemen heeft om het saldo als zodanig netto of simultaan af te wikkelen.

Als sprake is van een overdracht van een financieel actief dat niet voor verwijdering uit de balans in aanmerking komt, wordt het overgedragen actief en de daarmee samenhangende verplichting niet gesaldeerd.

Immateriële vaste activa

De immateriële vaste activa worden gewaardeerd tegen verkrijgingsprijs of vervaardigingsprijs, verminderd met cumulatieve afschrijvingen en bijzondere waardeverminderingen.

De verkrijgingsprijs- of vervaardigingsprijs van een immaterieel vast actief bestaat uit de aankoopprijs inclusief alle direct toe te rekenen uitgaven om het actief voor het voorgenomen gebruik geschikt te maken.

De uitgaven na eerste verwerking van een gekocht immaterieel vast actief worden toegevoegd aan de verkrijgingsprijs als het waarschijnlijk is dat de uitgaven zullen leiden tot een toename van de verwachte toekomstige economische voordelen en de uitgaven en de toerekening aan het actief op betrouwbare wijze kan worden vastgesteld. Als niet wordt voldaan aan de voorwaarden voor activering worden de uitgaven verantwoord als kosten in de staat van baten en lasten.

De economische levensduur van de immateriële vaste activa wordt jaarlijks opnieuw beoordeelt. Bij significante wijzigingen wordt de afschrijvingstermijn herzien.

De grondslagen voor verwerking van een bijzondere waardevermindering zijn opgenomen onder het hoofd Bijzondere waardeverminderingen.

Concessies, vergunningen en rechten van intellectueel eigendom

Concessies, vergunningen en rechten van intellectueel eigendom anders dan intern gegenereerde worden gewaardeerd tegen de kostprijs verminderd met cumulatieve afschrijvingen en cumulatieve bijzondere waardeverminderingen. Het geactiveerde bedrag wordt lineair afgeschreven over de verwachte economische gebruiksduur van immateriële vaste activa (1-5 jaar).

Materiële vaste activa

De materiële vaste activa worden gewaardeerd tegen hun kostprijs, verminderd met de cumulatieve afschrijvingen en bijzondere waardeverminderingen.

De kostprijs bestaat uit de verkrijgings- of vervaardigingsprijs en overige kosten om de activa op hun plaats en in de staat te krijgen noodzakelijk voor het beoogde gebruik. De verkrijgingsprijs- of vervaardigingsprijs van een materieel vast actief bestaat uit de aankoopprijs inclusief alle direct toe te rekenen uitgaven om het actief voor het voorgenomen gebruik geschikt te maken. De kostprijs van de activa die door de instelling in eigen beheer zijn vervaardigd, bestaat uit de aanschaffingskosten van de gebruikte grond- en hulpstoffen en de overige kosten die rechtstreeks kunnen worden toegerekend aan de vervaardiging.

Investeringsubsidies worden in mindering gebracht op de verkrijgingsprijs van de activa waarop de subsidies betrekking hebben.

De afschrijvingen worden berekend als een percentage over de verkrijgingsprijs volgens de lineaire methode op basis van de economische levensduur. Op bedrijfsterreinen en op materiële vaste bedrijfsactiva in uitvoering wordt niet afgeschreven.

Afschrijving start op het moment dat een actief beschikbaar is voor het beoogde gebruik en wordt beëindigd bij buitengebruikstelling of bij desinvestering.

De volgende afschrijvingstermijnen worden gehanteerd:

Terreinwerkzaamheden	30 jaar
Gebouwen	
Casco	60 jaar
Afbouw	30 jaar
Inbouwpakketten en technische installaties	15 jaar
Verbouwingskosten studiecetra	afschrijven over (resterende) duur huurcontract
Vervoermiddelen	5 jaar
Inventaris	5 jaar
Hardware	3 jaar

Bij de Open Universiteit zijn de volgende activeringsgrenzen van toepassing (incl. BTW):

Nieuwe gebouwen en terreinwerkzaamheden	alle uitgaven die rechtstreeks aan de vervaardiging kunnen worden toegerekend
Verbouwingskosten gebouwen centrale vestiging	alle samenhangende uitgaven (projecten), voor zover deze € 100.000 te boven gaan en die rechtstreeks aan de vervaardiging kunnen worden toegerekend
Verbouwingskosten studiecetra	alle samenhangende uitgaven die per project meer dan € 40.000 bedragen en die rechtstreeks aan de vervaardiging kunnen worden toegerekend
Vervoermiddelen	alle uitgaven die rechtstreeks aan de aanschaf kunnen worden toegerekend
Duurzame gebruiksgoederen/inventaris	activeren boven een aanschafwaarde van € 3.000 per stuk Het is hierbij mogelijk om – bij voldoende onderlinge samenhang – de investering projectmatig te benaderen, waarbij het criterium ‘investeren per stuk’ kan worden losgelaten, e.e.a. ter beoordeling van de Concerncontroller OU.
Hardware	activeren boven een aanschafwaarde van € 3.000 per stuk Het is hierbij mogelijk om – bij voldoende onderlinge samenhang – de investering projectmatig te benaderen, waarbij het criterium ‘investeren per stuk’ kan worden losgelaten, e.e.a. ter beoordeling van de Concerncontroller OU.

Onderhoudsuitgaven worden slechts geactiveerd indien zij de gebruiksduur van het object verlengen. Voor de toekomstige kosten van groot onderhoud aan de bedrijfsgebouwen is geen voorziening voor groot onderhoud gevormd. De kosten voor groot onderhoud wordt verwerkt in de onderhoudskosten in het betreffende jaar.

Buiten gebruik gestelde activa worden gewaardeerd tegen boekwaarde of lagere opbrengst-waarde.

Bijzondere waardeverminderingen

Voor materiële en immateriële vaste activa wordt op iedere balansdatum beoordeeld of er aanwijzingen zijn dat deze activa onderhevig zijn aan bijzondere waardeverminderingen. Als dergelijke indicaties aanwezig zijn, wordt de realiseerbare waarde van het actief geschat. De realiseerbare waarde is de hoogste van de bedrijfswaarde en de opbrengstwaarde. Als het niet mogelijk is de realiseerbare waarde te schatten voor een individueel actief, wordt de realiseerbare waarde bepaald van de kasstroomgenererende eenheid waartoe het actief behoort.

Wanneer de boekwaarde van een actief of een kasstroomgenererende eenheid hoger is dan de realiseerbare waarde, wordt een bijzonder waardeverminderingverlies verantwoord voor het verschil tussen de boekwaarde en de realiseerbare waarde.

Indien sprake is van een bijzonder waardeverminderingverlies van een kasstroomgenererende eenheid, wordt het verlies allereerst toegerekend aan goodwill die is toegerekend aan de kasstroomgenererende eenheid. Een eventueel restant verlies wordt toegerekend aan de andere activa van de eenheid naar rato van hun boekwaarden.

Verder wordt op iedere balansdatum beoordeeld of er enige indicatie is dat een in eerdere jaren verantwoord bijzonder waardeverminderingverlies is verminderd. Als een dergelijke indicatie aanwezig is, wordt de realiseerbare waarde van het betreffende actief of kasstroomgenererende eenheid geschat.

Terugneming van een eerder verantwoord bijzonder waardeverminderingverlies vindt alleen plaats als sprake is van een wijziging van de gehanteerde schattingen bij het bepalen van de realiseerbare waarde sinds de verantwoording van het laatste bijzonder waardeverminderingverlies. In dat geval wordt de boekwaarde van het actief (of kasstroomgenererende eenheid) opgehoogd tot de geschatte realiseerbare waarde, maar niet hoger dan de boekwaarde die bepaald zou zijn (na afschrijvingen) als in voorgaande jaren geen bijzonder waardeverminderingverlies voor het actief (of kasstroomgenererende eenheid) zou zijn verantwoord.

Vervreemding van vaste activa

Voor verkoop beschikbare vaste activa worden gewaardeerd tegen boekwaarde of lagere opbrengstwaarde. Boekwinsten en -verliezen uit de incidentele verkoop van materiële vaste activa zijn begrepen onder de afschrijvingen.

Voorraden

Voorraden (cursusmateriaal) worden gewaardeerd tegen kostprijs of lagere opbrengstwaarde.

De kostprijs bestaat uit de verkrijgings- of vervaardigingsprijs, vermeerderd met overige kosten om de voorraden op hun huidige plaats en in hun huidige staat te brengen. De opbrengstwaarde is gebaseerd op de meest betrouwbare schatting van het bedrag dat de voorraden naar verwachting zullen opbrengen.

De vervaardigingsprijs ten aanzien van cursusmateriaal in eigen productie bestaat uit de kosten van papier, drukwerk en afwerking.

Voorraden worden gewaardeerd tegen aanschafprijs op basis van de 'first-in, first-out' (FIFO)-methode of lagere actuele waarde.

Bij de waardering van de voorraden wordt rekening gehouden met de eventueel op balansdatum opgetreden waardeverminderingen.

Er is geen sprake van voorverkoop- en/of voorinkoop- contracten.

Onderhanden projecten

De post onderhanden projecten bestaat uit het saldo van gerealiseerde projectkosten, toegerekende winst, verwerkte verliezen en reeds gedeclareerde termijnen. Het werk in opdracht van derden wordt gewaardeerd tegen de bestede kosten, bestaande uit de kosten die direct betrekking hebben op het project (zoals directe personeelskosten en overige lasten), de kosten die toerekenbaar zijn aan projectactiviteiten in het algemeen en toewijsbaar zijn aan het project (onder meer overheadkosten van projectactiviteiten) en andere kosten voor zover ze contractueel door de opdrachtgever worden vergoed, verminderd met de gedeclareerde termijnen danwel ontvangen voorschotten die in relatie staan tot het werk in opdracht van derden.

De toerekening van opbrengsten, kosten en winstneming op onderhanden projecten geschiedt naar rato van de verrichte prestaties bij de uitvoering van het werk ('percentage of completion'-methode). De mate waarin prestaties van een onderhanden project zijn verricht wordt bepaald aan de hand van de tot de balansdatum gemaakte projectkosten in verhouding tot de geschatte totale projectkosten.

Verwerking vindt plaats zodra een betrouwbare schatting kan worden gemaakt van het resultaat van een onderhanden project.

Indien het resultaat van een onderhanden project niet betrouwbaar kan worden ingeschat, worden de projectopbrengsten slechts verwerkt in de staat van baten en lasten tot het bedrag van de gemaakte projectkosten dat waarschijnlijk kan worden verhaald. De projectkosten worden verwerkt in de staat van baten en lasten in de periode waarin ze zijn gemaakt.

Verwerking van de projectkosten in de staat van baten en lasten vindt plaats als de prestaties in het project worden geleverd en zijn gerealiseerd. Verwachte verliezen op onderhanden projecten worden onmiddellijk in de staat van baten en lasten verwerkt. Het bedrag van het verlies wordt bepaald ongeacht of het project reeds is aangevangen, het stadium van realisatie van het project of het bedrag aan winst dat wordt verwacht op andere, niet gerelateerde projecten.

Vorderingen

De grondslagen voor de waardering van vorderingen en effecten zijn beschreven onder het hoofdstuk Financiële instrumenten.

Liquide middelen

Liquide middelen worden gewaardeerd tegen de nominale waarde. Liquide middelen bestaan uit kas, banktegoeden en direct opeisbare deposito's met een looptijd korter dan twaalf maanden. Indien liquide middelen niet ter vrije beschikking staan, wordt hiermee rekening gehouden bij de waardering.

Eigen vermogen

Het eigen vermogen bestaat uit algemene reserves en bestemmingsreserves en/of -fondsen. Hierin is tevens een segmentatie opgenomen naar publieke en private middelen.

Voor een verdere toelichting van het eigen vermogen wordt verwezen naar het enkelvoudig deel van deze jaarrekening.

Voorzieningen

Algemeen

Een voorziening wordt in de balans opgenomen wanneer er sprake is van:

- een in rechte afdwingbare of feitelijke verplichting die het gevolg is van een gebeurtenis in het verleden; en
- waarvan een betrouwbare schatting kan worden gemaakt; en
- het waarschijnlijk is dat voor afwikkeling van die verplichting een uitstroom van middelen nodig is.

Indien (een deel van) de uitgaven die noodzakelijk zijn om een voorziening af te wikkelen waarschijnlijk geheel of gedeeltelijk door een derde worden vergoed bij afwikkeling van de voorziening, wordt de vergoeding als afzonderlijk actief gepresenteerd.

Voorzieningen worden gewaardeerd tegen de contante waarde van de uitgaven die naar verwachting noodzakelijk zijn om de verplichtingen en verliezen af te wikkelen. Bij het contant maken is de lange termijn marktrente ad 0,561% (2016: 0,94%) als disconteringsvoet gehanteerd.

Nieuw in 2017 is de voorziening voor transitievergoedingen. In de cao NU, geldig van 2 juli 2016 tot en met 30 juni 2017, is bepaald dat medewerkers van openbare universiteiten, die (onvrijwillig) uit dienst gaan na een dienstverband van twee jaar of langer, per 1 januari 2018 aanspraak hebben op de transitievergoeding. Dit vooruitlopend op de invoering van de Wet normalisering rechtspositie ambtenaren (Wnra) per 1 januari 2020. De transitievergoeding is volgens de wetgever bedoeld als compensatie voor ontslag én om de transitie van de ene baan naar de andere te vergemakkelijken. De Open Universiteit heeft in de jaarrekening 2017 als onderdeel van de voorziening WW/BW de transitievergoedingen verantwoord voor de afloop van de tijdelijke contracten in boekjaar 2018 en voor in 2017 en 2018 beëindigde vaste dienstverbanden. Daarnaast is het beleid dat indien personen nieuw worden opgenomen in één van de andere voorzieningen ook hier transitiekosten voor worden verantwoord. Hiervan was echter enkel sprake voor wat betreft de voorziening WAO. Aan deze voorziening is een bedrag voor transitiekosten toegevoegd van 79. Transitiekosten worden voor 100 procent en tegen nominale waarde. De reden voor het opnemen tegen nominale waarde is gelegen in het moment van uitbetaling direct na uitdiensttreding.

Voorziening WW/BW

De voorziening voor WW/BW verplichtingen wordt, met uitzondering van de transitiekosten, berekend op basis van de contante waarde van de verwachte toekomstige uitkeringen, in het kader van de wachtgeldregeling.

De voorziening WW/BW bestaat uit twee onderdelen. Enerzijds bestaat deze uit een voorziening berekend voor mogelijke toekomstige verplichtingen als gevolg van de afloop van tijdelijke contracten. Anderzijds is een voorziening opgenomen voor personen die een vast dienstverband bij de Open Universiteit hadden, maar vervolgens in de uitkering terecht zijn gekomen.

Voor wat betreft de personen met een vast dienstverband die in de uitkering terecht zijn gekomen geldt dat de Open Universiteit deze verplichting berekend op persoonsniveau en voor 100 procent verantwoord in de jaarrekening.

Ten aanzien van de voorziening afloop tijdelijk contracten geldt dat deze voorziening wordt berekend op persoonsniveau voor de afloop van de tijdelijke contracten in het betreffende boekjaar en het opeenvolgende boekjaar. Vervolgens wordt de voorziening afgeschat naar 10 procent verantwoord in de jaarrekening. De reden voor het afschatten is dat is geconstateerd dat de onttrekking aan deze voorziening zeer beperkt is. Dit met name door het aantrekken van de arbeidsmarkt.

Voorziening reorganisatie

Een reorganisatievoorziening wordt getroffen als op balansdatum een gedetailleerd reorganisatieplan is geformaliseerd en uiterlijk op opmaakdatum van de jaarrekening de gerechtvaardigde verwachting van uitvoering van het plan is gewekt bij hen voor wie de reorganisatie gevolgen zal hebben. Van een gerechtvaardigde verwachting is sprake als is gestart met de uitvoering van de reorganisatie, of als de hoofdlijnen bekend zijn gemaakt aan hen voor wie de reorganisatie gevolgen zal hebben.

In de reorganisatievoorziening worden de als gevolg van de reorganisatie noodzakelijke kosten opgenomen die niet in verband staan met de doorlopende activiteiten van de instelling.

De voorziening wordt berekend op basis van de contante waarde van de verwachte toekomstige uitkeringen.

Voorziening Faculteit MST

De voorziening voor de faculteit MST heeft betrekking op de verplichting voor loondoorbetaling en uitkeringen van boventalig personeel en is gevormd na de formalisering van een gedetailleerd plan voor de reorganisatie en na bekendmaking van de plannen aan de betrokkenen.

De voorziening wordt berekend op basis van de contante waarde van de verwachte toekomstige loondoorbetalingen en uitkeringen.

Voorziening eigen risico WAO/WIA

De voorziening eigen risico WAO/WIA is verantwoord in de jaarrekening nadat in 2004 het besluit is genomen om ingaande 2004 eigenrisicodragers te worden voor de wet op de arbeidsongeschiktheid (WAO).

De voorziening wordt, met uitzondering van de transitiekosten, berekend op basis van de contante waarde van de verwachte toekomstige uitkeringen.

Voorziening jubileumuitkeringen

De jubileumvoorziening betreft een voorziening voor toekomstige jubileumuitkeringen. De voorziening betreft de contante waarde van de in de toekomst uit te keren jubileumuitkeringen.

De berekening is gebaseerd op verwachte toekomstige uitkeringen gedurende het dienstverband, met een maximale termijn van 10 jaar op basis van de gemiddelde uitbetaalde gelden over de afgelopen 3 jaar en de gemiddelde uitstroom over de afgelopen 3 jaar.

Verbonden partijen

Als verbonden partij worden aangemerkt alle rechtspersonen waarover overheersende zeggenschap, gezamenlijke zeggenschap of invloed van betekenis kan worden uitgeoefend. Ook rechtspersonen die overwegende zeggenschap kunnen uitoefenen worden aangemerkt als verbonden partij.

Transacties van betekenis met verbonden partijen worden toegelicht voor zover deze niet onder normale marktvoorwaarden zijn aangegaan. Hiervan wordt toegelicht de aard en de omvang van de transactie en andere informatie die nodig is voor het verschaffen van het inzicht.

Schulden

De grondslagen voor de waardering van schulden zijn beschreven onder het hoofd Financiële instrumenten.

Grondslagen voor resultaatbepaling

Algemeen

Baten worden in de staat van baten en lasten opgenomen wanneer een vermeerdering van het economisch potentieel, samenhangend met een vermeerdering van een actief of een vermindering van een verplichting, heeft plaatsgevonden, waarvan de omvang betrouwbaar kan worden vastgesteld. Lasten worden verwerkt wanneer een vermindering van het economisch potentieel, samenhangend met een vermindering van een actief of een vermeerdering van een verplichting, heeft plaatsgevonden, waarvan de omvang betrouwbaar kan worden vastgesteld.

De opbrengsten en kosten worden toegerekend aan de periode waarop zij betrekking hebben.

Opbrengstverantwoording

Cursus-, les- en examengelden

Opbrengsten uit cursus-, les- en examengelden worden opgenomen in de baten tegen de reële waarde van de ontvangen of te ontvangen vergoeding, na aftrek van tegemoetkomingen en kortingen.

Opbrengsten uit cursus-, les- en examengelden worden in de staat van baten en lasten verwerkt wanneer het bedrag van de opbrengsten op betrouwbare wijze kan worden bepaald, de inning van de te ontvangen vergoeding waarschijnlijk is, de mate waarin de cursus-, les- en examengelden op balansdatum is verricht betrouwbaar kan worden bepaald en de reeds gemaakte kosten en de kosten die (mogelijk) nog moeten worden gemaakt om de cursus-, les- en examengelden te voltooien op betrouwbare wijze kunnen worden bepaald.

De cursus- les- en examengelden voor de reguliere opleidingen worden na aftrek van de kosten van uitgeleverd cursusmateriaal tijdsevenredig toegerekend aan de inschrijvingsduur van 3, 4 en een halve maand, 6 en 12 maanden. Voor de commerciële opleidingen geldt een inschrijvingsduur van 10/11 maanden voor Certified Professional Programs (CPP's) en 30 maanden voor begeleide Masters.

Rijksbijdrage OCW

De Rijksbijdrage (lump sum) wordt op basis van de jaarlijkse toekenning volledig in de staat van baten en lasten van het betreffende verslagjaar verwerkt.

Baten werk in opdracht van derden

Zodra een betrouwbare schatting kan worden gemaakt van het resultaat van een onderhanden project, worden de projectopbrengsten en -kosten als opbrengsten en kosten in de staat van baten en lasten verwerkt naar rato van de verrichte prestaties per balansdatum. Onder projectopbrengsten wordt verstaan de in het contract overeengekomen opbrengsten vermeerderd met eventuele opbrengsten op grond van meer- of minderwerk, claims en vergoedingen, indien en voor zover het waarschijnlijk is dat de opbrengsten zullen worden gerealiseerd en betrouwbaar kunnen worden bepaald.

De mate waarin prestaties van een onderhanden project zijn verricht wordt bepaald aan de hand van de tot de balansdatum gemaakte projectkosten in verhouding tot de geschatte totale projectkosten. Indien het resultaat van een onderhanden project niet betrouwbaar kan worden bepaald, worden de projectopbrengsten slechts verwerkt tot het bedrag van de gemaakte projectkosten dat waarschijnlijk kan worden verhaald. Verwachte verliezen op projecten worden onmiddellijk in de staat van baten en lasten opgenomen.

Overige baten

Overige bedrijfsopbrengsten bestaan uit baten uit verhuur, inkomsten auteursrechten, detachering personeel, opbrengsten bedrijfsrestaurant en overige baten en worden gewaardeerd indien zij zijn verwezenlijkt.

Personele lasten

Periodiek betaalbare beloningen

De beloningen van het personeel worden als last in de staat van baten en lasten verantwoord in de periode waarin de arbeidsprestatie wordt verricht en, voor zover nog niet uitbetaald, als verplichting op de balans opgenomen. Als de reeds betaalde bedragen de verschuldigde beloningen overtreffen, wordt het meerdere opgenomen als een overlopend actief voor zover er sprake zal zijn van terugbetaling door het personeel of van verrekening met toekomstige betalingen door de vennootschap. Voor de beloningen met opbouw van rechten, sabbatical leave, winstdelingen en bonussen worden de verwachte lasten gedurende het dienstverband in aanmerking genomen. Een verwachte vergoeding ten gevolge van winstdelingen en bonusbetalingen worden verantwoord indien de verplichting tot betaling van die vergoeding is ontstaan op of vóór balansdatum en een betrouwbare schatting van de verplichtingen kan worden gemaakt.

Ontvangen bijdragen voortvloeiend uit levensloopregelingen worden in aanmerking genomen in de periode waarover deze bijdragen zijn verschuldigd. Toevoegingen aan en vrijval van verplichtingen worden ten laste respectievelijk ten gunste van de staat van baten en lasten gebracht.

Indien een beloning wordt betaald, waarbij geen rechten worden opgebouwd (bijvoorbeeld doorbetaling in geval van ziekte of arbeidsongeschiktheid) worden de verwachte lasten verantwoord in de periode waarover deze beloning is verschuldigd. Voor op balansdatum bestaande verplichtingen tot het in de toekomst doorbetalen van beloningen aan personeelsleden die op balansdatum naar verwachting blijvend geheel of gedeeltelijk niet in staat zijn om werkzaamheden te verrichten door ziekte of arbeidsongeschiktheid wordt een voorziening opgenomen. De verantwoorde verplichting betreft de beste schatting van de bedragen die noodzakelijk zijn om de desbetreffende verplichting op balansdatum af te wikkelen. De beste schatting is gebaseerd op contractuele afspraken met personeelsleden (CAO en individuele arbeidsovereenkomst). Toevoegingen aan en vrijval van verplichtingen worden ten laste respectievelijk ten gunste van de staat van baten en lasten gebracht.

Voor arbeidsongeschiktheidsrisico's die zijn verzekerd wordt een voorziening getroffen voor het in de toekomst te betalen deel van de verzekeringspremie dat rechtstreeks toe te rekenen is aan het individuele schadeverleden van de vennootschap. Indien geen betrouwbare schatting kan worden gemaakt van de omvang van het in de toekomst te betalen deel van de verzekeringspremies dat rechtstreeks is toe te rekenen aan het individuele schadeverleden van de rechtspersoon wordt geen voorziening opgenomen.

Pensioenen

Uitgangspunt is dat de in de verslagperiode te verwerken pensioenlast gelijk is aan de over die periode aan de pensioenuitvoerder verschuldigde pensioenpremies. Voor zover de verschuldigde premies op balansdatum nog niet zijn voldaan, wordt hiervoor een verplichting opgenomen. Als de op balansdatum reeds betaalde premies de verschuldigde premies overtreffen, wordt een overlopende actiefpost opgenomen voor zover sprake zal zijn van terugbetaling door de pensioenuitvoerder of van verrekening met in de toekomst verschuldigde premies.

De instelling heeft een pensioenregeling bij Stichting Bedrijfspensioenfonds ABP. Op deze pensioenregeling zijn de bepalingen van de Nederlandse Pensioenwet van toepassing en worden op verplichte of contractuele basis premies betaald door de instelling. ABP hanteert het middelloon als pensioengevende salarisgrondslag. ABP probeert ieder jaar de pensioenen te verhogen met de

gemiddelde stijging van de lonen in de sectoren overheid en onderwijs. Wanneer de dekkinggraad lager is dan 105% vindt er geen indexatie plaats. De premies worden verantwoord als personeelskosten zodra deze verschuldigd zijn. Vooruitbetaalde premies worden opgenomen als overlopende activa indien dit tot een terugstorting leidt of tot een vermindering van toekomstige betalingen. Nog niet betaalde premies worden als verplichting op de balans opgenomen.

Door de kredietcrisis en de dalende rente in het afgelopen jaar bevindt de pensioenuitvoerder, Stichting Bedrijfspensioenfonds ABP, zich per balansdatum 2017 in een reservetekort. De dekkinggraad (marktwaarde van de beleggingen uitgedrukt in een percentage van de voorziening pensioenverplichtingen volgens de grondslagen van DNB) van het fonds per balansdatum was 104,4%. Het minimaal vereiste eigen vermogen (dekkinggraad) volgens DNB is 105%. Het vereiste eigen vermogen, gegeven de huidige beleggingsmix, betreft 120%. De pensioenuitvoerder heeft bij DNB een zogenaamd '15/3-herstelplan' ingediend om binnen 3 jaar het eigen vermogen te herstellen tot het vereiste minimum en binnen 15 jaar tot het vereiste eigen vermogen.

Leasing

De instelling kan financiële en operationele leasecontracten afsluiten. Een leaseovereenkomst waarbij de voor- en nadelen verbonden aan het eigendom van het leaseobject geheel of nagenoeg geheel worden overgedragen, worden aangemerkt als een financiële lease. Alle andere leaseovereenkomsten classificeren als operationele lease. Bij de leaseclassificatie is de economische realiteit van de transactie bepalend en niet zozeer de juridische vorm.

Operationele leasing

Bij de instelling kunnen er leasecontracten bestaan waarbij een groot deel van de voor- en nadelen die aan de eigendom verbonden zijn, niet bij de instelling ligt, waarbij het leaseobject niet wordt geactiveerd. Deze leasecontracten worden verantwoord als operationele leasing. Leasebetalingen uit hoofde van operationele leasing worden, rekening houdend met ontvangen vergoedingen van de lessor, op lineaire basis verwerkt in de staat van baten en lasten over de looptijd van het contract.

Bij de Open Universiteit wordt voor de kopieerapparatuur gebruik gemaakt van operationele leasing. De kosten hiervan worden verantwoord onder de fotokopieerkosten.

Financiële baten en -lasten

Rentebaten en rentelasten

Rentebaten worden verantwoord in de periode waartoe zij behoren, rekening houdend met de effectieve rentevoet van de desbetreffende actiefpost. Rentelasten en soortgelijke lasten worden verantwoord in de periode waartoe zij behoren.

Toelichting op het kasstroomoverzicht

Het kasstroomoverzicht is opgesteld volgens de indirecte methode. De geldmiddelen in het kasstroomoverzicht bestaan uit de liquide middelen.

Bepaling reële waarde

De reële waarde van een financieel instrument is het bedrag waarvoor een actief kan worden verhandeld of een passief kan worden afgewikkeld tussen ter zake goed geïnformeerde partijen, die tot een transactie bereid en van elkaar onafhankelijk zijn.

- De reële waarde van niet-beursgenoteerde financiële instrumenten wordt bepaald door de verwachte kasstromen contant te maken tegen een disconteringsvoet die gelijk is aan de geldende risicovrije marktrente voor de resterende looptijd vermeerderd met krediet- en liquiditeitopslagen.

Toelichting op de geconsolideerde balans

VASTE ACTIVA

1.1 Immateriële vaste activa

Het verloop van de immateriële vaste activa is als volgt weer te geven:

Bedragen x € 1.000

	Concessies, vergunningen en rechten van intellectueel eigendom	
	2017	2016
	€	€
Stand per 1 januari		
Aanschafwaarde	981	731
Cum. waardeverminderingen en afschrijvingen	(513)	(394)
Boekwaarde	468	337
Mutaties in de boekwaarde:		
Investerings	249	406
Desinvesterings	(478)	(156)
Afschrijvingen	(273)	(275)
Afschrijvingen desinvesteringen	478	156
Saldo	(24)	131
Stand per 31 december		
Aanschafwaarde	752	981
Cum. waardeverminderingen en afschrijvingen	(308)	(513)
Boekwaarde	444	468
Afschrijvingstermijnen	1-5 jaar	1-5 jaar

Onder concessies, vergunningen en rechten van intellectueel eigendom zijn de kosten verantwoord voor extern aangekochte licenties met een looptijd langer dan een jaar.

1.2 Materiële vaste activa

Het verloop van de materiële vaste activa is als volgt weer te geven:

Bedragen x € 1.000

	Grond	Terrein- werkzaam- heden	Gebouwen	Inventaris en apparatuur	Activa in aanleg	Totaal
	€	€	€	€	€	€
Stand per 1 januari 2017						
Aanschafwaarde	2.069	2.229	30.443	6.620	43	41.404
Cum. waardeverminderingen en afschrijvingen	0	(1.494)	(21.735)	(5.256)	0	(28.485)
Boekwaarde	2.069	735	8.708	1.364	43	12.919
Mutaties in de boekwaarde:						
Investerings	0	0	361	697	0	1.058
Overboeking activa uitvoering	0	0	43	0	(43)	0
Desinvesteringen	0	(78)	(48)	(10)	0	(136)
Afschrijvingen	0	(68)	(983)	(827)	0	(1.878)
Afschrijvingen desinvesteringen	0	78	48	10	0	136
Herwaarderingen	0	0	0	0	0	0
Saldo	0	(68)	(579)	130	(43)	(820)
Stand per 31 december 2017						
Aanschafwaarde	2.069	2.151	30.799	7.307	0	42.326
Cum. waardeverminderingen en afschrijvingen	0	(1.484)	(22.670)	(6.073)	0	(30.227)
Boekwaarde	2.069	667	8.129	1.234	0	12.099

De onroerende zaakbelasting 2017 voor de gebouwen in Heerlen is gebaseerd op een waarde van 10.678 op peildatum 28 februari 2017. De opstallen in Heerlen zijn in 2017 verzekerd voor een waarde van 38.698.

De actuele waarde van de bedrijfsgebouwen en -terreinen (exclusief grond) is ultimo 2017 door onafhankelijke taxateurs gewaardeerd op 11.475. De taxatie is gebaseerd op de methodiek van desktop taxatie, waarbij de in het verleden uitgevoerde taxatie(s) als basis genomen met de desbetreffende uitgangspunten en er ter plekke een gevelinspectie wordt uitgevoerd.

In 2014 zijn een tweetal gebouwen (deels) buiten gebruik gesteld (Pandén Madrid en Athabasca). Beide gebouwen zijn ultimo 2017 gewaardeerd tegen de boekwaarde voor een bedrag van 219. Hierover is gedurende 2017 95 afgeschreven. De opbrengstwaarde van beide gebouwen tezamen op basis van taxatie bedraagt 1.375.

Vlottende activa

1.4 Voorraden

De post voorraad kan als volgt nader worden gespecificeerd:

	31-12-2017		31-12-2016	
	€	€	€	€
Verkrijgingsprijs gebruiksgoederen	1.072		1.118	
Af: Voorziening voor incourantheid	(119)		(65)	
Totaal		953		1.053

De voorraadwaardering op basis van de actuele waarde wijkt niet materieel af van bovenstaande waardering.

1.5 Vorderingen

De post vorderingen kan als volgt nader worden gespecificeerd:

	31-12-2017		31-12-2016	
	€	€	€	€
Studenten/deelnemers/cursisten		3.647		3.828
Overige vorderingen		751		584
Vooruitbetaalde kosten	1.192		1.137	
Verstreckte voorschotten	34		15	
Overige	12		2	
Overlopende activa		1.238		1.154
Af: Voorziening wegens oninbaarheid		(110)		(168)
Totaal		5.526		5.398

Onder de vorderingen zijn geen vorderingen opgenomen met een resterende looptijd langer dan een jaar.

Het verloop van de voorziening wegens oninbaarheid is als volgt:

	2017	2016
	€	€
Stand per 1 januari	(168)	(52)
Onttrekking	82	61
Dotatie	(24)	(177)
Stand per 31 december	(110)	(168)

Debiteuren

	31-12-2017	31-12-2016
	€	€
Debiteuren Studenten/deelnemers/cursisten	3.647	3.828
Af: voorziening dubieuze debiteuren	(110)	(168)
Totaal	3.537	3.660

Overige vorderingen

	31-12-2017	31-12-2016
	€	€
Rente	4	29
Nog te ontvangen subsidiebedragen projecten	421	336
Nog te ontvangen BISS	277	139
Overige	49	80
Totaal	751	584

Vooruitbetaalde kosten

	31-12-2017	31-12-2016
	€	€
Vooruitbetaalde licenties	275	213
Vooruitbetaald overig	917	924
Totaal	1.192	1.137

De post vooruitbetaalde licenties heeft betrekking op licenties met een looptijd korter dan 1 jaar waardoor deze niet zijn geactiveerd.

1.7 Liquide middelen

De post liquide middelen kan als volgt nader worden gespecificeerd:

	31-12-2017	31-12-2016
	€	€
Kasmiddelen	3	3
Tegoeden op bank- en girorekeningen	20.897	19.870
Totaal	20.900	19.873

Er zijn een tweetal bankgaranties afgegeven. Er is een bankgarantie ad 40 door de Open Universiteit aan de Hooge Huys levensverzekeringen afgegeven ten behoeve van de huurovereenkomst van studiecentrum Rotterdam en er is een bankgarantie ad 23 door de Open Universiteit aan Acht- und fünfzigste IFH Geschlossener Immobilienfonds für Holland GmbH & Co. afgegeven ten behoeve van de huurovereenkomst van studiecentrum Zwolle.

De liquide middelen staan ter vrije beschikking van de Open Universiteit.

2.1 Groepsvermogen

Het eigen vermogen wordt in de toelichting op de balans in de enkelvoudige jaarrekening nader toegelicht.

2.2 Voorzieningen

Het verloop van de voorzieningen kan als volgt worden weergegeven:

Bedragen x € 1.000

Personeels-voorzieningen	WW/BW	Reorganisatie 2008	Reorganisatie 2011	Reorganisatie 2013	Voorziening faculteit MST	Eigen risico WAO/WIA	Jubileum-uitkeringen	Totaal
	€	€	€	€	€	€	€	€
Stand per 1 januari 2017	2.291	20	1.248	3.379	470	281	739	8.428
Mutaties:								
Dotatie	1.165	1	182	39	22	570	229	2.208
Vrijval	(821)	0	(54)	(810)	(99)	(171)	0	(1.995)
Onttrekkingen	(573)	(21)	(226)	(599)	(104)	(59)	(111)	(1.693)
Rente mutatie	4	0	11	56	6	(3)	0	74
Stand per 31 december 2017	2.066	0	1.161	2.065	295	618	857	7.062
Kortlopend deel								
< 1 jaar	721	0	271	519	92	184	91	1.878
Middellang deel (2019-2022)								
	996	0	668	1.143	203	279	352	3.641
Langlopend deel								
> 5 jaar	349	0	222	403	0	155	414	1.543

Transitievergoeding

Nieuw in 2017 is het opnemen van een reservering voor transitievergoedingen. In de cao NU, geldig van 2 juli 2016 tot en met 30 juni 2017, is bepaald dat medewerkers van openbare universiteiten, die (onvrijwillig) uit dienst gaan na een dienstverband van twee jaar of langer, per 1 januari 2018 aanspraak hebben op de transitievergoeding. Dit vooruitlopend op de invoering van de Wet normalisering rechtspositie ambtenaren (Wnra) per 1 januari 2020. De transitievergoeding is volgens de wetgever bedoeld als compensatie voor ontslag én om de transitie van de ene baan naar de andere te vergemakkelijken.

De Open Universiteit heeft in de jaarrekening 2017 als onderdeel van de voorziening WW/BW de transitievergoedingen verantwoord voor de afloop van de tijdelijke contracten in boekjaar 2018 en voor in 2017 en 2018 beëindigde vaste dienstverbanden voor een bedrag ad 235. Daarnaast is het beleid dat indien personen nieuw worden opgenomen in één van de andere voorzieningen ook hier transitiekosten voor worden verantwoord. Hiervan was echter enkel sprake voor wat betreft de voorziening WAO. Aan deze voorziening is een bedrag voor transitiekosten toegevoegd van 79. Transitiekosten worden voor 100 procent en tegen nominale waarde. De reden voor het opnemen tegen nominale waarde is gelegen in het moment van uitbetaling direct na uitdiensttreding.

Voorziening WW/BW

De voorziening voor WW/BW betreft de verplichting van de OU om medewerkers salaris door te betalen tijdens de periode van ontslag tot het vinden van een nieuwe baan.

De voorziening WW/BW bestaat uit twee onderdelen. Enerzijds bestaat deze uit een voorziening berekend voor mogelijke toekomstige verplichtingen als gevolg van de afloop van tijdelijke contracten. Anderzijds is een voorziening opgenomen voor personen die een vast dienstverband bij de Open Universiteit hadden, maar vervolgens in de uitkering terecht zijn gekomen.

Voor wat betreft de personen met een vast dienstverband die in de uitkering terecht zijn gekomen geldt dat de Open Universiteit deze verplichting berekent op persoonsniveau en voor 100 procent verantwoordt in de jaarrekening.

Ten aanzien van de voorziening afloop tijdelijk contracten geldt dat deze voorziening wordt berekend op persoonsniveau voor de afloop van de tijdelijke contracten in het betreffende boekjaar en het opeenvolgende boekjaar. Jaarlijks wordt middels 'backtesting' beoordeeld of het waarschijnlijk is dat voor afwikkeling van de verplichting een uitstroom van middelen nodig is. Deze beoordeling wordt uitgevoerd op basis van de feitelijke uitkeringen. Tot en met 2016 is de voorziening afloop tijdelijke contracten afgeschat tegen 25 procent. In 2017 heeft dezelfde beoordeling plaatsgevonden en is geconstateerd dat de onttrekking aan deze voorziening zeer beperkt is. Dit met name door het aantrekken van de arbeidsmarkt. Om die reden heeft met ingang van 2017 een schattingswijziging plaatsgevonden en is de voorziening niet meer afgeschat tegen 25 procent verantwoordt in de jaarrekening maar tegen 10 procent. Het effect van deze schattingswijziging over 2017 bedraagt een vrijval van 351.

Aan de voorziening WW/BW is in 2017 1.165 gedoteerd in verband met de nieuwe verplichting betreffende de transitievergoeding, verplichtingen inzake afloop van tijdelijke contracten en de beëindiging van vaste dienstverbanden. Daarnaast is 821 vrijgevallen met name door het vervallen van rechten. Ten slotte is 573 aan de voorziening onttrokken in verband met uitgaven in 2017 ten behoeve van uitkeringen voor oud-medewerkers.

Voorziening reorganisatie

De voorziening reorganisatiekosten betreft de kosten die direct samenhangen met in gang gezette reorganisaties. Alle drie de reorganisatievoorzieningen zijn gevormd na de formalisering van een gedetailleerd plan voor de reorganisatie en na bekendmaking van de plannen aan de betrokkenen.

Aan de voorziening reorganisatie is in 2017 222 gedoteerd met name in verband met verlenging van uitkeringsrechten. Van de voorziening reorganisatie heeft de Open Universiteit in 2017 864 laten vrijvallen doordat een aantal oud-medewerkers inmiddels een nieuwe baan heeft. Verder is 846 aan de voorziening onttrokken in verband met uitgaven in 2017 ten behoeve van loondoorbetaling en uitkeringen voor oud-medewerkers.

Voorziening Faculteit MST

De voorziening voor de faculteit MST heeft betrekking op verplichting voor loondoorbetaling van boventallig personeel en is gevormd na de formalisering van een gedetailleerd plan voor de reorganisatie en na bekendmaking van de plannen aan de betrokkenen.

Van de voorziening Faculteit MST heeft de Open Universiteit in 2017 99 laten vrijvallen doordat een aantal oud-medewerkers inmiddels een nieuwe baan hebben. Verder is 104 aan de voorziening onttrokken in verband met uitgaven in 2017 ten behoeve van loondoorbetaling en uitkeringen voor oud-medewerkers.

Voorziening eigen risico WAO/WIA

In 2004 is het besluit genomen om ingaande 2004 eigenrisicodragers voor de wet op de arbeidsongeschiktheid (WAO) te worden.

Aan de voorziening eigen risico WAO/WIA is in 2017 570 gedoteerd in verband met de nieuwe gevallen van arbeidsongeschiktheid. Daarnaast is 171 vrijgevallen met name door het vervallen van rechten als gevolg van overlijden. Ten slotte is 59 aan de voorziening onttrokken in verband met uitgaven in 2017 ten behoeve van uitkeringen voor oud-medewerkers.

Voorziening jubileumuitkeringen

De jubileumvoorziening betreft een voorziening voor toekomstige jubileumuitkeringen.

De voorziening jubilea neemt toe met 118 als gevolg van onttrekking voor uitbetaalde jubileumuitkeringen (111) en dotatie in verband met de samenstelling van het medewerkersbestand (229).

Disconteringsvoet

Voorzieningen worden gewaardeerd tegen de contante waarde van de uitgaven die naar verwachting noodzakelijk zijn om de verplichtingen en verliezen af te wikkelen. Bij het contant maken is de lange termijn marktrente ad 0,561% (2016: 0,94%) als disconteringsvoet gehanteerd. De impact van het herzien van dit percentage bedraagt 87. De rentelast ten aanzien van het contant maken van de voorzieningen is in de winst- en verliesrekening verwerkt onder de rubriek mutatie voorzieningen (als onderdeel van de personele lasten).

2.4 Kortlopende schulden

De post kortlopende schulden kan als volgt nader worden gespecificeerd:

	31-12-2017		31-12-2016	
	€	€	€	€
Vooruitgefactureerde en ontvangen				
termijnen onderhanden werk		1.685		2.660
Crediteuren		3.752		3.652
OCW/EZ		145		734
Loonheffing	2.235		2.189	
Omzetbelasting	116		101	
Belastingen en premies sociale verzekeringen		2.351		2.290
Schulden terzake van pensioenen		531		464
Vooruitontvangen cursus- en les gelden	5.996		6.925	
Vooruitontvangen subsidies OCW/EZ geoormerkt	454		552	
Vakantiedagen	1.532		1.371	
Nog te betalen vakantietoelage	848		865	
Nog te ontvangen facturen	721		875	
Te betalen accountants- en administratiekosten	59		38	
Overige	619		491	
Overige schulden en overlopende passiva		10.229		11.117
Totaal		18.693		20.917

Van de kortlopende schulden heeft een bedrag ad 145 een looptijd langer dan een jaar.

Dit bedrag is als volgt opgebouwd:

– Vooruitontvangen bijdrage OCW inzake de reorganisatie 2011	134
– Vooruitontvangen bijdrage OCW inzake de reorganisatie 2013	11

OCW/EZ

Het vooruitontvangen bedrag OCW betreft enerzijds de middels brief OND/ODB-12/3952 U van 3 februari 2012 vooruitontvangen bijdrage OCW inzake de reorganisatie van het Ruud de Moor Centrum (LOOK) 2011 ad 134.

Daarnaast betreft dit de middels brief OND/ODB-13/56289 U van 4 december 2013 vooruitontvangen bijdrage OCW inzake de reorganisatie 2013 van het onderzoekscentrum LOOK ad 11.

Belastingen en premies sociale verzekeringen

Deze post betreft de afdracht omzetbelasting over het vierde kwartaal van 2017 en loonheffing en sociale lasten over de maand december.

Schulden terzake van pensioenen

Deze post betreft de afdracht pensioenpremies over de maand december.

Vooruitgefactureerde en ontvangen termijnen Onderhanden werk

	2017	2016
	€	€
Gerealiseerde projectkosten	7.152	6.391
Toegerekende winsten	(221)	20
Af: Gedeclareerde termijnen	8.616	9.071
Totaal onderhanden projecten	1.685	2.660
Waarde van verricht werk < gefactureerde termijnen	1.685	2.660
Waarde van verricht werk > gefactureerde termijnen	421	336

Het bedrag ad 421 inzake nog te ontvangen subsidiebedragen projecten is verantwoord onder de overige vorderingen 'nog te ontvangen subsidiebedragen projecten'. De gerealiseerde projectkosten zijn niet separaat verantwoord in de staat van baten en lasten, zoals dat voor baten werk derden wel het geval is. Het merendeel van de projectkosten heeft betrekking op lonen en salarissen en zijn aldaar in de staat van baten en lasten verantwoord.

Overzicht geormerkte subsidies OCW en EL&I (RJ 660, model G)

G1 Verantwoording van subsidies zonder verrekeningsclausule

(Regeling ROS art.13, lid 2 sub a en EL&I regelingen betrekking hebbend op de EL&I subsidies)

Omschrijving	Toewijzing		Bedrag van toewijzing EUR	Ontvangen t/m verslagjaar EUR	De prestatie is ultimo verslagjaar conform de subsidiebeschikking (aankruisen wat van toepassing is)	
	Kenmerk	Datum			Geheel uitgevoerd en afgerond	Nog niet geheel uitgevoerd
Besluit vergoeding kosten	OND/ODB-13/56289U	4 december 2013	10.500	10.500	☐	X
Totaal			10.500	10.500		

Niet uit de balans blijkende rechten en verplichtingen

Aansprakelijkheid en garanties

Er zijn een tweetal bankgaranties afgegeven. Hiervoor wordt verwezen naar de toelichting op de liquide middelen 1.7.

Voorwaardelijke verplichtingen

De Open Universiteit staat garant voor de financiële positie van OU Holding BV en haar deelnemingen.

(Meerjarige) financiële verplichtingen

De niet uit de balans blijkende verplichtingen bij de Open Universiteit betreffen de verplichtingen uit hoofde van operationele lease van kopieerapparatuur voor een totaalbedrag van 242. Deze verplichting heeft een resterende looptijd van 34 maanden.

Daarnaast zijn huurcontracten afgesloten ten behoeve van de huisvesting van de studiecetra. De totale huurverplichting bedraagt 1.912. De resterende looptijd kan als volgt worden gespecificeerd:

	EUR
Niet langer dan 1 jaar	1.006
Tussen 1 en 5 jaar	808
	1.814

De operationele kosten worden lineair verspreid over de looptijd van de overeenkomst in de staat van baten en lasten verwerkt.

Ten slotte is de Open Universiteit in 2017 een tweetal investeringsverplichtingen aangegaan voor 2018. Het betreft een opdracht ter uitvoering van het dakwerkzaamheden voor een bedrag van 144 en een opdracht voor uitvoering van gevelonderhoud ter hoogte van 141.

Financiële instrumenten en risicobeheersing

Algemeen

De instelling maakt in de normale bedrijfsuitoefening gebruik van uiteenlopende financiële instrumenten die de instelling blootstelt aan markt-, valuta-, rente-, kasstroom-, krediet- en liquiditeitsrisico. Om deze risico's te beheersen heeft de instelling een beleid inclusief een stelsel van limieten en procedures opgesteld om de risico's van onvoorspelbare ongunstige ontwikkelingen op de financiële markten en daarmee de financiële prestaties van de instelling te beperken.

De instelling zet geen afgeleide financiële instrumenten in om risico's te beheersen.

Markt- en prijsrisico

De instelling belegt niet in effecten en loopt derhalve geen significante prijsrisico's.

Valutarisico

De instelling is voornamelijk werkzaam in Nederland en loopt derhalve geen significante valutarisico's.

Rente- en kasstroomrisico

De instelling loopt renterisico over de rentedragende vorderingen (liquide middelen).

Voor vorderingen met variabele renteaftspraken loopt de instelling risico ten aanzien van toekomstige kasstromen; met betrekking tot vastrentende vorderingen loopt de instelling risico's over de reële waarde als gevolg van wijzigingen in de marktrente.

Met betrekking tot de vorderingen worden geen financiële derivaten met betrekking tot renterisico gecontracteerd.

Kredietrisico

De onderneming loopt kredietrisico over vorderingen opgenomen onder handels- en overige vorderingen. Het kredietrisico is geconcentreerd bij een groot aantal tegenpartijen (of economisch verbonden tegenpartijen). De hoogste individuele vordering bedraagt 276. Met deze tegenpartijen bestaat een lange relatie; zij hebben altijd tijdig aan hun betalingsverplichtingen voldaan.

Liquiditeitsrisico

De instelling maakt op dit moment geen gebruik van bancaire kredietfaciliteiten. Voor zover noodzakelijk, zullen nadere zekerheden worden verstrekt aan de bank voor beschikbare kredietfaciliteiten.

De instelling bewaakt de liquiditeitspositie door middel van opvolgende liquiditeitsbegrotingen. Het management ziet erop toe dat voor de instelling steeds voldoende liquiditeiten beschikbaar zijn om aan de verplichtingen te kunnen voldoen.

Reële waarde

De reële waarde van in de balans opgenomen financiële instrumenten verantwoord onder kasmiddelen, kortlopende vorderingen en schulden e.d. benadert de boekwaarde daarvan.

Toelichting op de geconsolideerde staat van baten en lasten

Algemeen

Voor een analyse van de realisatie 2017 ten opzichte van de begroting 2017 en ten opzichte van de realisatie 2016 wordt verwezen naar de tekst opgenomen na de staat van baten en lasten opgenomen op pagina 92.

BATEN

3.1 Rijksbijdrage OCW

Deze post kan als volgt nader worden gespecificeerd:

	2017	Begroting 2017	2016
	€	€	€
3.1.1 Rijksbijdrage OCW	43.076	41.988	39.667
Totaal rijksbijdragen	43.076	41.988	39.667

3.1.1 Rijksbijdrage OCW

De totaal verantwoorde rijksbijdrage van 43.076 bestaat enerzijds uit de lumpsum rijksbijdrage voor het jaar 2017 van 42.645 en anderzijds voor 431 uit de realisatie van Geesteswetenschappen.

De lumpsumvergoeding betreft de toegekende rijksbijdrage en prestatiebekostiging conform brief d.d. 19 december 2017 kenmerk 2017/2/701608 en brief d.d. 20 juli 2017 kenmerk 2017/2/512677 voor een bedrag van 42.645. Verder heeft een bedrag van 431 betrekking op Geesteswetenschappen. Dit deel van de rijksbijdrage is als vooruitontvangen op de balans verantwoord. Het bedrag valt geleidelijk vrij in de opbrengsten naar rato van voortgang van de werkzaamheden.

3.2 Cursus-, les- en examengelden

Deze post kan als volgt nader worden gespecificeerd:

	2017	Begroting 2017	2016
	€	€	€
Inschrijvingen	14.008	13.826	13.010
Commerciële opleidingen	2.227	3.130	2.534
Inschrijfgelden (oude regime)	0	0	(1)
Kortingsregeling KCOU	(415)	(230)	(421)
Overige kortingen	(71)	0	(1)
Overige kortingen (oude regime)	(7)	0	(4)
Tentamengelden	12	0	11
Vrijstellingsverzoeken	396	282	298
Vrijval/(dotatie) vooruitontvangen cursusgelden	897	0	409
Totaal cursus-, les-, en examengelden	17.047	17.008	15.835

Specificatie cursus-, les- en examengelden naar hoofdkostenplaatsen

	2017	2016
	€	€
Afdeling		
Cultuur- en Rechtswetenschappen	5.300	5.259
Management, Science & Technology	6.291	6.029
Psychologie en onderwijswetenschappen	5.007	4.558
Totaal faculteiten	16.598	15.846
Overig	449	(11)
Totaal	17.047	15.835

3.3 Baten werk in opdracht van derden

Deze post kan als volgt nader worden gespecificeerd:

	2017		Begroting 2017		2016
	€	€	€	€	€
Contractonderwijs		270		495	909
Internationale organisaties	1.208		1.357		1.318
Nationale overheden	247		0		1.286
NRO	472		400		370
NWO/ZonMW	234		160		331
KWF	85		335		314
Aids Fonds	14		0		53
Non-profit organisaties	201		57		42
Contractonderzoek		2.461		2.309	3.714
Overige baten werk in opdracht van derden		917		367	713
Totaal baten werk in opdracht van derden		3.648		3.171	5.336

3.4 Overige baten

Deze post kan als volgt nader worden gespecificeerd:

	2017	Begroting 2017	2016
	€	€	€
Detachering personeel	378	116	433
Inkomsten auteursrechten	88	70	63
Verhuur onroerend goed	215	191	367
BTW pro rata regeling	89	60	89
Opbrengst bedrijfsrestaurant	84	100	94
Bijdrage Phd program	81	185	195
Kies op Maat	0	0	57
Overige posten	391	132	346
Totaal overige baten	1.326	854	1.644

In bovenstaande specificatie zijn onder de overige posten enkel opbrengsten beneden 50 verantwoord.

LASTEN

4.1 Personele lasten

De personele lasten kunnen als volgt worden gespecificeerd:

	2017	Begroting 2017	2016
	€	€	€
Brutolonen en salarissen	32.541	33.384	31.182
Sociale lasten en pensioenpremies	8.478	8.220	7.677
4.1.1 Lonen en salarissen	41.019	41.604	38.859
Mutatie voorzieningen	(150)	316	(799)
Inhuur derden regulier	3.291	3.204	4.549
Overige	1.098	908	626
4.1.2 Overige personele lasten	4.239	4.428	4.376
Totaal	45.258	46.032	43.235

Bovenstaande posten kunnen als volgt nader worden gespecificeerd:

	2017	Begroting 2017	2016
	€	€	€
Brutolonen en salarissen			
Salarissen	27.594	28.258	26.394
Vakantietoelagen	2.254	2.321	2.168
Overige toelagen	2.693	2.805	2.620
Totaal beloning voor arbeid	32.541	33.384	31.182

	2017	Begroting 2017	2016
	€	€	€
Sociale lasten en pensioenpremies			
Pensioenpremies	4.957	4.552	4.251
Overige sociale lasten	3.521	3.668	3.426
Totaal sociale lasten	8.478	8.220	7.677

De pensioenregeling betreft een toegezegde-pensioenregeling, welke verwerkt is als een toegezegde-bijdrageregeling. Het pensioen is toegekend op basis van het middelloonstelsel en is ondergebracht bij het ABP/Loyalis. De Open Universiteit heeft in het geval van een tekort geen verplichting tot het voldoen van aanvullende bijdragen, anders dan hogere toekomstige premies.

	2017	Begroting 2017	2016
	€	€	€
Mutatie voorzieningen			
WW/ BW voorziening	348	126	198
Reorganisatie voorziening 2008	1	0	(47)
Reorganisatie voorziening 2011	139	0	(215)
Reorganisatie voorziening 2013	(715)	0	(667)
Voorziening faculteit MST 2014	(71)	0	69
Eigen risico WAO voorziening	396	0	(69)
Jubileumuitkeringen	229	190	70
	<u>327</u>	<u>316</u>	<u>(661)</u>
Vrijval bijdrage OCW inzake de reorganisatie 2013 van het onderzoekscentrum LOOK	(477)	0	(138)
Totaal mutatie voorzieningen	(150)	316	(799)

De gemiddelde formatie nam toe van 521 fte ultimo 2016 tot 522 fte ultimo 2017, hetgeen overeenkomt met een stijging van 0,2% (fte zijn excl. stagiaires).

Personele lasten en fte-verdeling gesplitst naar hoofdkostenplaats

	Rekening 2017 x € 1.000	Rekening 2016 x € 1.000	Bezetting 31-12-2017 WP fte	Bezetting 31-12-2017 OBP fte
Afdeling				
Cultuur- en Rechtswetenschappen	6.497	6.075	63	13
Management, Science & Technology	9.339	8.077	92	24
Psychologie en onderwijswetenschappen	12.254	11.834	115	35
Totaal faculteiten	28.090	25.986	270	72
Totaal overige afdelingen	14.027	13.499	4	183
Subtotaal	42.117	39.485	274	255
			2016: 259	2016: 256
			(fte zijn excl. stagiaires)	
Mutatie voorzieningen	(150)	(799)		
Inhuur derden	3.291	4.549		
Totaal	45.258	44.235		

WNT-verantwoording 2017 Open Universiteit

Op 1 januari 2013 is de Wet normering topinkomens (WNT) in werking getreden. De WNT is van toepassing op de Open Universiteit. Het voor de Open Universiteit toepasselijke bezoldigingsmaximum is in 2017 € 153. De voor de Open Universiteit van toepassing zijnde regeling is de regeling bezoldiging topfunctionarissen OCW-sectoren.

Bezoldiging topfunctionarissen

1a Leidinggevende topfunctionarissen, gewezen topfunctionarissen met dienstbetrekking en leidinggevende topfunctionarissen zonder dienstbetrekking vanaf de 13^e maand van de functievervulling

Bedragen x € 1

	mr. A.D. van der Feltz	drs. S.P. van den Eijnden	prof. mr. A. Oskamp
Funcctiegegevens	Voorzitter College van bestuur	Voorzitter College van bestuur	Rector magnificus
Aanvang en einde functievervulling in 2017	1/1 - 31/12	n.v.t.	1/1 - 31/12
Omvang dienstverband (in fte)	1,0	n.v.t.	1,0
Gewezen topfunctionaris?	nee	n.v.t.	nee
(Fictieve) dienstbetrekking?	ja	n.v.t.	ja
Bezoldiging			
Beloning plus belastbare onkostenvergoedingen	137.951	0	154.749
Beloningen betaalbaar op termijn	17.386	0	17.862
<i>Subtotaal</i>	155.337	0	172.611
Individueel toepasselijk bezoldigingsmaximum	153.000	N.v.t.	153.000
-/- Onverschuldigd betaald bedrag	2.337	0	N.v.t.
Totale bezoldiging	153.000	0	172.611
Reden waarom de overschrijding al dan niet is toegestaan	Als gevolg van doorwerking cao loonstijging	N.v.t.	Overgangsrecht van toepassing
Gegevens 2016			
Aanvang en einde functievervulling in 2016	1/6 - 31/12	1/1 - 01/03	1/1 - 31/12
Omvang dienstverband 2016 (in fte)	1,0	1,0	1,0
Beloning plus belastbare onkostenvergoedingen	79.430	29.513	152.949
Beloningen betaalbaar op termijn	8.859	2.603	15.452
Totale bezoldiging 2016	88.289	32.116	168.401

Op grond van de Regeling bezoldiging topfunctionarissen OCW-sectoren geldt voor de Open Universiteit klasseindeling E (13-15 complexiteitspunten). Het aantal complexiteitspunten voor de Open Universiteit bedraagt voor 2017 15 punten. De gemiddelde baten in het vierde, derde en tweede jaar voorafgaand aan het kalenderjaar waarin het bezoldigingsmaximum is toegepast ligt tussen de 25 en 75 miljoen. Het aantal punten toegekend voor criteria 1 bedraagt derhalve 6 punten. Voor criteria 2 ligt het gemiddeld aantal leerlingen, deelnemers en studenten tussen de 10.000 en 20.000. Het aantal punten hiervoor bedraagt 4. Ten slotte biedt de Open Universiteit wetenschappelijk onderwijs aantal in zeven verschillende onderwijssectoren, waardoor het aantal punten toegekend voor criteria 3 het maximale van 5 punten bedraagt.

Voor elke hierboven vermelde onverschuldigde betaling is een vordering ingesteld die is inbegrepen in de post Vorderingen 'verstreckte voorschotten'.

1c. Toezichthoudende topfunctionarissen

Bedragen x € 1

	drs. R.M. Smit	mw. mr. A.H. Brouwer-Korf	prof. dr. ir. J.M.L. van Engelen	drs. Ph.F. M. Raets	mw. prof. dr. V. Evers	mw. dr. M. de Brabander	prof. dr. M. van der Wende
Functiegegevens	Voorzitter	Voorzitter	Lid	Lid	Lid	Lid	Lid
Aanvang en einde functie- vervulling in 2017	1/1 - 31/1	n.v.t.	1/1 - 28/2	1/1 - 31/12	1/1 - 31/12	1/1 - 31/12	1/3 - 31/12
Bezoldiging							
Beloning plus belastbare onkostenvergoedingen	17.285	0	1.920	11.523	11.523	11.523	9.603
Beloningen betaalbaar op termijn	0	0	0	0	0	0	0
<i>Subtotaal</i>	17.285	0	1.920	11.523	11.523	11.523	9.603
Individueel toepasselijk bezoldigingsmaximum	22.950	n.v.t.	2.550	15.300	15.300	15.300	12.750
-/- Onverschuldigd betaald bedrag	0	n.v.t.	0	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
Totale bezoldiging	17.285	0	1.920	11.523	11.523	11.523	9.603
Reden waarom de overschrijding al dan niet is toegestaan	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
Gegevens 2016							
Aanvang en einde functievervulling in 2016	1/1 - 31/12	1/1 - 31/1	1/1 - 31/12	1/1 - 31/12	1/1 - 31/12	1/2 - 31/12	n.v.t.
Beloning plus belastbare onkostenvergoedingen	16.733	1.440	11.523	11.523	11.523	10.563	n.v.t.
Beloningen betaalbaar op termijn	0	0	0	0	0	0	n.v.t.
Totale bezoldiging 2016*	16.733	1.440	11.523	11.523	11.523	10.563	n.v.t.

* De vergelijkende cijfers voor 2016 zijn aangepast. In de jaarrekening 2016 is abusievelijk BTW en afdracht ZWV in de bezoldiging meegenomen.

Overige rapportageverplichtingen op grond van de WNT

Naast de hierboven vermelde topfunctionarissen zijn er geen niet-topfunctionarissen met een dienstbetrekking die in 2017 een bezoldiging boven het algemene WNT-maximum hebben ontvangen. Er zijn in 2017 geen ontslaguitkeringen betaald aan overige functionarissen die op grond van de WNT dienen te worden vermeld, of die in eerdere jaren op grond van de WOPT of de WNT vermeld zijn of hadden moeten worden.

De bezoldiging van de CvB-leden is vanaf 2002 gebaseerd op de landelijk ingevoerde HAY-systematiek.

Bovenvermelde bezoldigingen en vergoedingen zijn inbegrepen in de personele lasten van de overige afdelingen.

4.2 Afschrijvingen

De afschrijvingen kunnen als volgt nader worden gespecificeerd:

	2017	Begroting 2017	2016
	€	€	€
4.2.1 Afschrijving immateriële vaste activa	273	270	275
4.2.2 Afschrijving materiële vaste activa	1.878	1.880	1.928
Totaal afschrijvingen	2.151	2.150	2.203

Bovenstaande posten kunnen als volgt nader worden gespecificeerd:

4.2.1 Afschrijving immateriële vaste activa

	2017	Begroting 2017	2016
	€	€	€
Afschrijving concessies, vergunningen en rechten van intellectueel eigendom	273	270	275
Totaal afschrijvingen immateriële vaste activa	273	270	275

4.2.2 Afschrijving materiële vaste activa

	2017	Begroting 2017	2016
	€	€	€
Afschrijving gebouwen en terreinwerkzaamheden	1.051	1.173	1.109
Afschrijving apparatuur en inventaris	827	707	819
Tussentelling	1.878	1.880	1.928
Af/Bij: boekwinst c.q. boekverlies desinvesteringen	0	0	0
Totaal afschrijvingen materiële vaste activa	1.878	1.880	1.928

4.3 Huisvestingslasten

Deze post kan als volgt nader worden gespecificeerd:

	2017	Begroting 2017	2016
	€	€	€
4.3.1 Huur	1.234	1.247	1.243
4.3.2 Verzekeringen	54	65	53
4.3.3 Onderhoud- en exploitatievoorzieningen	456	356	332
4.3.4 Energie en water	263	300	285
4.3.5 Schoonmaakkosten	323	330	319
4.3.6 Heffingen	72	75	72
4.3.7 Overige huisvestingslasten	116	178	113
Totaal huisvestingslasten	2.518	2.491	2.417

4.4 Overige lasten

Deze post kan als volgt nader worden gespecificeerd:

	2017	Begroting 2017	2016
	€	€	€
4.4.1 Administratie- en beheerslasten	636	726	749
4.4.2 Duurzame aanschaffingen	355	119	158
4.4.2 Materiaalgebonden lasten	1.588	1.599	1.428
4.4.3 Dotaties voorzieningen	24	0	177
4.4.4 Algemene kosten	8.771	8.727	8.596
Totaal overige lasten	11.374	11.171	11.108

Bovenstaande posten kunnen als volgt nader worden gespecificeerd:

	2017	Begroting 2017	2016
	€	€	€
Administratie- en beheerslasten			
Representatiekosten	97	87	90
Consumpties op de werkplek	93	107	110
Fotokopieerkosten	137	178	184
Vergaderkosten	194	200	206
Mobiele telefonie	26	76	78
Overige materiaalgebonden lasten	89	78	81
Totaal administratie- en beheerslasten	636	726	749

In het bedrag van 137 fotokopieerkosten is inbegrepen 96 voor de lease van de fotokopieerapparatuur.

	2017	Begroting 2017	2016
	€	€	€
Materiaal gebonden lasten			
Verbruik cursusmaterialen	1.381	1.492	1.126
Overige materiaalgebonden lasten	207	107	302
Totaal materiaalgebonden lasten	1.588	1.599	1.428

	2017	Begroting 2017	2016
	€	€	€
Dotaties voorzieningen			
Dotatie voorziening debiteuren	24	0	177
Dotatie voorziening overige vorderingen	0	0	0
Totaal dotaties voorzieningen	24	0	177

	2017	Begroting 2017	2016
	€	€	€
Algemene kosten			
Reis- en verblijfkosten	766	520	796
Computerkosten	1.879	1.878	1.876
Publiciteit en voorlichting	1.457	1.221	1.275
Honoraria derden en advieskosten	2.515	2.341	2.692
Overige algemene kosten	2.154	2.767	1.957
Totaal algemene kosten	8.771	8.727	8.596

De overige algemene kosten kunnen als volgt nader worden gespecificeerd:

	2017	Begroting 2017	2016
	€	€	€
Overige algemene kosten			
Samenwerkingskosten UM	829	880	817
Contributies, bijdragen en lidmaatschappen	339	553	334
Porti- en vrachtkosten	394	418	452
Kosten bedrijfsrestaurant	90	136	82
Overige algemene kosten	502	780	272
Totaal overige algemene kosten	2.154	2.767	1.957

Toelichting accountants honoraria

In het boekjaar en voorgaand boekjaar zijn de volgende bedragen (inclusief BTW) aan accountants-honoraria ten laste van het resultaat gebracht:

	Accountant Deloitte 2017	Overig Deloitte 2017	Totaal Deloitte 2017
	€	€	€
Onderzoek van de jaarrekening	115	0	115
Werkzaamheden ten behoeve van overige verklaringen	18	0	18
Adviesdiensten op fiscaal terrein	0	0	0
Andere niet-controlediensten	0	0	0
Totaal honoraria betaald aan de externe accountant	133	0	133

	Accountant KPMG 2017	Overig KPMG 2017	Totaal 2017
	€	€	€
Onderzoek van de jaarrekening	18	0	18
Werkzaamheden ten behoeve van overige verklaringen	18	0	18
Adviesdiensten op fiscaal terrein	0	41	41
Andere niet-controlediensten	3	0	3
Totaal honoraria betaald aan de externe accountant	39	41	80

	KPMG Accountant 2016	Overig KPMG 2016	Totaal KPMG 2016
	€	€	€
Onderzoek van de jaarrekening	96	0	96
Onderzoek prestatieafspraken	5	0	5
Werkzaamheden ten behoeve van overige verklaringen	48	0	48
Adviesdiensten op fiscaal terrein	0	61	61
Andere niet-controlediensten	31	0	31
Totaal honoraria betaald aan de externe accountant	180	61	241

De bedragen zijn opgenomen onder de post honoraria derden en advieskosten ad 2.515 (in 2016 2.692).

Bovenstaande honoraria betreffen uitsluitend de werkzaamheden die bij de instelling en de in de consolidatie betrokken maatschappijen zijn uitgevoerd door accountantsorganisaties en externe accountants zoals bedoeld in art. 1, lid 1 Wta (Wet toezicht accountantsorganisaties) en de in rekening gebrachte honoraria van het gehele netwerk waartoe de accountantsorganisatie behoort.

Specificatie overige lasten naar hoofdkostenplaatsen

	Rekening 2017 x € 1.000	Rekening 2016 x € 1.000
Afdeling		
Cultuur- en Rechtswetenschappen	962	989
Management, Science & Technology	1.627	1.660
Psychologie en onderwijswetenschappen	1.651	1.601
Totaal faculteiten	4.240	4.250
Totaal overige afdelingen	7.134	6.858
Totaal	11.374	11.108

5 Financiële baten en lasten

Deze post kan als volgt nader worden gespecificeerd:

	2017 €	Begroting 2017 €	2016 €
Rentebaten	5	39	35
Saldo financiële baten en lasten	5	39	35

Verbonden partijen

Onder transacties wordt verstaan een overdracht van middelen, diensten of verplichtingen, ongeacht of er een bedrag in rekening is gebracht. De bezoldiging van de bestuurders en toezichthouders is opgenomen op pagina 127 (WNT).

Er hebben zich geen transacties met verbonden partijen voorgedaan op niet-zakelijke grondslag.

Verbonden partijen (model E):

Bedragen x € 1.000

Naam	Juridische vorm	Statutaire zetel	Code activiteiten	Eigen vermogen 31-12-2017 €	Resultaat 2017 €	Art 2:403 BW Ja/nee	Deelname %	Consolidatie Ja/Nee
OU Holding BV	BV	Heerlen	4	100	0	Nee	100	Ja
Open Universiteit Diensten BV	BV	Heerlen	4	10	0	Nee	100	Ja
Open Universiteit Deelnemingen BV	BV	Heerlen	4	10	0	Nee	100	Ja
Open Universiteit Bedrijfsopleidingen BV	BV	Heerlen	1	76	0	Nee	100	Ja
LEX BV	BV	Heerlen	4	11	0	Nee	100	Ja

Enkelvoudige balans per 31 december 2017

Na voorstel resultaatbestemming

Bedragen x € 1.000

	31-12-2017	31-12-2016
	€	€
ACTIVA		
Vaste activa		
1.1 Immateriële vaste activa	444	468
1.2 Materiële vaste activa		
1.2.1 Gebouwen en terreinen	10.865	11.512
1.2.2 Inventaris en apparatuur	1.234	1.364
1.2.3 Activa in aanleg	0	43
	12.099	12.919
1.3 Financiële vaste activa	101	101
Vlottende activa		
1.4 Voorraden	953	1.053
1.5 Vorderingen		
1.5.1 Debiteuren	3.537	3.660
1.5.2 Overige vorderingen	751	584
1.5.3 Overlopende activa	1.238	1.154
	5.526	5.398
1.7 Liquide middelen	20.788	19.761
Totaal activa	39.911	39.700

	31-12-2017	31-12-2016
	€	€
PASSIVA		
2.1 Eigen vermogen		
2.1.1 Algemene reserve (publiek)	14.563	10.762
2.1.1 Algemene reserve (privaat)	(408)	(408)
2.1.2 Bestemmingsreserve (publiek)	0	0
	<u>14.155</u>	<u>10.354</u>
2.2 Voorzieningen		
	7.062	8.428
2.4 Kortlopende schulden		
2.4.3 Crediteuren	3.752	3.652
2.4.6 Rekening-courant verbonden ondernemingen	0	0
2.4.7 Belastingen en sociale premies	2.882	2.754
2.4.10 Overlopende passiva	12.060	14.512
	<u>18.694</u>	<u>20.918</u>
Totaal passiva	<u>39.911</u>	<u>39.700</u>

Enkelvoudige staat van baten en lasten 2017

Bedragen x € 1.000

	Begroting 2018	Rekening 2017	Begroting 2017	Rekening 2016
	€	€	€	€
Baten				
3.1 Rijksbijdrage OCW	43.530	43.076	41.988	39.667
3.2 Cursus-, les- en examengelden	18.256	17.047	17.008	15.835
3.3 Baten werk in opdracht van derden	3.308	3.648	3.171	5.336
Resultaat deelneming	0	0	0	0
3.4 Overige baten	1.060	1.326	854	1.644
Totaal baten	66.154	65.097	63.021	62.482
Lasten				
4.1 Personele lasten	48.117	45.258	46.032	43.235
4.2 Afschrijvingen	2.035	2.151	2.150	2.203
4.3 Huisvestingslasten	2.401	2.518	2.491	2.417
4.4 Overige lasten	12.397	11.374	11.171	11.108
Totaal lasten	64.950	61.301	61.844	58.963
Saldo baten en lasten	1.204	3.796	1.177	3.519
5 Financiële baten en lasten	0	5	39	35
Resultaat	1.204	3.801	1.216	3.554

Grondslagen voor de waardering van activa en passiva en voor resultaatbepaling

Algemeen

De enkelvoudige jaarrekening maakt deel uit van de jaarrekening 2017 van de instelling. Voor zover posten uit de enkelvoudige balans en de enkelvoudige staat van baten en lasten hierna niet nader zijn toegelicht, wordt verwezen naar de toelichting op de geconsolideerde balans en staat van baten en lasten.

De grondslagen van waardering en van resultaatbepaling voor de enkelvoudige jaarrekening en de geconsolideerde jaarrekening zijn gelijk.

Voor de grondslagen van de waardering van activa en passiva en voor de bepaling van het resultaat wordt verwezen naar de op pagina 98 tot en met 110 opgenomen toelichting op de geconsolideerde balans en staat van baten en lasten.

Financiële vaste activa

Deelnemingen waarin invloed van betekenis op het zakelijke en financiële beleid kan worden uitgeoefend, worden gewaardeerd volgens de vermogensmutatiemethode op basis van de nettovermogenswaarde.

Bij de bepaling van de nettovermogenswaarde worden de waarderingsgrondslagen van de instelling gehanteerd; voor deelnemingen waarvan onvoldoende gegevens beschikbaar zijn voor aanpassing aan deze grondslagen, wordt uitgegaan van de waarderingsgrondslagen van de desbetreffende deelneming.

Deelnemingen met een negatieve nettovermogenswaarde worden op nihil gewaardeerd. Wanneer de instelling geheel of ten dele garant staat voor de schulden van de betreffende deelneming, dan wel de feitelijke verplichting heeft de deelneming (voor haar aandeel) in staat te stellen tot betaling van haar schulden, wordt een voorziening gevormd. Deze voorziening wordt primair ten laste van de vorderingen op deze deelneming gevormd en voor het overige onder de voorzieningen ter grootte van het aandeel in de door de deelneming geleden verliezen, dan wel voor de verwachte betalingen door de instelling ten behoeve van deze deelneming.

Resultaat deelnemingen

Het aandeel in het resultaat van ondernemingen waarin wordt deelgenomen omvat het aandeel van de instelling in de resultaten van deze deelnemingen. Resultaten op transacties waarbij overdracht van activa en passiva tussen de instelling en haar deelnemingen en tussen deelnemingen onderling heeft plaatsgevonden, zijn geëlimineerd voor zover deze als niet gerealiseerd kunnen worden beschouwd.

Toelichting op de enkelvoudige balans en staat van baten en lasten

1.3 Financiële vaste activa

Het verloop van de financiële vaste activa kan als volgt worden gespecificeerd:

	Groepsmaatschappijen	
	2017	2016
	€	€
Stand per 1 januari	101	101
Resultaat deelnemingen	0	0
Stand per 31 december	101	101

Deelnemingen

De geconsolideerde balans en staat van baten en lasten omvat naast de cijfers van de Open Universiteit ook de gegevens van de 5 hierna genoemde deelnemingen.

De belangen van de instelling in andere maatschappijen zijn als volgt verdeeld:

	Aandeel in geplaatst kapitaal in %
Naam, vestigingsplaats	
OU Holding BV, Heerlen	100%
Open Universiteit Diensten BV, Heerlen	100%
Open Universiteit Deelnemingen BV, Heerlen	100%
Open Universiteit Bedrijfsopleidingen BV, Heerlen	100%
LEX BV, Heerlen	100%

1.5 Debiteuren

	31-12-2017	31-12-2016
	€	€
Debiteuren Studenten/deelnemers/cursisten	3.537	3.660
Vorderingen op groepsmaatschappijen	0	0
Totaal	3.537	3.660

Rekening-courant verbonden ondernemingen

In 2015 is besloten de rekening-courant verhoudingen tussen de Open Universiteit en haar deelnemingen af te wikkelen. De reden hiervoor is gelegen in het feit dat dit tot 1 januari 2016 vrijgesteld van vennootschapsbelasting kon worden afgewikkeld.

2.1 Eigen vermogen

Bedragen x € 1.000

	Stand per 1 januari 2017	Resultaat	Overige mutaties 2017	Stand per 31 december 2017
	€	€	€	€
Algemene reserve				
2.1.1 Algemene reserve				
Publiek	10.762	3.801	0	14.563
Privaat	(408)	0	0	(408)
Stand per 31 december 2017	10.354	3.801	0	14.155

Het verschil tussen het geconsolideerd en enkelvoudig vermogen van 12 is het gevolg van de afhandeling van de rekening-courant posities met de OU deelnemingen in 2015.

Algemene reserve (publiek)

Het verloop van de algemene reserve in 2017 kan als volgt worden weergegeven:

	2017 x € 1.000	2016 x € 1.000
Stand per 1 januari	10.762	7.180
Bij/af: overboeking van c.q. naar bestemmingsreserve/fonds	0	28
Bij/af: exploitatiesaldo	3.801	3.554
Stand per 31 december	14.563	10.762

Algemene reserve (privaat)

Het verloop van de algemene reserve in 2017 kan als volgt worden weergegeven:

	2017 x € 1.000	2016 x € 1.000
Stand per 1 januari	(408)	(408)
Bij/af: exploitatiesaldo	0	(0)
Stand per 31 december	(408)	(408)

Bestemmingsfonds

Bestemmingsfonds Promotiefonds LOOK (publiek)

Het verloop van het bestemmingsfonds in 2017 kan als volgt worden weergegeven:

	2017	2016
	x € 1.000	x € 1.000
Stand per 1 januari	0	28
Dotatie	0	0
Onttrekking	0	(28)
Stand per 31 december	0	0

2.2 Voorzieningen

Het verloop van deze post in 2017 is als volgt weer te geven:

Bedragen x € 1.000

	Personeelsvoorzieningen
	€
Stand per 1 januari 2017	8.428
Mutaties	(1.366)
Stand per 31 december 2017	7.062

2.4.3 Crediteuren

	31-12-2017	31-12-2016
	€	€
Crediteuren	3.752	3.652
Schulden aan groepsmaatschappijen	0	0
Totaal	3.752	3.652

Resultaat deelneming

De opbrengst deelneming kan als volgt worden gespecificeerd:

	2017	Begroting 2017	2016
	€	€	€
OU Holding BV	0	0	0
Totaal	0	0	0

Ondertekening door College van bestuur voor akkoord

Heerlen, 8 juni 2018

Mr. A.D. van der Feltz

Prof. mr. A. Oskamp

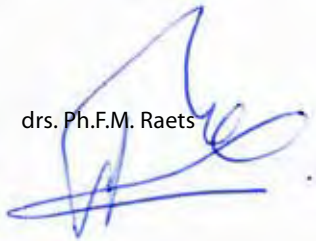
Ondertekening door Raad van toezicht voor akkoord

Heerlen, 8 juni 2018

drs. R.M. Smit

drs. Ph.F.M. Raets

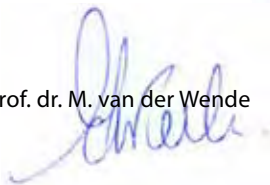
mw. prof. dr. V. Evers

mw. dr. E.M.M. de Brabander

prof. dr. M. van der Wende

Gebeurtenissen na balansdatum

Er hebben zich geen gebeurtenissen na balansdatum voorgedaan die nadere informatie geven over de feitelijke situatie per balansdatum.

Voorstel tot resultaatbestemming

Het resultaat 2017 ad 3.801 positief is toegevoegd aan de algemene reserve; zijnde 3.801 publiek en 0 privaat.

Vooruitlopend op een definitieve goedkeuring door de Raad van toezicht is de resultaatbestemming reeds in de jaarrekening verwerkt.

Nevenvestigingen

De Open Universiteit heeft nevenvestigingen in de vorm van vijftien studiecetra verspreid over het land. Naast Heerlen zijn de studiecetra gevestigd in Alkmaar, Amsterdam, Den Haag, Vlissingen, Leeuwarden, Groningen, Emmen, Zwolle, Enschede, Utrecht, Rotterdam, Nijmegen, Breda en Eindhoven.

Overige gegevens

Controleverklaring van de onafhankelijk accountant

Aan: de Raad van toezicht van de Open Universiteit

Verklaring over de in het jaarverslag opgenomen jaarrekening 2017

Ons oordeel

Wij hebben de jaarrekening 2017 van de Open Universiteit te Heerlen gecontroleerd.

Naar ons oordeel:

- Geeft de in het jaarverslag opgenomen jaarrekening een getrouw beeld van de grootte en de samenstelling van het vermogen van de Open Universiteit op 31 december 2017 en van het resultaat over 2017 in overeenstemming met de Regeling jaarverslaggeving onderwijs.
- Zijn de in de jaarrekening verantwoorde baten en lasten alsmede de balansmutaties over 2017 in alle van materieel belang zijnde aspecten rechtmatig tot stand gekomen in overeenstemming met de in de relevante wet- en regelgeving opgenomen bepalingen, zoals opgenomen in paragraaf 2.3.1 Referentiekader van het Onderwijsaccountantsprotocol OCW 2017.

De jaarrekening bestaat uit:

- 1 De geconsolideerde en enkelvoudige balans per 31 december 2017.
- 2 De geconsolideerde en enkelvoudige staat van baten en lasten over 2017.
- 3 De toelichting met een overzicht van de gehanteerde grondslagen voor financiële verslaggeving en andere toelichtingen.

De basis voor ons oordeel

Wij hebben onze controle uitgevoerd volgens het Nederlands recht, waaronder ook de Nederlandse controlestandaarden en het Onderwijsaccountantsprotocol OCW 2017 vallen. Onze verantwoordelijkheden op grond hiervan zijn beschreven in de sectie 'Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening'.

Wij zijn onafhankelijk van de Open Universiteit, zoals vereist in de Verordening inzake de onafhankelijkheid van accountants bij assurance-opdrachten (VIO) en andere voor de opdracht relevante onafhankelijkheidsregels in Nederland. Verder hebben wij voldaan aan de Verordening gedrags- en beroepsregels accountants (VGBA).

Wij vinden dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel.

Verklaring over de in het jaarverslag opgenomen andere informatie

Naast de jaarrekening en onze controleverklaring daarbij, omvat het jaarverslag andere informatie, die bestaat uit:

- het bestuursverslag, bestaande uit het voorwoord, het verslag van de Raad van toezicht en hoofdstuk 1 tot en met 9 van het jaarverslag;
- de overige gegevens;

Op grond van onderstaande werkzaamheden zijn wij van mening dat de andere informatie:

- met de jaarrekening verenigbaar is en geen materiële afwijkingen bevat;
- alle informatie bevat die op grond van de Regeling jaarverslaggeving onderwijs en paragraaf 2.2.2 Bestuursverslag van het Onderwijsaccountantsprotocol OCW 2017 is vereist.

Wij hebben de andere informatie gelezen en hebben op basis van onze kennis en ons begrip, verkregen vanuit de jaarrekeningcontrole of anderszins, overwogen of de andere informatie materiële afwijkingen bevat.

Met onze werkzaamheden hebben wij voldaan aan de vereisten in de Regeling jaarverslaggeving onderwijs, paragraaf 2.2.2 Bestuursverslag van het Onderwijsaccountantsprotocol OCW 2017 en de Nederlandse Standaard 720. Deze werkzaamheden hebben niet dezelfde diepgang als onze controlewerkzaamheden bij de jaarrekening.

Het bestuur is verantwoordelijk voor het opstellen van de andere informatie, waaronder het bestuursverslag en de overige gegevens in overeenstemming met de Regeling jaarverslaggeving onderwijs en de overige OCW wet- en regelgeving.

Beschrijving van verantwoordelijkheden met betrekking tot de jaarrekening

Verantwoordelijkheden van het bestuur en de Raad van toezicht voor de jaarrekening

Het bestuur is verantwoordelijk voor het opmaken en getrouw weergeven van de jaarrekening, in overeenstemming met de Regeling jaarverslaggeving onderwijs. Het bestuur is ook verantwoordelijk voor het rechtmatig tot stand komen van de in de jaarrekening verantwoorde baten en lasten alsmede de balansmutaties, in overeenstemming met de in de relevante wet- en regelgeving opgenomen bepalingen.

In dit kader is het bestuur tevens verantwoordelijk voor een zodanige interne beheersing die het bestuur noodzakelijk acht om het opmaken van de jaarrekening en de naleving van die relevante wet- en regelgeving mogelijk te maken zonder afwijkingen van materieel belang als gevolg van fouten of fraude.

Bij het opmaken van de jaarrekening moet het bestuur afwegen of de onderwijsinstelling in staat is om haar activiteiten in continuïteit voort te zetten. Op grond van genoemde verslaggevingsstelsel moet het bestuur de jaarrekening opmaken op basis van de continuïteitsveronderstelling, tenzij het bestuur het voornemen heeft om de onderwijsinstelling te liquideren of de activiteiten te beëindigen of als beëindiging het enige realistische alternatief is. Het bestuur moet gebeurtenissen en omstandigheden waardoor gereede twijfel zou kunnen bestaan of de onderwijsinstelling haar activiteiten in continuïteit kan voortzetten toelichten in de jaarrekening.

De Raad van toezicht is verantwoordelijk voor het uitoefenen van toezicht op het proces van financiële verslaggeving van de onderwijsinstelling.

Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening

Onze verantwoordelijkheid is het zodanig plannen en uitvoeren van een controleopdracht, dat wij daarmee voldoende en geschikte controle-informatie verkrijgen voor het door ons af te geven oordeel.

Onze controle is uitgevoerd met een hoge mate maar geen absolute mate van zekerheid waardoor het mogelijk is dat wij tijdens onze controle niet alle materiële fouten en fraude ontdekken.

Afwijkingen kunnen ontstaan als gevolg van fouten of fraude en zijn materieel indien redelijkerwijs kan worden verwacht dat deze, afzonderlijk of gezamenlijk, van invloed kunnen zijn op de economische beslissingen die gebruikers op basis van deze jaarrekening nemen. De materialiteit beïnvloedt de aard, timing en omvang van onze controlewerkzaamheden en de evaluatie van het effect van onderkende afwijkingen op ons oordeel.

Een meer gedetailleerde beschrijving van onze verantwoordelijkheden is opgenomen in de bijlage bij onze controleverklaring.

Maastricht Airport, 8 juni 2018

Deloitte Accountants B.V.

wat getekend L.M.M.H. Banser RA RC EMFC

Bijlage bij de controleverklaring:

Wij hebben deze accountantscontrole professioneel kritisch uitgevoerd en hebben waar relevant professionele oordeelsvorming toegepast in overeenstemming met de Nederlandse controlestandaarden, het Onderwijsaccountantsprotocol OCW 2017, ethische voorschriften en de onafhankelijkheidseisen. Onze controle bestond onder andere uit:

- het identificeren en inschatten van de risico's dat de jaarrekening afwijkingen van materieel belang bevat als gevolg van fouten of fraude, dan wel het niet rechtmatig tot stand komen van baten en lasten alsmede de balansmutaties, het in reactie op deze risico's bepalen en uitvoeren van controlewerkzaamheden en het verkrijgen van controle-informatie die voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel. Bij fraude is het risico dat een afwijking van materieel belang niet ontdekt wordt groter dan bij fouten. Bij fraude kan sprake zijn van samenspanning, valsheid in geschrifte, het opzettelijk nalaten transacties vast te leggen, het opzettelijk verkeerd voorstellen van zaken of het doorbreken van de interne beheersing;
- het verkrijgen van inzicht in de interne beheersing die relevant is voor de controle met als doel controlewerkzaamheden te selecteren die passend zijn in de omstandigheden. Deze werkzaamheden hebben niet als doel om een oordeel uit te spreken over de effectiviteit van de interne beheersing van de onderwijsinstelling;
- het evalueren van de geschiktheid van de gebruikte grondslagen voor financiële verslaggeving, de gebruikte financiële rechtmatigheidscriteria en het evalueren van de redelijkheid van schattingen door het bestuur en de toelichtingen die daarover in de jaarrekening staan;
- het vaststellen dat de door het bestuur gehanteerde continuïteitsveronderstelling aanvaardbaar is. Tevens het op basis van de verkregen controle-informatie vaststellen of er gebeurtenissen en omstandigheden zijn waardoor gereede twijfel zou kunnen bestaan of de onderwijsinstelling haar activiteiten in continuïteit kan voortzetten. Als wij concluderen dat er een onzekerheid van materieel belang bestaat, zijn wij verplicht om aandacht in onze controleverklaring te vestigen op de relevante gerelateerde toelichtingen in de jaarrekening. Als de toelichtingen inadequaat zijn, moeten wij onze verklaring aanpassen. Onze conclusies zijn gebaseerd op de controle-informatie die verkregen is tot de datum van onze controleverklaring. Toekomstige gebeurtenissen of omstandigheden kunnen er echter toe leiden dat een instelling haar continuïteit niet langer kan handhaven;
- het evalueren van de presentatie, structuur en inhoud van de jaarrekening en de daarin opgenomen toelichtingen; en
- het evalueren of de jaarrekening een getrouw beeld geeft van de onderliggende transacties en gebeurtenissen en of de in de jaarrekening verantwoorde baten en lasten alsmede de balansmutaties in alle van materieel belang zijnde aspecten rechtmatig tot stand zijn gekomen.

Gegeven onze eindverantwoordelijkheid voor het oordeel zijn wij verantwoordelijk voor de aansturing van, het toezicht op en de uitvoering van de groepscontrole. In dit kader hebben wij de aard en omvang bepaald van de uit te voeren werkzaamheden voor de groepsonderdelen. Bepalend hierbij zijn de omvang en/of het risicoprofiel van de groepsonderdelen of de activiteiten. Op grond hiervan hebben wij de groepsonderdelen geselecteerd waarbij een controle of beoordeling van de volledige financiële informatie of specifieke posten noodzakelijk was.

Wij communiceren met de Raad van toezicht onder andere over de geplande reikwijdte en timing van de controle en over de significante bevindingen die uit onze controle naar voren zijn gekomen, waaronder eventuele significante tekortkomingen in de interne beheersing.

Wij bevestigen aan de Raad van toezicht dat wij de relevante ethische voorschriften over onafhankelijkheid hebben nageleefd. Wij communiceren ook met de Raad van toezicht over alle relaties en andere zaken die redelijkerwijs onze onafhankelijkheid kunnen beïnvloeden en over de daarmee verband houdende maatregelen om onze onafhankelijkheid te waarborgen.

